

Iz muzejskega dela

UDK 060.016(497.5)»2017«

1.04 Strokovni članek

Prejeto: 10. 7. 2018

Slovenski šolski muzej v letu 2017 *The Slovenian School Museum in 2017*

Izvleček

Po letnem delovnem načrtu so bile izpeljane vse glavne naloge, glede na trenutne potrebe in poslanstvo muzeja pa tudi druge naloge zunaj načrta. Večji poudarek je bil na izpeljavi pedagoško-andragoškega programa in pripravi stalne razstave. Doseženi so bili najpomembnejši cilji muzeja. Število obiskovalcev se je v letu 2017 v primerjavi z letom prej povečalo za 1,97 odstotka. K povečanju so najbolj prispevale stare učne ure. Glede na predhodno leto, se je namreč število njihovih izvedb povečalo kar za 10,7 odstotka. Muzej je s svojim uveljavljenim programom sodeloval na vseh pedagoško-andragoških prireditvah, ki so jih organizirala muzejska združenja. Ob povečanem obsegu opravljenega pedagoško-andragoškega dela se je z novimi projekti povečala tudi ponudba muzejskega programa. Z izvedenimi gostovanji starih učnih ur na šolah se je povečala udeležba na pedagoško-andragoških programih muzeja tudi zunaj matične stavbe. Naloge vodenja po muzeju je uspešno prevzela nova generacija muzejskih vodičev. S svojim vsestranskim delom na vseh področjih muzejske dejavnosti in vse večjo prisotnostjo v digitalnih medijih in na socialnih omrežjih je muzej še bolj utrdil svojo prepoznavnost v javnosti.

Abstract

All the main tasks in the annual work plan were carried out and also, in line with current needs and the museum's mission, a number of unplanned tasks. There was a greater emphasis on the fulfilment of the pedagogical-andragogical programme and the preparation of the permanent exhibition. All the most important museum goals were met. In 2017, compared to the previous year, the number of visitors was up by 1.97 percent. The increase is mainly due to the old school lessons. Compared to the previous year, their number grew by 10.7 percent. The museum's established programme was included in all the pedagogical-andragogical events organised by various museum associations. With the increase in pedagogical-andragogical work, the scope of the museum programme also increased through new projects. Through guest appearances of the old school lessons at schools, participation in the museum's educational programmes outside the museum building also saw an increase. A new generation of guides has successfully taken on the task of guiding visitors around the museum. Through its multifaceted work in all museum activities and an ever-greater presence in the digital media and on social networks, the museum has further raised its profile among the general public.

Ključne besede: muzej, šolstvo, letno poročilo, statistika, stare učne ure

Key words: museum, schooling, annual report, statistics, old school lessons

Uvod

Slovenski šolski muzej je deloval po Letnem delovnem načrtu in finančnem načrtu, ki ga je 27. februarja 2017 na svoji 6. seji sprejel svet muzeja, in v skladu s Pogodbo št. C3330-17-224001 o sofinanciranju dejavnosti javnega zavoda Slovenski šolski muzej v letu 2017, ki je bila 9. maja 2017 podpisana z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport za izvajanje osnovnih nalog (javne službe) na področju dediščine šolstva in za posebne dejavnosti, projekte in naloge, ki so bile v pogodbi posebej opredeljene, tako kot je bil tudi njihov način sofinanciranja. Za posamezne projekte, kot je izdajanje znanstvene literature (revija Šolska kronika), in za projekte iz mednarodnega sodelovanja je bil muzej sofinanciran tudi na podlagi razpisov. Prihodke od vstopnin, prodaje publikacij in spominkov v muzejski trgovini je tako kot v prejšnjih letih v celoti namenil za izvedbo in razvoj pedagoško-andragoških programov in promocijo muzejske dejavnosti.

Vse večje naloge v letnem delovnem načrtu so bile izpeljane v polnem obsegu, nekaj manjših, tako npr. sofinanciranje knjige o primorskih učiteljih in dokumentiranje muzejskih predmetov, pa je bilo zaradi nesprejemljivih zahtev avtorjevih sorodnikov in zaposlenosti oz. odsotnosti kustosinje in kustosa zaradi drugih projektov izvedenih v omejenem obsegu. Vse muzejske dejavnosti so bile v senci priprave stalne razstave, ki je glavni in najpomembnejši muzejski projekt zadnjih več kot desetih let njegovega delovanja. Pripravi besedil, razstavnemu gradivu, predmetom in izbiri razstavne opreme so bile podrejene vse druge muzejske naloge. Kljub temu je muzej med drugim izpeljal tudi izbor novih muzejskih vodičev in njihovo izobraževanje, prav tako pa so bili rezultati opravljanja pedagoško-andragoškega programa dobri. Leto je bilo uspešno tako po vsebini kot po rezultatih opravljenega dela.

Število obiskovalcev v matični stavbi muzeja na Plečnikovem trgu št. 1 se je v primerjavi s predhodnim letom 2016 povečalo za 1,97 odstotka. Precej več kot prejšnje leto je bilo v sklopu pedagoškega programa izvedenih starih učnih ur, posledično je bilo v muzeju več obiskovalcev z izdanimi vstopnicami, prav tako pa je muzej obiskalo tudi več tujih državljanov kot predhodno leto. Z gostovanji starih učnih ur ob pomembnejših jubilejih na posameznih šolah se je močno povečal tudi odstotek udeležencev na pedagoško-andragoških programih muzeja zunaj matične stavbe. Z uvedbo prilagojene učne ure/delavnice Stara šola za najmlajše je muzejski pedagoški program postal bolj primeren in vabljen tudi za višjo starostno skupino iz vrtcev in za prva dva razreda osnovne šole.

Z izvajanjem celovite muzejske dejavnosti v matični stavbi in zunaj nje je muzej pokazal na izjemno pomembno pedagoško-andragoško stran muzejskega dela, ki izhaja iz poslanstva muzeja in se zlasti v zadnjem obdobju kaže kot najbolj primerna in učinkovita oblika seznanjanja s šolsko preteklostjo. Muzej je uporabil tiste metode muzejskega dela, s katerimi svojim obiskovalcem ni ponudi samo vedenja o razvoju šolstva, ampak jim je omogočil tudi neposredno doživetje pouka v preteklosti. Z aktivnimi metodami muzejske prezentacije, ki temeljijo na stari učni snovi in metodah izvajanja pouka, je odpiral vpogled v zgodovino pouka na zanimiv in za učence privlačen način.

Ob izvajanju razvejanega pedagoško-andragoškega programa in poglobljeni pripravi postavitve nove stalne razstave muzej niti ni načrtoval drugih samostojnih razstav. V povezavi z drugimi muzeji je sodeloval pri pripravi razstave ob medresorskem posvetu Umetnost, šport, dediščina, ki je bila 25. septembra odprta v Domu španskih borcev, v povezavi z državnimi muzeji pa pri postavitvi razstave Muzeji in spregledana preteklost ob mednarodnem dnevu muzejev na ploščadi pred vhodom v Slovenski etnografski muzej. V razstavni sobi muzeja je bila dopolnjena in razširjena razstava Poti izobraževanja pri Slovanih, na gostovanju v Mestnem muzeju Krško je bila čez celo leto razstava o šolskem vrtu, na več glasbenih šolah po Sloveniji pa je gostovala razstava Dostopno in plemenito,

ki sta jo ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem skupaj postavila Slovenski šolski muzej in Zveza slovenskih glasbenih šol.

S prevzemom vsebine razstave o zgodovini glasbenega šolstva v oblikovanje Koledarja muzeja za leto 2018 je muzej nadaljeval uveljavljeno metodo popularizacije muzejskega dela, ki se začne pri muzejskih predmetih in se prek razstav, objav v katalogih, tematskih številkah revije Šolska kronika, igranja na starih učnih urah in delavnicah sklone na koledarju muzeja in v muzejski trgovini. Z eno vsebino se je na koledarju sklenil širok krog muzejskih dejavnosti. Poleg vsakoletnega koledarja je muzej, tako kot vsa prejšnja leta, izdal promocijsko brošuro Pedagoški programi Slovenskega šolskega muzeja v šolskem letu 2017/2018, s katero nagovarja šole k obisku v muzeju in jih seznaja z vsakokratnimi spremembami in novostmi v programu.

Na zunanje pobude na področju šolske preteklosti se je muzej odzival z odprtostjo in pripravljenostjo za sodelovanje v okviru poslanstva, ki ga na tem področju opravlja, in v skladu s precej omejenimi finančnimi in kadrovskimi možnostmi. S svojim prepoznavnim pedagoško-andragoškim programom je sodeloval na številnih, pogosto že uveljavljenih sejamskih, vzgojno-izobraževalnih in kulturnih prireditvah, ki so segale na področje delovanja muzeja. Na njih je s pridom izkoristil priložnost predstavitve projektov s področja zgodovine slovenskega šolstva. Na dnevih odprtih vrat – 8. februarja 2017, na slovenski kulturni praznik, je presegel vsa pričakovanja, saj do zdaj v muzej v enem dnevu niti približno ni prišlo tako veliko obiskovalcev – je omogočil prost vstop in brezplačen ogled razstav in udeležbo na starih učnih urah in muzejskih delavnicah širšemu krogu zainteresirane javnosti.

Najbolj raznovrstne oblike sodelovanja je imel s šolami, ki so muzeju glavni partner, bodisi z obiski in ogledi razstav, z aktivno udeležbo na starih učnih urah, bodisi pri izposoji muzejskih predmetov, posredovanju informacij o zgodovini njihove šole ali svetovanju pri njihovih projektih. Poleg uveljavljenih oblik sodelovanja je več šol ob svojih visokih jubilejih jeseni 2017 na vsak način želelo v sklopu svojih prireditev gostiti tudi program starih učnih ur v izvedbi sodelavcev Slovenskega šolskega muzeja. Po drugi strani je bilo v letu 2017 zelo očitno, da so šole za muzej glavni donator predmetov šolske dediščine.

Promocija muzejskih dogodkov in oglaševanje muzejske dejavnosti sta bila poleg občasnega pojavljanja v medijih, ki je bilo intenzivnejše ob začetku šolskega leta ali ob izvedbah posameznih projektov, kot npr. simpoziju o Mariji Tereziji, vodena vse bolj načrtno in sistematično, predvsem pa so bili zanj uporabljeni tudi vedno novi spletni mediji ter nove komunikacijske poti. Ob spremljanju sprememb na področju socialnih omrežij in internetnih komunikacij muzej dokaj hitro sledi razvoju in vedno novim oblikam internetnih povezav in možnostim oglaševanja.

V mednarodno sodelovanje je bilo vključenih več strokovnih delavcev, ki so z aktivnimi nastopi na mednarodnih srečanjih pripomogli k večji prepoznavnosti Slovenskega šolskega muzeja v mednarodni javnosti in k boljšemu poznavanju šolske preteklosti na področju Slovenije med zainteresirano strokovno javnostjo. V stikih s primerljivimi muzeji po svetu so bile vzpostavljene povezave, s katerimi si muzej prizadeva vključiti se v projekte evropskih strukturnih skladov.

Z rednim izdajanjem muzejske znanstveno-strokovne revije Šolska kronika, ki je v letu 2017 izšla v dveh zvezkih (ŠK 26/2017, št. 1–2, št. 3) na 584 straneh, je muzej vpet v mednarodno izmenjavo strokovno-znanstvene literature in si prizadeva, da bi revija napredovala tudi na indeksih mednarodnih baz. Zunanji člani uredniškega odbora in objavljene vsebine izkazujejo visoko strokovno in raziskovalno raven. Visoko strokovno raven je izkazal tudi razstaveni katalog Dostopno in plemenito, ki je izšel novembra 2016 ob razstavi ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem in ga je muzej že sredi leta 2017 ponatisnil.

V stikih z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport so potekala nadaljnja poizvedovanja o možnostih dolgoročne rešitve prostorske problematike. Vodstvo muzeja je predstavnikom ministrstva predstavilo težave, ki muzeju na sedanji lokaciji onemogočajo večji razvoj muzejske dejavnosti. Prizadevanje za nove muzejske prostore je ostalo nekoliko ob strani prizadevanju za postavitev stalne razstave v prostorih muzeja, ki so v upravljanju ministrstva.

Število redno zaposlenih je ostalo nespremenjeno. Četudi je v obdobju najhujše krize in uveljavitvi ZUJF-a grozilo, da bo vlada v kadrovskem načrtu njihovo število še znižala, je vendar nesporno dejstvo, da se je število obiskovalcev v muzeju v zadnjih desetih letih izredno povečalo in da se je zelo povečal tudi obseg muzejskih dejavnosti. Brez zunanjih sodelavcev, ki jih muzej plačuje iz prihodkov od lastne dejavnosti, programa 2017 v takšnem obsegu ne bi bilo mogoče izpeljati.

Med devetimi redno zaposlenimi so štirje kustosi(inje), bibliotekarka, konservatorsko-restavratorski tehnik, informator/organizator, kustos/svetovalec in direktor. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec je bila od 6. marca do 7. aprila 2017 v bolniškem staležu, nato pa je do 26. julija 2017 delala v skrajšanem delovnem času po 4 ure dnevno. V rednem delovnem razmerju po 8 ur dnevno je bila ponovno od 17. avgusta 2017 naprej. V obdobju skrajšane delovne obveznosti je urnik dela v največji meri prilagajala delovnemu procesu (čas sestankov in drugih obveznosti). Kljub petmesečni bolezenski odsotnosti oz. delni odsotnosti je načrtovano delo iz letnega delovnega načrta v največji meri opravila. Bibliotekarka Polona Koželj je 23. maja 2017 nastopila porodniški dopust. Na njenem delovnem mestu v muzejski knjižnici jo je med odsotnostjo do konca leta nadomestil bibliotekar Miha Mali, ki je bil na to mesto izbran na podlagi izvedenega razpisa. Konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec je imel 23. julija 2017 srčni infarkt in je bil do 12. oktobra 2017 v bolniškem staležu, nato pa je delovne naloge vse do konca leta lahko opravljal le z zmanjšano delovno obremenitvijo. Vsi redno zaposleni so po petih letih sredi septembra opravili reden zdravniški pregled.

Kustos Anton Arko je na podlagi izkazanega dela v zadnjih petih letih na sedanjem delovnem mestu po Pravilniku o pridobivanju nazivov na področju kulturne dediščine napredoval v naziv višji kustos. Kadrovsko službo je na sistemiziranem sestavljenem delovnem mestu kustos/svetovalec vodil višji kustos Marko Ljubič. Na delovnem mestu informator/organizator sta mu v muzejskem tajništvu pri tem delu pomagali Ksenija Guzej in pa Natalija Ramovž iz podjetja Ratio, hčerinskega podjetja računovodskega servisa Truden&Truden-R. Marko Ljubič in Ksenija Guzej sta jeseni ob podpori Arhiva RS naredila prve korake pri urejanju arhivskega in dokumentarnega gradiva v SŠM.

Kustos Marko Ljubič je vodil tudi finančno službo muzeja. Pripravljal je podatke za plače in avtorske honorarje ter opravljal druga tekoča finančna opravila. Vzdrževal je stalne stike in skrbel za tekoče usklajevanje s finančno službo MIZŠ in zunanjim računovodstvom Truden&Truden-R. Pripravil je podatke za Letno delovno poročilo in Finančno poročilo za leto 2016, za Letni delovni načrt in finančni načrt 2017 ter izdelal prve projekcije stroškov za plače v letih 2018 in 2019. Izdelal je Načrt razvojnih programov za investicije in dopolnjen načrt za projekt Postavitev nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju. V sodelovanju z računovodskim servisom Truden&Truden-R in podjetjem Vasco je na strežniku Pošte Slovenije vzpostavil e-hrambo za prejete in izdane e-račune. Pred koncem leta je sodeloval pri nadgradnji in odpravljanju napak programa Poslovanje (nova verzija). Prav tako je organiziral hardversko posodobitev strežnika in drugih računalnikov, na katerem se uporablja program Poslovanje.

Skrbnik integritete v javnem zavodu je bil tudi v letu 2017 kustos Marko Ljubič, čeprav je že večkrat zaprosil, da bi bil te naloge razrešen, ker je zaradi prevelikih delovnih obremenitev ne more opravljal. Evidenco prihodov, odhodov in dopustov je v programu

Sprejem novih vodičev, 14. december 2017 (hrani SŠM, fototeka, foto A. Arko)

RIS spremljala Ksenija Guzej, ki je ob administrativnem delu skrbela tudi za obveščanje o muzejskih dogodkih v medijih, na svetovnem spletu in na številnih socialnih omrežjih ter za njihovo oglaševanje.

Za poslovanje muzeja so pomembno delo opravili tudi zunanji sodelavci. Najbolj odgovorno delo je bilo opravljeno na muzejski sprejemnici, kjer je hkrati s sprejemom obiskovalcev in razvrščanjem muzejskih vodičev in animatorjev starih učnih ur delovala tudi muzejska trgovina. Po dolgih pionirskih letih, od leta 2004, je delo na tem razgibanem in zahtevnem mestu konec julija 2017 zapustila Natalija Žižić. Po posebni pogodbi o delu je njeno mesto s 1. avgustom 2017 prevzela Maja Hakl Saje, ki je bila z nalogami muzejske sprejemnice že dobro seznanjena. Zunanji sodelavci, večinoma študenti, absolventi in tudi diplomanti različnih fakultet, so bili v prvi vrsti potrebni pri izvajanju pedagoške dejavnosti. Za druga specializirana dela pri postavitvi razstav in oblikovanju muzejskih tiskov, pri vnosu starega knjižnega fonda v sistem Cobiss in pri drugih posebnih projektih so pri delu sodelovali tudi strokovno usposobljeni posamezniki. Za izpeljavo celotnega pedagoškega programa je muzej namenil svoja lastna sredstva, delovanje muzeja pa je potekalo na vseh področjih muzejskega dela.

Po konstituiranju novega sveta javnega zavoda in izvedenem razpisu za novega direktorja javnega zavoda je muzej v prvi polovici leta 2017 vodil dotedanji direktor, mag. Stane Okoliš kot vršilec dolžnosti. Soglasje k njegovemu imenovanju za direktorja Slovenskega šolskega muzeja za mandatno dobo petih let je Vlada RS dala na 138. seji z dne 8. junija 2017. Poln mandat je nastopil s 1. avgustom 2017.

Pri izvajanju delovnih nalog iz letnega delovnega načrta in drugih prevzetih nalog je med redno zaposlenimi, zunanjimi sodelavci, starimi in novimi muzejskimi vodiči in animatorji starih učnih ur prevladovalo pozitivno delovno ozračje. Zavest odgovornosti

pri izpolnjevanju muzejskega poslanstva med redno zaposlenimi je pogosto vplivala novih moči pri premagovanju težav, ki so se pojavljale predvsem v različnih fazah priprave stalne razstave.

Zaupanje v lastne sposobnosti so okrepili kazalniki uspešnosti muzeja tako glede na letni delovni načrt kakor tudi glede na primerjavo z opravljenim delom v prejšnjih letih. Po vseh primerjavah in kriterijih muzej izkazuje boljše rezultate in nove razvojne tendence, ki se kažejo v širjenju dejavnosti tudi zunaj matične hiše. S postavitvijo nove stalne razstave, za katero so bili vsebinski temelji postavljeni prav v letu 2017, se muzeju odpirajo nove perspektive in izzivi v učilnici prihodnosti.

Redna dejavnost – javna služba

Temelj muzejske dejavnosti je delo z muzejskimi predmeti. Muzejski predmet s področja šolske dediščine je izhodišče in začetek celovitega delovanja Slovenskega šolskega muzeja. Vse, kar se v muzeju dogaja, je povezano z muzejskimi predmeti in je prav zato muzejsko. Muzej na njih sloni in z njimi izvaja raznovrstne oblike in metode muzejskega dela. Njihova raznovrstnost spodbuja zanimanje zanje in za vsebine, ki jih predmeti predstavljajo. Muzejski predmeti so navkljub različnim interpretacijam preteklosti podlaga za ohranjanje in oblikovanje spomina na obdobja šolske preteklosti. Osnovno poslanstvo muzeja je, da muzejske predmete šolske dediščine zbira, hrani, razstavlja in prezentira. Z njimi ohranja dediščino šolstva. Zaradi tega jim namenja posebno pozornost in skrb.

Za usklajeno in smotrno delo so muzejski predmeti dediščine šolstva in raznovrstno gradivo iz šolske preteklosti razdeljeni v manjše zbirke in skupine predmetov ter gradiva in so razporejeni v posameznih muzejskih oddelkih. Tako zbirke/skupine muzejskih predmetov/gradiva kot tudi oddelki so posledica zgodovinskega razvoja muzeja, ki ga tudi zadnje preureditve muzejskih predmetov niso obšle. Od postopnega preurejanja muzejskih predmetov leta 2012 naprej so za vodenje in ureditev oddelkov in spodaj navedenih zbirk/skupin predmetov/gradiva odgovorni:

Anton Arko, višji kustos	Muzejski predmeti: učbeniki, letna poročila, učila za prirodopis, naravo, botaniko, risanje in petje, hranilniki
mag. M. B. Debevec, muzejska svetnica	Oddelek: dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike Mp: šolska obleka in dodatki, šolske zastave, nagrade, priznanja, spominki, tiskovine/šolska dokumentacija, didaktične igrače, izdelki učiteljev in učencev
Polona Koželj, samostojna bibliotekarka	Oddelek: pedagoška knjižnica Mp: šolska glasila, učni načrti, delovni zvezki, domače branje, slovarji, priročniki
Marko Ljubič, višji kustos	Mp.: učila za zemljepis/zgodovino, kemijo, telovadbo, šolske potrebščine, šolska oprema
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	Oddelek: fototeka Mp: fotografije, razglednice, avdiovizualni predmeti, učila za zemljepis in zgodovino
dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	Oddelek: arhivska zbirka Mp: učila za matematiko, šolske potrebščine/zvezki, šolska dokumentacija
Franci Kadivec, konser.-restav. tehnik	Oddelek: konservatorsko-restavratorska delavnica, depo Zalog, hranjenje mp.

Slovenski šolski muzej sta 9. marca 2017 obiskala dr. Marjeta Mikuž in Miroslav Vute iz Službe za premično dediščino in muzeje (Ministrstvo za kulturo), pregledala stanje muzejskih zbirk, dostopnost muzejskih predmetov in evalvirala dokumentacijo o muzejskih predmetih. Opozorila sta na upoštevanje predpisov, ki urejajo to področje muzejskega dela, in svetovala v konkretnih primerih. Srečanja z njima sta se poleg v. d. direktorja Staneta Okoliša udeležila kustosinja Mateja Ribarič in kustos Marko Ljubič, ki so predstavili muzejske zbirke in delo s predmeti v muzeju.

Evidentiranje muzejskih predmetov

Evidentiranje muzejskih predmetov so opravili kustosi v skladu z muzejsko zbiralno politiko in glede na njihovo razdelitev na manjše zbirke in skupine muzejskih predmetov. Poleg realizacije evidentiranih muzejskih predmetov je v spodnji tabeli predstavljen še načrt evidentiranja muzejskih predmetov, ki so jih kustosi v letu 2017 evidentirali pri svojem rednem delu na terenu, pri zasebnih zbiralcih, na šolah, pri posameznikih, v drugih muzejih in arhivih ali so jih evidentirali v muzeju od darovalcev ali ponudnikov za odkup.

Kustos Anton Arko je v priročnem popisu v prvi polovici leta evidentiral 76 muzejskih predmetov. Med njimi so bili večinoma učbeniki, slovarji in drugi šolski pripomočki ter pedagoško-katehetska literatura. Večji del so iz druge polovice 20. stoletja, manjši del pa iz obdobja pred 2. svetovno vojno. Muzeju so jih podarili: ga. Meta Perko, Salezijanska knjižnica Rakovnik, g. Stanislav Kocjan in neznani darovalec. Poleg omenjenih predmetov je kustos evidentiral še šest različnih izvodov znanstvene revije *Acta Ecclesiastica Sloveniae*, ki obravnavajo izobraževalno preteklost na Slovenskem, muzeju pa jih je podarila knjižnica Teološke fakultete. Kustos je navedene predmete evidentiral v Wordu, v sistemu Galis je v drugi polovici leta evidentiral 50 učbenikov dvojnikov za šolski predmet srbohrvaščina in angleščina.

Marjetka Balkovec Debevec je načrtovane muzejske predmete najprej evidentirala v računalniškem programu Word, nato pa tudi v muzejskem sistemu Galis. Med evidentiranimi predmeti so tudi darilna škatlica učiteljev, gradivo Učiteljišča Ljubljana, ki ga je daroval g. Marko Račič, dijaška knjižica in fotografija M. Gerdin, kar je muzeju predala dr. Anja Dular. Kustosinja je prevzela šolska glasila Glas mladih Strokovne šole Litostroj, 1963/64 – 4 številke in glasilo Kodrčki Srednje frizerske šole Ljubljana, 2011/12 – 2 številki od ge. Vesne Tomc Lamut, ki jih je prevzela muzejska knjižnica. Z go. Alenko Pavlovec s sektorja za osnovne šole na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport se je dogovarjala o prevzemu gradiva iz projekta Jabolko v šoli. Dala je tudi pobudo za pridobitev gradiva in predmetov za nedavno umrlim nekdanjim učiteljem in ravnateljem v Borovnici g. Stanetom Novačanom, ki je pred leti večkrat obiskal Slovenski šolski muzej. Njegovi sorodniki so obljubili, da bodo razmislili o predlogu predaje gradiva v muzej. Za muzejsko knjižnico je kustosinja priskrbel tudi več različnih publikacij. Nekaj iz javnih predstavitev, nekaj po drugih poteh. Upokojene učiteljice (ljubljski učiteljiščniki 1961) so podarile knjigo sošolca Vlada Garantinija Frpruh v zahvalo za vodstvo po muzeju.

Kustos Marko Ljubič je v letu 2017 evidentiral 44 predmetov šolske dediščine: dvanajst za zbirko Šolske table in tablice, štiri za Učila za računstvo in matematiko, dva za Šestila, osem za Ravnila in kotomeri, štiri za Učila za tehnični pouk, sedem za Učila za telesno vzgojo, tri za Šolska oprema, enega za Učila za naravoslovje, enega za Zbirka dokumentov, enega za Šolska pisala in enega za Ostali šolski pripomočki in materiali. Največ muzejskih predmetov je evidentiral za zbirko šolskih tabel, ki so jih v 90. letih 20. stoletja in v prvem desetletju 21. stoletja uporabljali na Srednji šoli tehniških strok Šiška. Na isti šoli so tedaj uporabljali tudi evidentirani elektrolitski kondenzator in varovalko visoke

napetosti kot učili za pouk tehnike in računalništva. Od tam izhajata tudi evidentirana učna slika Dizel motorji in horizontalni brusilni stroj. Evidentiral je tudi omaro iz prve polovice 20. stoletja, ki je bila last učiteljske družine Petrak iz Celja in je v spodnjem muzejskem hodniku že več let služila kot vitrina za predstavitev predmetov. V zbirko šolske opreme je evidentiral tudi električni zvonec iz nekdanje litostrojske šole in manjšo šolsko klop iz 70. let, ki jo je muzej v tem letu odkupil od g. Gojka Gulana. Kustos je evidentiral tudi trikotna ravnila, ki jih je podarila sodelavka Mateja Ribarič. Popisal in evidentiral je dve šestili, tri logaritmična računalna in ravnilo – razmernik s trirobnim merilom, darilo ge. Pejović. Med učili za računstvo in matematiko je evidentiral logaritmično računalno Albert Nestler A.G., ki ga je muzej odkupil od ge. Krstevski. Med učili za telesno vzgojo je evidentiral dve košarkarski in eno nogometno žogo, darilo Srednje šole tehniških strok Šiška, ter dve telovadni bradlji, telovadno gredo in telovadno leste, ki jih je muzeju podarila OŠ Smlednik. Med pisali je evidentiral barvne krede v škatlici. Evidentiral je tudi pivnik Marijana Pala, ki ga je muzeju podaril Stanislav Kocjan. Iz zapuščine ge. Adelberte Golob, ki jo je muzej odkupil od ge. Mete Majnik, pa je evidentiral dijaško knjižico in herbarij iz prve polovice 30. let 20. stoletja.

Kustosinja Mateja Ribarič je v letu 2017 prevzela več fotografij, razglednic, VHS-kaset, diapozitivov in drugih avdiovizualnih predmetov. Večji del jih je fotografirala in evidentirala ter popisala v Wordov dokument. Evidentirala je 230 podarjenih muzejskih predmetov, od tega 36 za zbirko fotografij, 3 za zbirko razglednic in 191 za avdiovizualno zbirko. Poleg tega je evidentirala 34 razglednic s šolsko tematiko za zbirko razglednic, ki jih je muzej konec leta tudi odkupil. Prav tako je popisala ponujeno gradivo ge. Krstevski, ki ni imelo nobenih identifikacijskih podatkov in je ostalo nerazporejeno. Julijana Jakofčič je muzeju darovala za zbirko fotografij eno staro fotografijo, Marko Kranjc osem, Veselko Guštin petnajst, Metka Sivec dve, Agata Tiegl šest, Joško Rosina dve, Miloš Mikolič eno in Alenka Gogala Svetina pet starih fotografij s šolsko tematiko. Zavod za gluhe in naglušne je muzeju podaril 124 VHS-kaset, OŠ Riharda Jakopiča Ljubljana 48 enot diapozitivov (16 škatel diapozitivov) in dia filmov, 9 audiokaset, 4 filmske kolute, 14 kasetnih filmov 8 mm, en projekcijski komplet za grafoskop, 2 knjižici z navodili in vsebino filmov, 2 štampljki za geografijo, Škofijska klasična gimnazija Ljubljana pa 18 enot avdiovizualnega gradiva (prosojnice, diapozitivi, metodična navodila) in OŠ Griže en DVD.

Kustos dr. Branko Šuštar je največ muzejskih predmetov evidentiral ob tekočem prevzemanju podarjenega gradiva. V Celju je evidentiral gradivo učiteljske družine Hinka Ravbarja, r. 1905, pretežno personalne dokumentacije v obsegu ene arhivske škatle oz. okoli 40 dokumentov. Pri družini Sket v Postojni je evidentiral 16 šolskih zvezkov in šest raznovrstnih publikacij.

Tabela: Evidentiranje muzejskih predmetov 2017

Kustos/kustosinja	Realizacija 2017	Načrt 2017	Indeks
Anton Arko, višji kustos	50	50	1,00
Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica	25	25	1,00
Marko Ljubič, višji kustos	44	40	1,10
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	264	30	8,80
Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	56	30	1,87
Skupaj	439	175	2,51

V muzejski knjižnici sta bibliotekarka Polona Koželj, po njenem odhodu na porodniški dopust pa bibliotekar Miha Mali prevzela, pregledala, razvrstila in popisala podarjeno

knjižno gradivo (učbenike, šolske knjige in pedagoško literaturo), na muzejski sprejemnici pa najprej zunanja sodelavka Natalija Žižić in za njo Maja Hakl Saje drugo podarjeno gradivo in darovane muzejske predmete ter predmete, ponujene v odkup. Šolske knjige in učbenike, prav tako tudi druge šolske predmete so muzeju med letom podarili tako posamezniki kot tudi ustanove, med katerimi je bilo največ šol, od katerih je muzej v letu 2017 prejel po številu in obsegu največ novih predmetov in šolskega gradiva. Izjemoma je bil med darovalci predmetov tudi darovalec, ki se ni želel identificirati. Po drugi strani je g. Stanislav Kocjan v muzej prinesel šolske zvezke iz 80. let 20. stoletja, šolsko beležko, glasbeno priznanje in značko, ki jih je našel v kontejnerju za odpadke, pridobila in uporabljala pa jih je učenka Maja Strnad. G. Ivo Saksida je podaril gradivo prof. dr. Franca Bremšaka, univ. dipl. inž. elektrotehnike in izumitelja, ki je nastalo v prvih letih po drugi svetovni vojni in obsega rokopisne vaje in programe s Fakultete za elektrotehniko v Ljubljani ter njegov pisalni pribor: leseno peresnico s tremi svinčniki, večbarvni kovinski svinčnik, dva tehnična svinčnika, zeleno barvico, šilček, radirko, 10 žiletk ter dve leseni ravnila. Poleg tega je ob svojih obiskih v muzeju med letom podaril tudi več fasciklov vaj in meritev s Fakultete za elektrotehniko od istega predavatelja. Muzeju je podaril tudi čez 200 šolskih zvezkov, beležk in risb Tatjane Žerovec, roj. Bremšak (1953–1994), hčerke prof. dr. Franca Bremšaka, iz OŠ Milan Česnik Ljubljana - Vič in iz Šubičeve gimnazije (II. gimnazija Ljubljana) iz 60. in 70. let 20. stoletja. Iz NUK-a je gospa Valerija Žagar za muzejsko knjižnico in dokumentacijo posredovala 78 enot raznovrstnega knjižnega gradiva: učbenikov, šolskih knjig, katalogov in zbornikov ter raziskovalno/seminarskih poročil vseh vrst in stopenj šol iz obdobja zadnjih dvajsetih let. Knjige s pretežno stenografskimi vsebinami iz prve polovice 20. stoletja je iz zapuščine svojega deda Franceta Majcna darovala ga. Mina Štular. Iz Centralne pravosodne knjižnice je bilo muzeju darovanih šest učbenikov, večinoma iz devetdesetih let 20. stoletja, za jezikovno izobraževanje. Valerija Sever je podarila 20 zvezkov in tri učbenike, ki jih je uporabljala kot učenka OŠ Lesce in dijakinja Gimnazije Jesenice v šestdesetih letih 20. stoletja. Gospa Julijana Jakofčič je februarja večkrat obiskala muzej. Podarila je zvezke učenke Julijane Hiti, fotografije in likovne izdelke, knjige, učbenike, čitanke in delovne zvezke, ki večinoma izhajajo iz druge polovice 20. stoletja. Gospa Eva Sršen je muzeju podarila Dijaško legitimacijo Ivana Bregarja z Državne trgovske akademije v Ljubljani v šolskem letu 1926/27, g. Joško Rosina fotografijo 2.a razreda iz OŠ Prežihovega Voranca v Ljubljani v šol. l. 1990/91 in gospa Mateja Janc Izkaz o šolskem napredku Verice Marchisetti z Vadnice pri uršulinkah v Ljubljani. Kustosinja Mateja Ribarič je muzeju darovala pet trikotnih ravnil s kotom 60° in v dolžini 25 in 30 cm. Gospa Meta Pejović, roj. Potočnik, je podarila predmete svojega moža Mihaila Pejovića, roj. l. 1930, ki jih uporabljal med študijem na Fakulteti za gradbeništvo, pozneje pa je bil namestnik direktorja Gospodarskega vestnika. Poleg kompletov šestil različne izdelave so bila med predmeti tri žepna logaritemska računalna »rehenšiber« različnega izvora ter trirobnna merila v raznolikih razmerjih. Gospa Metka Sivec je podarila 13 enot gradiva iz zapuščine družine Gnjezda/Sivec: imeniki učencev, učiteljski zapisniki in komentarji k pravilnikom, zapiski učitelja za pouk biologije, prirodoslovne ekskurzije, kongresi učiteljev biologije in kongresna vabila ter skupinske fotografije na kartonu. Gospa Vesna Farkaš je podarila šolski zvezek za učenje pisanja iz OŠ Antona Ukmarja za 1. razred v šolskem letu 1983/84, Vojko Slavec iz Boljunca pri Trstu v Italiji pa je podaril knjigo, ki jo je napisal o zgodovini svojega kraja in v njej posebej o zgodovini šole, ter posredoval fotokopije lepopisnega izdelka učencev šole v Boljuncu iz leta 1855, ki ga je leta 1926 pred požigom rešila zavedna slovenska učiteljica Ota Bernarda (1907–1995). Gospa Agata Tiegler je muzeju predala gradivo iz zapuščine svoje tete Marije Hočevnar, roj. Tiegler, ki je bila med drugim učiteljica v Velikih Laščah, Sodražici in na Gori na Dolenjskem. Med darovanimi predmeti je predvsem učiteljska osebna dokumentacija. Spričevala so večinoma iz obdobja pred

1. svetovno vojno, dekreti o imenovanjih na službeno mesto, odloki o zaposlitvi, napredovanju in višini plače iz obdobja med vojnama, razrešitve in premestitve z učiteljskih mest pa iz prvih let po 2. svetovni vojni. Gospa Alenka Gogala je muzeju podarila več šolskih fotografij iz Črnomlja iz medvojne in povojne obdobja. G. Veselko Guštin je med letom v muzej večkrat dostavil dragocene muzejske predmete in gradivo šolske dediščine s Primorske iz obdobja med obema vojnama. Med predmeti so posebej zanimivi tisti, ki jih je muzeju podarila gospa Darinka Kravanja iz Bovca. Predmeti so iz zapuščine njene matere Josipine Marinič, ki je bila učiteljica v Plužni, dokler se ni poročila in zato že po zakonu izgubila službo. Dragocena so zlasti njena spričevala iz C. kr. izobraževališča za učiteljice v Gorici v letih med 1903 in 1906 v slovenskem jeziku in njena odpustnica iz dvorazredne ljudske šole v Kojsem iz leta 1900. Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana je muzeju podaril 124 videokaset različnih šolskih vsebin in drugo avdiovizualno gradivo, OŠ Riharda Jakopiča Ljubljana (prof. Rožle Bratec Mrvar) pa prav tako pretežno avdiovizualno gradivo v obsegu 48 enot: več škatel diapozitivov na temo dražgoške bitke iz leta 1970, dve škatli diapozitivov Sovražnik je vdrl v našo deželo prav tako iz leta 1970, škatlo s 177 diapozitivi za pouk naravoslovja in geografije v osnovni šoli, tri filmske kolote animiranih filmov in kolot igranega filma, štiri lesene škatle diapozitivov za pouk geografije, štirinajst 8mm kasetnih filmov, več diapozitivov, projekcijskih kompletov in audio kaset. Največ novih muzejskih predmetov v letu 2017 je muzeju junija podarila ga. Damjana Bračko, hčerka profesorja Evalda Bračka, ki je med letoma 1947 in 1980 učil fiziko, fizikalni praktikum in metodiko pouka fizike na Višji pedagoški šoli in Pedagoški akademiji v Ljubljani. Med prevzetimi predmeti, ki so bili v celoti neposredno prepeljani v večji depo v Zalog, je poleg precejšnjega števila strokovnih monografij v slovenskem in nemškem jeziku veliko število učnih pripomočkov in posebej učil za pouk fizike, s katerimi so spoznavali osnovne fizikalne zakonitosti iz akustike, električnega toka, magnetizma, optike in navora. Nekatera učila so njegovi lastni izdelki, ki jih je izdelal kot samouk. Večina predmetov in materialov je iz obdobja med letoma 1945 in 1970, slaba tretjina pa je iz obdobja pred drugo svetovno vojno. Celotno prevzeto gradivo in predmeti so shranjeni v 60 škatlah v depolu za večje predmete v Zalogu in še niso podrobno popisani.

Dokumentiranje in inventariziranje muzejskih predmetov

Evidentiranje muzejske predmete je treba v skladu z muzejskimi strokovnimi standardi dokumentirati. V Slovenskem šolskem muzeju se dokumentiranje muzejskih predmetov od leta 2010 izvaja v muzejskem sistemu Galis. Kustosi dokumentirajo muzejske predmete v sklopu svoje redne dejavnosti. To delo opravijo glede na razdelitev pristojnosti po posameznih manjših zbirkah in skupinah predmetov. Muzej že več let omogoča uporabo sistema Galis vsem kustosom v polnem obsegu. Dokumentiranje muzejskih predmetov se nanaša na podroben popis, obravnavo in proučevanje ter njihovo pripravo za uporabo na razstavah.

Kustos Anton Arko je ob uredniškem delu pri Šolski kroniki v sistemu Galis dokumentiral 50 prej evidentiranih učbenikov dvojnikov za pouk srbohrvaščine in angleščine v slovenskih osnovnih šolah. Zbirka učbenikov dvojnikov, ki jo kustos ureja na podlagi šolskih predmetov, je zelo prikladna za proučevanje poučevanja določenega predmeta v različnih obdobjih. Prav tako je med obiskovalci muzeja veliko zanimanje za pregledovanje učbenikov za določen šolski predmet v vseh zgodovinskih obdobjih. Izpopolnitev tako urejene zbirke omogoča takšen pregled.

Kustosinja mag. M. Balkovec Debevec je bila v prvi polovici leta zaradi zdravstvenih težav precej odsotna in je imela skrajšan delovni čas, v drugi polovici pa je bila kot

vodja projekta prenove stalne razstave osredotočena na razstavno delo. V sistem Galis je dokumentirala tretjino načrtovanih vpisov, preostale vpise iz LDN 2017 bo v celoti dokumentirala v letu 2018. Večino dokumentiranih predmetov v letu 2017 je iz zbirke Izdelki učencev in učiteljev.

Kustos Marko Ljubič je v sistemu Galis dokumentiral 31 muzejskih predmetov. V celoti je 12 predmetov iz zbirke Šolske table in tablice, 4 iz zbirke Učila za računstvo in matematiko, 2 iz zbirke Šestila, 8 iz zbirke Ravnila in kotomeri, enega iz zbirke Učila za tehnični pouk, 3 iz zbirke Šolska oprema in enega iz zbirke Učila za naravoslovje prej tudi evidentiral. Dokumentirani predmeti povečini spadajo v tehniško šolsko dediščino (šolske table, šolski električni zvonec in učna slika Dizelski motorji), med šolsko opremo (omara, manjša šolska klop) in med šolske pripomočke (trikotna ravnila, šestila, logaritmična računalna in herbarij).

Kustosinja Mateja Ribarič je v skladu z zbiralno politiko v letu 2017 v muzejskem sistemu Galis dokumentirala (akcesija, inventarizacija) 66 muzejskih predmetov: 31 starih fotografij, 24 razglednic in 11 didaktičnih kompletov (diapozitivi, avdiokasete in brošure). Dokumentirane fotografije od inv. št. ZF 4059 do inv. št. ZF 4084 so bile evidentirane med letoma 1978 in 2009 v programu Word. Motivi na fotografijah so portreti učencev in učiteljev ter šolske stavbe. Od 31 fotografij jih je bilo 25 podarjenih in 6 odkupljenih. Večina od 24 dokumentiranih razglednic, ki jih je muzej v celoti odkupil leta 2017, izhaja od zasebnega zbiralca Miša Goriča. Med motivi prevladujejo motivi šolskih zgradb iz krajev, ki jih zbirka še ne pokriva, ter motivi skupinskih fotografij učencev. Kustosinja je v letu 2017 začela v muzejski sistem Galis dokumentirati prve predmete iz avdiovizualne zbirke. Inventarizirala je 11 muzejskih predmetov, ki so bili muzeju podarjeni leta 2016.

Kustos dr. Branko Šuštar bi moral po LDN 2017 v zbirki Šolski zvezki v muzejskem sistemu Galis dokumentirati 30 muzejskih predmetov, vendar navkljub večkratnim opozorilom do oddaje tega poročila v sistemu Galis še ni izkazal nobenega vpisa o inventarizaciji dokumentiranih muzejskih predmetov.

Tabela: Dokumentiranje muzejskih predmetov 2017

Kustos/kustosinja	Realizacija 2017	Načrt 2017	Indeks
Anton Arko, višji kustos	50	50	1,00
Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica	10	30	0,33
Marko Ljubič, višji kustos	31	30	1,03
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	66	60	1,10
Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	0	30	0,00
Skupaj	157	200	0,79

Odkupi muzejskih predmetov

V skladu s finančnimi možnostmi in po kriterijih zbiralne politike si muzej vsako leto prizadeva odkupiti vsaj del evidentiranih muzejskih predmetov, ki so v ponudbi za odkup in so za dopolnjevanje muzejskih zbirk ali pripravo razstav najbolj pomembne. Ker posebnih sredstev za odkupe šolske dediščine s proračunskih postavk ministrstva ni, je muzej za odkupe predmetov tudi v letu 2017 lahko namenil sredstva, ki jih je v tekočem letu pridobil iz lastne dejavnosti. Muzej je sredi leta odkupil dvanajst predhodno evidentiranih in odbranih razglednic s šolsko tematiko od zbiralca starih razglednic Miša Goriča

v vrednosti 765 EUR, od ge. Lilijane Krstevski pa šolske pripomočke, spominske plakete in doktorsko diplomu v vrednosti 75 EUR. V odkup je bilo med letom ponujenih še več drugih predmetov, ki so bili evidentirani in ocenjeni, izvedba odkupa pa je bila odvisna od finančnega stanja muzeja med letom in še posebej ob koncu leta. G. Juriju Matajdlu je bilo poleti izplačanih 50 EUR za fotografijo, na kateri so slovenski visokošolci v Kölnu leta 1911, g. Marku Korenčanu, ki je muzeju v preteklosti že večkrat po zelo ugodni ceni ponudil dragoceno šolsko gradivo, pa 80 EUR za šolske pripomočke. G. Veselku Guštinu je bilo ob koncu leta za številne šolske dragocenosti, ki jih je čez celo leto iz Primorske dostavljal v muzej, izplačan delni pavšal v višini 250 EUR, ge. Meti Majnik 100 EUR za lepo ohranjen herbarij, šolske pripomočke in učbenike ter g. Gojko Gulanu 40 EUR za manjšo šolsko klop. Ge. Lilijani Krstevski je bilo v drugi polovici leta najprej plačano 200 EUR za šolske pripomočke in obsežno, vendar pomanjkljivo dokumentirano slikovno šolsko gradivo ter fotografije profesorja Lojzeta Bernika, ob koncu leta pa še 255 EUR za raznoliko učiteljsko gradivo in pesniško zapuščino učiteljice in samostojne kulturne delavke Vide Taufer iz obdobja med vojnama in po drugi svetovni vojni. Ob koncu leta je bilo zbiratelju starih razglednic g. Mišu Goriču za odkup po dvakrat ločeno odbranih razglednic s šolsko tematiko v dveh delih plačano v skupnem znesku 1.136 EUR. Za odkup šolske dediščine je s tem muzej v letu 2017 skupaj namenil 2.921 EUR. Muzej je poleg teh sredstev plačal tudi izklicne predmete (lepo ohranjen in likovno ter vsebinsko bogat dnevnik učiteljskega dela, tri razglednice in redek šolski tisk) iz 41. javne dražbe starih knjig, ki je potekala 30. novembra 2017 v Trubarjevem antikvariatu v Ljubljani, v skupnem znesku 266,42 EUR.

Digitalizacija

Digitalizacija muzejskih predmetov in dokumentarnega gradiva o zgodovini šolstva in pedagogike je potekala v načrtovanem obsegu, glede na razpoložljiva sredstva v projektu Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike. Digitalizirane so bile v prvi vrsti fotografije iz nekdanje razstavne zbirke in dokumentarno gradivo iz map srednjih in drugih poklicnih in strokovnih šol iz Dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike. Delo je poleg pedagoške dejavnosti večinoma že v prvi polovici leta po ceniku za tehnična dela izvedla zunanja sodelavka Maja Hakl Saje, ki je od 1. avgusta 2017 naprej prevzela tudi delo na muzejski sprejemnici. V letu 2017 je digitalizirala:

- 1600 fotografij iz nekdanje razstavne zbirke,
- 78 šolskih map dokumentarnega gradiva (gimnazij) iz dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike.

Dragoceno zgodovinsko/dokumentarno gradivo šolskih map gimnazij, ki so ga na podlagi anketnih vprašalnikov pred drugo svetovno vojno in po njej sistematično zbrali strokovni delavci šolskega muzeja, je digitalizirala iz dveh večji arhivskih škatel iz fonda gimnazij. V prvi arhivski škatli je bilo 37 šolskih map, od gimnazije v Kopru do gimnazij v Ljubljani, v drugi arhivski škatli pa 41 šolskih map, od gimnazije v Ljubnem ob Savinji do gimnazije v Ribnici. Obseg in količina gradiva v mapah sta glede na obdobje delovanja in vlogo posamezne gimnazije zelo različna. Iz obeh škatel je bilo izdelanih več tisoč digitalnih posnetkov. Poleg že navedenih fotografij in gradiva šolskih map je zunanja sodelavka Maja Hakl Saje digitalizirala tudi slikovno gradivo za tekoče potrebe muzejskega dela: razglednice za jesensko razstavo Umetnost, šport in kulturna dediščina, fotografije za novo učno uro Higiena in fotografijo za učno uro Cesarska pesem, dva šolska zvezka učenke pri uršulinkah v formatu jpg in pdf ter 13 spričeval (Pirc Darinka in Pirc Danilo) iz Primorske iz obdobja med svetovnima vojnama. Prav tako so bile digitalizirane tudi

druge fotografije, bodisi za slikovno dopolnitev člankov pri objavi v reviji Šolska kronika, za Power Point-predstavitve muzejskih delavcev na raznih muzejskih in drugih srečanjih ter predavanjih in za zunanje uporabnike. Digitalizirane fotografije so shranjene v dveh resolucijah: v višji za uporabo in nižji za pregledovanje in urejanje. Za novo stalno razstavo je dokumentarno/zgodovinsko gradivo iz šolske preteklosti večinoma digitalizirala kustosinja mag. M. B. Debevec, vodja projekta postavitve nove stalne razstave, gradivo večjih dimenzij (A3) pa tudi Maja Hakl Saje. Digitalizirani posnetki so dostopni v interni e-bazi podatkov na muzejski računalniški mreži: SŠM odprto, v mapi Stalna razstava – nova. Kustos Anton Arko je digitaliziral italijansko začetnico *Il libro della prima classe*, ki so jo v obdobju fašizma uporabljali v šolah na Primorskem. Na prošnjo Pokrajinskega muzeja Kočevje je digitaliziral prispevek Mojce Šorn, Skrb za slepe in slabovidne otroke in mladino v kočevskem zavodu v obdobju med vojnama, 2009. Za direktorat za kulturno dediščino je digitaliziral prispevek iz Biološkega vestnika z naslovom *Palinološka raziskovanja na Lovrenškem barju na Pohorju leta 1986*.

Izposoja muzejskih predmetov

Največ zanimanja za izposojanje muzejskih predmetov šolske dediščine, ki jih zbira, hrani, dokumentira itd. Slovenski šolski muzej, so v letu 2017, tako kot v prejšnjih letih, pokazale šole (osnovne šole, gimnazije in v letu 2017 tudi glasbene šole), ki so bodisi prirejale priložnostne razstave, se predstavljale na informativnih dnevih ali gostile staro učno uro, pri kateri so muzejski predmeti nujno potrebni. Muzej je v glavnem izposojal učila, šolsko opremo – za staro učilnico, učiteljske obleke in tekstil, učbenike in šolske pripomočke, predvsem pisalni pribor. V primerjavi s prejšnjimi leti je bila izposoja na približno enaki ravni. Nekoliko povečana izposoja v jeseni je predvsem odraz večjega števila gostovanj s starimi učnimi urami na šolah. Dogovore za izposojanje muzejskih predmetov in izdajo reverzov je v tajništvu matične stavbe vodila Ksenija Guzej, pri pripravi predmetov pa je zlasti pri izposoji večjih predmetov (šolske opreme) v depozitu v Zalogu pomagal konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec, v matični stavbi pa višji kustos Marko Ljubič. Za stroške izposoje, zlasti za večje muzejske predmete (šolsko opremo), je muzej po predhodnem dogovoru izstavil račun. V letu 2017 so si muzejske predmete iz depozita Slovenskega šolskega muzeja v matični stavbi na Plečnikovem trgu št. 1 in iz Zaloga po kronološkem zaporedju izposodili:

- 9. 2., Gimnazija Jožeta Plečnika – Anamarija Štimac,
- 13. 2., Tilka Žnidaršič,
- 3. 4., Ljubljanski grad – Tatjana Pinoza,
- 3. 4., OŠ Polje – Mateja Drnovšek,
- 10. 4., Zveza slovenskih glasbenih šol – Neža Gruden,
- 14. 4., GŠ Radlje ob Dravi – Aleksander Kotnik,
- 3. 5., GŠ Slovenj Gradec – Aleksander Đukanović,
- 25. 4., Bas Production – Rudi Požek,
- 23. 8., SNG Drama,
- 12. 9., Gimnazija Škoja Loka,
- 14. 9., Gimnazija Celje – Center,
- 3. 10., MK Trgovina – Knjigarna Konzorcij,
- 11. 10., OŠ Griže,
- 23. 10., OŠ Hajdina,
- 20. 11., Gimnazija Škofja Loka,
- 8. 12., OŠ Planina pri Sevnici,

Konservatorsko-restavratorski posegi in izdelava replik

Restavratorsko-konservatorska delavnica Slovenskega šolskega muzeja je v prostorih nekdanje delavnice litostrojske poklicne šole na Srednji šoli tehniških strok Šiška v Ljubljani, kjer je svoje delovne naloge pretežno del delovnega časa v letu 2017 opravil samostojni restavratorsko-konservatorski tehnik Franci Kadivec. Njegove glavne strokovne naloge v konservatorsko-restavratorski delavnici so bile: restavriranje, konserviranje in izdelava replik muzejskih predmetov ter priprava predmetov za izposojajo, na matični lokaciji na Plečnikovem trgu 1 pa tudi druga potrebna dela, med drugim predvsem vzdrževanje muzejske stavbe, v dislociranem depoju v prostorih Zavoda RS za blagovne rezerve v Zalogu pa tudi druge delovne in strokovne naloge, kot so preventivno čiščenje muzejskih predmetov, urejanje in spremljanje vlage, temperature in mikroklimatike, varovanje pred škodljivci – glodalci, insekti, bakterijami in plesnimi, urejanje predmetov in njihove hrambe, označevanje in skrb za regale ter podest, pomoč pri inventarizaciji in popisih muzejskih predmetov, pri izposoji predmetov šolam, pri pripravi predmetov za razstave in stare učne ure. Ob delu na terenu, kjer je pomagal pri evidentiranju in prevozu muzejskih predmetov, je v matični stavbi muzeja skrbel za požarno in delovno varnost, za prevzem predmetov ter za lastno strokovno izpopolnjevanje in izobraževanje. Načrtovane konservatorsko-restavratorske posege na predmetih je večinoma dosegel že v prvi polovici leta. Z uporabo varjenja je restavriral tri šolske stole in popravil poškodovano telovadno klop, po poškodbi na stari učni uri Fizika je ponovno restavriral vakuumsko črpalko za predstavitev fizikalnih poskusov na promocijski prireditvi Znanstival v začetku junija v Ljubljani in restavriral veliko rusko računalno Učila Zagreb. Konserviral je mizo za namizni tenis in uredil njeno hrambo. Očistil in za ustrezno hrambo je pripravil osem prosojnic. Očistil in osušil je tri razstavljene kose oblačil, ki so bili spomladi poškodovani zaradi zamakanja vode na delu stalne razstave v zgornjem hodniku. Pred obiskom članov Službe za premično kulturno dediščino je v začetku marca 2017 preuredil depojsko sobo št. 15 v matični muzejski stavbi, v kateri je konserviral 26 muzejskih predmetov: slik, plakatov in učnih slik ter pomagal pri njihovem evidentiranju. V depoju v Zalogu je z impregniranjem s fentinom in bellesom zaščitil 17 muzejskih predmetov pred plesnijo in larvi (črvi). Za uporabo na starih učnih urah je izdelal petnajst načrtovanih replik muzejskih predmetov. Poleg lesene šolske torbe, ki jo »gospod učenik« uporablja na muzejski delavnici oz. na novo prilagojeni učni uri za najmlajše, je naredil nov klečalnik na koruzi in pripravil dvanajst šib za kaznovanje porednih učencev ter izdelal ključ razstavne omare. V depoju Zalog je poleg rednega vzdrževanja ustreznih klimatskih pogojev za hrambo muzejskih predmetov organiziral in vodil obsežno postavitve in preureditev depojske opreme in namestitev muzejskih predmetov na depojske regale, ki jo je večji del po njegovih navodilih in z njegovo pomočjo izvajal čistilni servis Sijaj d.o.o. Depo v Zalogu je pripravil tudi za ustreznejši prevzem novih predmetov ter pripravil prostor za hrambo predmetov, za katere se je z muzejem dogovarjal Zavod za slepe in slabovidne ob praznovanju 100-letnice delovanja. Pod njegovim vodstvom in nadzorom je bila izpeljana večja izposoja šolske opreme za učilnico (Požek, s. p.) in izposoja stare razstavne omare, ki je služila za vitrino za razstavo na Ljubljanskem gradu. Junija 2017 je sodeloval pri prevozu in prevzemu predmetov šolske dediščine na OŠ Šentvid (pri gimnaziji), na OŠ Danile Kumar Bežigrad (kompleti diapozitivov, prosojnice, učbeniki) in iz privatnega stanovanja v Šiški (učila in šolski pripomočki prof. Evalda Bračka za pouk fizike), ki so obsegali kar 60 manjših škatel in pri katerem sta sodelovala tudi bibliotekar Miha Mali in zunanji sodelavec Marjan Javoršek. Kustos Marku Ljubiču je pomagal pri evidentiranju muzejskih predmetov. Potrebna vzdrževalna dela je opravil v prahu, v mrazu in na višini, izpostavljen kemikalijam, plesnim in delu s težkimi predmeti. Potrebno strokovno pomoč na področju hrambe

muzejskih predmetov je dal tudi predstavnikom Muzeja športa, ki deluje v sklopu Zavoda za šport. Obveščal jih je tudi o možnostih najema depojskih prostorov v Zalogu. Za predlog priprave konservatorskega načrta je pregledal predmete in prostore Muzeja športa na Kopitarjevi cesti. Konec julija je imel restavratorsko-konservatorski tehnik Franci Kadivec srčni infarkt in je bil zato v naslednjih mesecih v daljšemu bolniškemu staležu. Njegova delovna sposobnost po infarktu je bila zelo omejena. Ker je bila tretjina srca prizadeta, je moral telesne aktivnosti po vrnitvi iz bolniške prilagajati novemu stanju in vsakokratnim delovnim razmeram. Njegovo zdravstveno stanje je tako, da ni več sposoben za težja dela, za dela s hitrimi gibi ali za druge večje obremenitve in napore. Po vrnitvi z bolniške odsotnosti je v jeseni 2017 opravljal samo lažja fizična dela s kar najmanjšo obremenitvijo. Iz depoja v Zalogu je pomagal pri izposoji šolske opreme in organizaciji prevoza za gostovanje stare učne ure na OŠ Hajdina. Organiziral je prevoz in prevzem predmetov za pouk telesne vzgoje iz sredine 20. stoletja (dve bradlji, telovadna gred in lestev) iz OŠ Smlednik v depo Zalog. Do konca leta je restavriral pokvarjen šolski zvonec in polomljeno vakuumsko črpalko za uporabo na stari učni uri fizike. Za označevanje muzejskih predmetov je pripravil primerne materiale in prevzel pasne sponke. Pregledoval je varnost gasilnih aparatov, testiral požarne senzorje, izvajal nadzor vlage v muzeju, uravnaval vlago v depojih v Zalogu in pomagal kustosu Marku Ljubiču pri popisovanju gradiva v depojih.

Tabela: Konservatorsko-restavratorski posegi in izdelava replik 2017

Vrsta posega	Opravljen dala	Realizacija 2017	Načrt 2017	Indeks
Konserviranje:	čiščenje, tretiranje, impregnacija, politura (obleke, učne slike, prosojnice, plakati)	55	35	1,57
Restavriranje:	obnova, utrjevanje, dodelava, kitanje, barvanje, lepljenje (šolski stoli, telovadna klop, računalno, učila, šolski zvonec, vakuumsko črpalko)	7	5	1,40
Izdelava replik:	kopije predmetov za delavnice in učne ure (lesena šolska torba, klečalnik, šibe, ključ razstavne omare)	15	15	1,00

Pedagoška knjižnica

Bibliotekarska dela v muzejski specialni knjižnici je v prvih mesecih leta 2017 do odhoda na porodniški dopust (23. maja) opravljala vodja knjižnice, samostojna bibliotekarka Polona Koželj, od tedaj naprej pa bibliotekar Miha Mali. Pri vsakodnevnem strokovnem delu in delu z obiskovalci, zlasti pri svetovanju, sta pomagala tudi višji kustos Anton Arko ter upokojena bibliotekarka Tatjana Hojan, ki v muzeju deluje kot prostovoljka. Na projektu vpisovanja starega knjižničnega fonda v sistem Cobiss je delo nadaljevala zunanja sodelavka, upokojena višja knjižničarka Darja Tavčar, ki je del svojih aktivnosti prav tako opravila kot prostovoljka brezplačno.

Knjižnica Slovenskega šolskega muzeja je zagotavljala dostopnost do specializiranih knjižničnih informacij s področja zgodovine šolstva in pedagogike, tako za notranje mu-

zejske kot tudi za druge zunanje uporabnike. Delo v knjižnici je bilo v prvi vrsti vezano na zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje specializiranega knjižničnega gradiva. Odgovorna bibliotekarka in bibliotekar sta knjižnično gradivo v sodelovanju z drugimi zaposlenimi muzejskimi delavci pridobivala z nakupi, darovi in s knjižnimi izmenjavami s sorodnimi ustanovami. Muzej z na novo pridobljenim knjižničnim gradivom gradi lastno specializirano knjižnično zbirko, skrbi za posebno specializirano zbirko učbenikov ter zbirko šolskih literarnih glasil. Gradivo je bilo vedno najprej popisano, nato pregledano po knjižnih evidencah (lokalna Cobib baza in AIK) in nato umeščeno v posamezno zbirko. Nerazporejeno gradivo je bilo popisano in shranjeno za odvoz v depo v Zalog.

Bibliotekarji so v čitalnici muzeja poskrbeli za zadovoljstvo uporabnikov z ažurnim in kvalitetnim referenčnim delom, z vrednotenjem in posredovanjem specializiranih podatkov, s svetovanjem in posredovanjem podatkov po e-pošti in po telefonu oziroma v neposrednih pogovorih z uporabniki, s pripravo in spravljanjem gradiva ter s fotokopiranjem in digitalnim preslikovanjem knjižničnega gradiva za uporabnike. Knjižnica je sodelovala v medknjižnični izposoji in zagotavljala obvezne izvođe muzejskih izdaj. Vodja knjižnice, ki je vodila statistiko knjižnice za leto 2016, je marca 2017 rezultate posredovala Centru za razvoj knjižnic pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Odgovorni bibliotekar je pazil na primerno hranjenje knjižničnega gradiva ter v dogovoru s samostojnim konservatorsko-restavratorskim tehnikom Francijem Kadivcem posredoval najnujnejše gradivo v restavriranje. Na knjižnih policah je bila v prvi polovici leta opravljena zamenjava starih knjižnih opornikov z novjšimi in bolj ustreznimi.

Bibliotekarka Polona Koželj, ki je bila intenzivno vključena tudi v pedagoško in razstavno dejavnost muzeja, je v prvih petih mesecih strokovno obdelala tako na novo pridobljene monografije in serijske publikacije kot tudi posamezne članke s področja muzejskega dela in šolske preteklosti ter jih katalogizirala v sistemu Cobiss. Vanj je vpisala 162 enot serijskih in 229 enot monografskih publikacij, skreirala 35 zapisov pri vodenju bibliografij in v bazi Conor skreirala 18 osebnih imen. V programu Word je popisala 174 enot podarjenega knjižničnega gradiva, pregledala 241 enot ponujenega gradiva in popisala 97 enot knjižnega gradiva za depo v Zalogu. Muzejsko knjižnico je med drugimi predstavila tudi večji skupini dijakov iz Gimnazije Velenje. Aktivno je spremljala dogodke na področju knjižnične dejavnosti v Sloveniji. 15. marca 2017 se je udeležila šesturnega usposabljanja Pismenosti v NUK-u v Ljubljani, 10. aprila 2017 pa sestanka sekcije za muzejske in galerijske knjižnice pri Skupnosti muzejev Slovenije. Za muzejsko knjižnico je sproti pregledovala knjižne ponudbe založb in antikvariatov, vodila seznam predlogov za nakup knjižničnega gradiva, sodelovala v raziskavi o delovanju specialnih knjižnic pod vodstvom Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost pri Ministrstvu za kulturo.

Vsa strokovna knjižnična dela je po odhodu bibliotekarke Polone Koželj na porodniško opravljal bibliotekar Miha Mali. V muzejski knjižnici je opravljal referenčno bibliotekarsko delo, med drugim je posredoval veliko informacij o knjižničnem gradivu po telefonu in po e-pošti, predvsem pa je opravil veliko dela pri vnašanju knjižničnega gradiva v sistem Cobiss. Do konca leta je v sistem vpisal 744 enot in v bazi Conor kreiral 229 oseb. V Wordov dokument je zavedel in odpremil 411 enot knjižnega gradiva (dvojnikov oziroma trojnikov) za uskladiščenje v dislociranem depou v Zalogu. Sodeloval je tudi pri prevzemu obsežne zbirke predmetov pok. prof. fizike na Višji pedagoški šoli in Pedagoški akademiji Evalda Bračka, med katerimi je bilo tudi veliko strokovnih knjig in knjig o metodiki pouka fizike. Muzejsko knjižnico je 30. junija 2017 predstavil zaposlenim na OŠ Griže, ki so ob sklepu šolskega leta obiskali Slovenski šolski muzej.

STATISTIKA KNJIŽNICE 2017

Pregledane publikacije	2017	2016	Indeks
Pregledane monografske publikacije (n. in z. uporabniki)	11.543	13.763	0,84
Pregledane serijske publikacije (n. in z. uporabniki)	11.757	15.706	0,75

Očitna je velika razlika pri uporabi gradiva med letoma 2017 in 2016. Razlika je predvsem posledica spremenjenih navad uporabnikov, ki si publikacije večinoma najprej ogledajo, nato si iskane informacije na različne načine reproducirajo (fotografiranje, skeniranje, fotokopiranje), k ogledu iste publikacije pa se ne vračajo več. Upamo si tudi trditi, da se sodobno raziskovalno delo spreminja: danes imajo raziskovalci možnost uporabljati množico domačih in tujih odprto dostopnih podatkovnih baz (npr. dLib) in jim marsikdaj ni treba več fizično priti do gradiva.

Gradivo specialne knjižnice	2017	2016	Indeks
Število enot knjižničnega gradiva	55.162	54.191	1,02
Število enot knjižnič. gradiva, pridobljenega z nakupom	177	149	1,19
Število enot knjižnič. gradiva, pridobljenega z izmenjavo	58	89	0,65
Število enot knjižnič. gradiva, pridobljenega z darovi	736	304	2,42
Skupaj	971	542	1,79
Število strokovnih delavcev v knjižnici	1	1	1,00
Število zunanjih uporabnikov v knjižnici	512	627	0,82
Dostopnost do elektronskih publikacij	da	da	/
Površina prostorov, ki so namenjeni specialni knjižnici	166 m ²	166 m ²	1,00
Višina sredstev državnega proračuna, porabljenih za nakup knjižničnega gradiva	EUR 1.138	EUR 681	1,67

Pri nakupih, izmenjavah in podaritvah knjižničnega gradiva se od začetka leta 2017 poleg monografij upoštevajo tudi serijske publikacije, ki se najbolj odražajo pri izmenjavi, nekoliko manj pri nakupih oz. pri naročnikih. Število teh knjižničnih enot se je zato v zadnjem obdobju precej povečalo. Velik je odstotek knjižničnega gradiva, pridobljenega z darovi. Od skupno 736 enot je 562 monografij in 174 serijskih publikacij. Z nakupom je knjižnica v letu 2017 pridobila 177 enot gradiva: 44 monografij in 133 serijskih publikacij, z izmenjavo pa 58 enot: 21 monografij in 37 serijskih publikacij. Več različnih monografij so za muzejsko knjižnico priskrbeli zaposleni strokovni delavci, ki so bibliotekarja seznanjali tudi z novostmi na področju strokovne literature in dajali predloge za nakup novih knjig.

Popis podarjenega knjižničnega gradiva	2017	2016	Indeks
Popis darov	736 (*174)	272	2,71
Dvojniki za depo Zalog	508 (*97)	108	4,70

* Število zapisov, ki jih je opravila Polona Koželj

Število enot podarjenega knjižničnega gradiva, ki je bilo v muzeju v letu 2017 popisano, in število enot podarjenega knjižničnega gradiva, ki je bilo v letu 2017 iz muzeja prestavljeno v depo v Zalogu (dvojniki), izrazito presegata število popisanih in prestavljenih enot knjižničnega gradiva v letu 2016. Precejšen del popisanega in prestavljenega gradiva je v 2017 ostal za popis še iz prejšnjih let.

Prevzem knjižničnega gradiva	2017	2016	Indeks
Prevzeto (odbrano) knjižnično gradivo	851	1538	0,55

Število prevzetih enot ponujenega knjižničnega gradiva je bilo v letu 2017 precej nižje kot leta 2016. Vzrok za zmanjšanje prevzetega (odbranega) knjižničnega gradiva, ki se nanaša na šolsko-zgodovinsko in pedagoško področje, je v tem, da je šolsko-zgodovinsko gradivo muzejski specialni knjižnici v letu 2016 ponudilo več splošnih knjižnic. V letu 2017 pa so več kot institucije darovali posamezniki.

Uporabniki knjižničnega gradiva	2017	2016	Indeks
Zunanji uporabniki	105	137	0,77
Notranji uporabniki	9	9	1,00
Vsakodnevni zunanji uporabniki	512	627	0,82
Starejši zunanji uporabniki	421	479	0,88
Mlajši zunanji uporabniki (študenti)	91	148	0,61
Vsakodnevni notranji uporabniki	1.620	1.620	1,00
Število informacij po telefonu	85	89	1,17
Število informacij po e-pošti	84	62	1,35
Število posnetkov fotokopiranega gradiva	955	1475	0,65
Število digitaliziranih posnetkov gradiva	950	806	1,18
Število enot medknjižnične izposoje	13	9	1,44

V primerjavi z letom 2016 se nakazuje nadaljnje upadanje števila uporabnikov knjižničnih storitev. Opaža se, da se uporabniki manj časa zadržujejo v muzejski čitalnici, saj si knjižno gradivo rajši reproducirajo za proučevanje doma. Prav tako je dostopnost gradiva večja tudi po e-poti od doma. Raziskovalne in študijske navade so opazno spremenili tudi današnji študentje na dodiplomskem in magistrskem študiju. Pri pisanju seminarских in diplomskih nalog večinoma nimajo interesa, da bi se poglobili v področje raziskovanja in se zadovoljijo z manjšim številom virov. Upadanje uporabnikov zaznavajo tudi druge primerljive specialne knjižnice.

Vpis na novo pridobljenega knjižničnega gradiva v sistem Cobiss.

Na novo pridobljeno knjižnično gradivo je v prvih petih mesecih leta 2017 v sistem za vzajemno katalogizacijo Cobiss vpisovala bibliotekarka Polona Koželj, po njenem odhodu na porodniški dopust do konca leta pa bibliotekar Miha Mali. Zunanja sodelavka, višja knjižničarka Darja Tavčar, je od na novo pridobljenega knjižničnega gradiva v sistem Cobiss vpisala 18 enot (leta 2016 – 22), od tega 5 monografskih in 13 serijskih. Primerjava med letoma kaže, da se je število vpisov v Cobiss v letu 2017 izredno povečalo, saj je bibliotekarka Polona Koželj leta 2016 pripravila razstavo s katalogom, po drugi strani pa se je leta 2017 zaradi priprave stalne razstave nabavilo več strokovne literature.

Novo knjižnično gradivo/Cobiss	2017	2016	Indeks
Kreirani zapisi	209 (33*)	54	3,87
Prevzeti zapisi	494 (187*)	281	1,76
Inventarizirani zapisi	432 (131*)	283	1,53
Skupaj	1135 (391*)	618	1,84

* Število zapisov, ki jih je opravila Polona Koželj.

Vnos starega knjižnega fonda v sistem Cobiss

Zunanja sodelavka Slovenskega šolskega muzeja, višja knjižničarka Darja Tavčar je nadaljevala delo v projektu Vpisa starega knjižnega fonda v sistem Cobiss, ki že več let poteka v programskem sklopu Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike in se v okviru finančnih možnosti financira s sredstvi iz proračunske postavke pri Uradu za razvoj izobraževanja. Poleg opravljenih ur v okviru projekta je več vpisov tudi leta 2017 opravila kot prostovoljka. Vnesene inventarne številke, ki se nanašajo samo za staro monografsko gradivo, v letu 2017 sežejo od inv. št. 23162 do inv. št. 21265, kar pomeni, da je v letu 2017 v sistem Cobiss vnesla 1897 novih inventarnih števil iz gradiva starega knjižnega fonda. Zaradi preurejanja gradiva s prevzemanjem starih inventarnih števil in signatur tudi zunaj vrstnega reda je bilo dejansko vnesenih 1910 novih inv. št., iz spodaj navedene razpredelnice pa je razvidno, da je pod temi inv. števkami vnesla 2047 enot knjižničnega gradiva iz starega fonda. Vnesenih monografskih publikacij je bilo neprimerno več kot serijskih, ki od vseh vnosov predstavljajo le 6,7-odstoten delež. Največ vnosov je bilo prevzetih monografskih enot iz vzajemne baze COBIB (814), kar predstavlja 39,8 odstotka vseh vnosov.

Tabela: Vnosi iz starega knjižničnega fonda v Cobiss v letu 2017

Knjižnično gradivo	Kreirano CR+IN	COBIB CY+IN	OCLC CY+IN	Net CY+IN	Inventar IN	Skupaj
Monografske	584	814	213	66	233	1910
Serijske	15	21	11	5	85	137
Skupaj	599	835	224	71	318	2047

Med publikacijami, ki so bile v letu 2017 vnesene v sistem Cobiss, je več kot 680 takšnih, ki jih v Republiki Sloveniji hrani le knjižnica Slovenskega šolskega muzeja. Med temi je najstarejša izšla leta 1545, naslednja leta 1598, štiri so bile natisnjene v 17. stoletju, 38 jih je iz 18. stoletja, čez tisoč pa iz 19. stoletja. Največ knjig je tiskanih v latinščini in nemščini. Večinoma so učbeniki in prozna dela, precej manj pa je poezije v nemškem in slovenskem jeziku. Vnesenih je bilo 193 knjižnih enot v latinskem jeziku. Poleg govorov in proznih del je tudi poezija (Horac, Cicero, Ovid, Tacit ...). Vnesenih je bilo tudi 89 publikacij v starogrškem jeziku: starogrška književnost in učbeniki (Homer, Plato, Demostenes, Sofokles ...). Več publikacij iz starogrške književnosti je dvojezičnih, predvsem nemško-grških. V letu 2017 je bilo v sistem Cobiss vnesenih 56 publikacij, ki so izšle pred letom 1820 in se zato štejejo med arhivsko knjižno gradivo. Med njimi je 9 učbenikov in knjig klasične književnosti, ki jih v RS hrani samo knjižnica Slovenskega šolskega muzeja.

**Tabela: Zapisi iz starega knjižničnega gradiva v sistem Cobiss
– primerjava 2017 in 2016**

Zapisi/leto	2017	2016	Indeks
Kreirani zapisi	599	449	133,40
Prevzeti zapisi	1130	1207	93,95
Inventarizirani zapisi	318	214	148,59
Skupaj	2047	1870	109,46

V primerjavi z vnesenimi enotami starega knjižničnega fonda v letu 2016 se je vnos v letu 2017 povečal za skoraj 10 odstotkov. Močno so se povečali kreirani in inventarizirani zapisi, zmanjšali pa prevzeti zapisi iz vzajemnih baz, kar je razumljivo ob dejstvu, da je bil obdelan del najstarejšega knjižnega fonda.

Najstarejši publikaciji, vpisani v Cobiss v letu 2017, sta iz leta 1545 in 1598. Poleg muzejske knjižnice ju hrani samo še Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. V nadaljevanju spodaj sledi njun kataložni zapis:

PALATINO, Giovanni Battista

Libro di M. Giovanbattista Palatino cittadino Romano, nel qual s'insegna à scrivere ogni sorte lettera, antiqua et moderna, di qualunque natione, con le sue regole, et misure, et essempli, et con un breve et util discorso de le cifre, riveduto nuovamente, et corretto del proprio autore, con la giunta di quindici tavole bellissime : riveduto nuovamente et corretto dal proprio Autore : con la giunta di quindici tavole bellissime. - Roma : Blado, 1545. - 1 zv. : ilustr., inicialke, vinjete ; 21 cm Na nasl. str. avtorjev portret

FRISCHLIN, Nikodem, 1547–1590

Operum Poeticorum Nicodemi Frischlini, Balingensis ... Pars Scenica : in qua sunt: Comoediae Sex: Rebecca, Svsanna, Hildegard. Ivliu Redivi. Priscian. Vapvl. Helvetio Germ. ; Tragoediae Duae: Venvs, Dido. - Argentorati : [s. n.], 1598. - [XVI], 626, [V] str. : ilustr. ; 17 cm

Prireditve in dogodki v muzejski čitalnici 2017

Muzejska čitalnica je tudi glavni prireditveni prostor muzeja. V njej so bili vsi bolj pomembni muzejski dogodki; naj si bodo prireditve, sestanki, srečanja ali predstavitve. Bibliotekarji pazijo, zlasti pred prireditvami in po njih, da je prostor za obiskovalce in uporabnike knjižničnih storitev vedno urejen in prijazen. Večjih prireditvah ali dogodkov v letu 2017 v muzejski čitalnici ni bilo. Število obiskovalcev na prireditvah in dogodkih v muzejski čitalnici je bilo zato tudi v primerjavi s predhodnim letom precej manjše. Vsa pozornost in aktivnost muzeja je bila usmerjena v pripravo stalne razstave Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja.

Datum	Prireditvev	Obisk
16. 2. 2017	Seja uredniškega odbora Šolske kronike	13
16. 2. 2017	Predstavitev Šolske kronike in drugih tiskov v letu 2016	21
1. 3. 2017	Izvedba počitniške delavnice "Ptičje hišice"	5
8. 3. 2017	Srečanje z muzejskimi vodiči in animatorji učnih ur	11
22. 3. 2017	Sklepni del obiska dijakov Gimnazije Velenje	88
25. 5. 2017	Uvodno srečanje s kandidati za nove vodiče	15
26. 5. 2017	Srečanje z zaposlenimi iz Mestne knjižnice Idrija	20
15. 6. 2017	Okrogla miza Poti izobraževanja v slovanskem svetu	22
30. 6. 2017	Sklepni del obiska zaposlenih iz OŠ Griže	29
3. 12. 2017	Delavnica "Ptičje hišice" v sklopu Ta veseli dan kulture	20
14. 12. 2017	Delovno srečanje z novo generacijo muzejskih vodičev	16
19. 12. 2017	Sklepni del obiska študentov FF, slušatelji muzealistike	11
Leto 2017	Skupaj obiskovalcev	271
Leto 2016	Skupaj obiskovalcev	399
	Indeks 17/16	0,68

Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike

Vodja dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike, kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec, je v letu 2017 opravljala redno delo predvsem s posredovanjem raznovrstnih informacij s področja šolske preteklosti, ki so sistematično zbrane prav v dokumentacijskem oddelku muzeja. Čeprav so pri posredovanju informacij sodelovali tudi drugi strokovni delavci muzeja, v večji meri predvsem bibliotekarka Polona Koželj, med njeno odsotnostjo bibliotekar Miha Mali, pa tudi kustos Anton Arko, je glavno breme in težišče dela pri posredovanju podatkov uporabnikom muzejskih storitev že zaradi narave virov, ki jih ureja, opravila kustosinja M. B. Debevec. Glavno delo pri urejanju gradiva dokumentacijskega centra je bila digitalizacija šolskih map srednjega šolstva, ki jo je izvedla zunanja sodelavka Maja Hakl Saje, univ. dipl. zgod. Primerjaj: digitalizacija muzejskih predmetov. Skupno je bilo digitaliziranih 78 šolskih map iz dokumentacijskega fonda Gimnazija.

Vodja centra, kustosinja mag. M. Balkovec Debevec je odgovarjala na različna strokovna vprašanja in posredovala podatke iz gradiva dokumentacijskega centra o OŠ Bežigrad, gozdarski šoli Snežnik, učnih slikah, Gimnaziji Novo mesto, Ekonomski in administrativni šoli Kranj, OŠ Semič, uršulinskih šolah, gimnazijah na Štajerskem, strokovnih šolah, učitelstvu v Beli krajini, OŠ Velika Dolina, Sv. Štefan, Šmarje pri Jelšah, OŠ Sodražica, podatki za članek o Mariji Tereziji (Delo), voženju v šoli, OŠ Dragatuš, pedagoškem tisku, Viktorju Porubskim, OŠ Mavrlen, enorazrednici, obrtno-nadaljevalni šoli, OŠ Kopriva, OŠ Lozice, šolski zakonodaji v različnih obdobjih, šoloobveznih otrocih, OŠ Grosuplje, OŠ Stična, šolah v Zasavju, šolstvu na Kočevskem, štipendijskih ustanovah za učence in učenke, podatke o šolskih telovadnih dresih, OŠ Dolenje Karteljevo, podatke o šolski matici, Ekonomski in komercialni šoli Maribor, deželnem šolskem svetu, krajnem šolskem svetu, oddaljenosti od šole, Spodnja Slivnica, Ilova gora, pregled članka in dopolnitve – šolstvo v občini Kopriva (B. Premrl), OŠ Vič, načrtih šolskih stavb, Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo, učitelstvu v Beli krajini, učiteljih – čebelarjih, Višji komercialni šoli Maribor, Višji ekonomski šoli Maribor, razvoju učiteljišč, Gimnazija Ledina, šolstvu v Ljubljani, Koprivnik v Bohinju, OŠ Planina pri Sevnici, OŠ Ig, Šola Graben, LP II. mestne šole Ljubljana, prvem šolskem dnevu, likovnih upodobitvah otrok, šolstvu na območju Rogaške Slatine, šolstvu v Beli krajini, šoli Otok pri Cerknici, Kmetijski šoli Grm pri Novem mestu, OŠ Spodnja Slivnica, Ligojna,

Ambrus, Pivka, Griže, Hajdina, Velika Ilova Gora, Srednja Bistrica, Tomaj, Sežana, Korinj, Hrastov dol, Dolenjske Toplice, Vrhnika, Polica, Prihova, Smlednik, Sodražica, Škocjan, Gorišnica, o splošnih vprašanjih iz zgodovine šolstva, iz muzejske dejavnosti idr.

**Tabela: Posredovani podatki iz dokumentacijskega centra v letu 2017
primerjava z letom 2016**

Posredovani podatki	2017	2016	Indeks
– osnovne šole	68	79	0,86
– gimnazije	9	13	0,69
– srednje strokovne šole in učiteljišča	5	7	0,71
– obrtne in poklicne šole	3	4	0,75
– druge šole in vzgojno izobraževalni zavodi	1	6	0,17
– učitelji/profesorji, posamezni učenci	11	10	1,10
– druga vprašanja s področja šolske preteklosti	21	31	0,68
– glasbene šole	0	6	0,00
– vrtci	0	2	0,00
podatki iz dokumentacijskega centra – skupaj	118	158	0,75
drugi podatki o muzeju, razstavah, prireditvah, reviji Šolska kronika	229	235	0,97
– podatki, posredovani medijem	4	5	0,80
vsi posredovani podatki in obvestila	351	398	0,88

Kljub večmesečni bolniški odsotnosti in skrajšanemu delovnemu času je muzejska svetnica, mag. Marjetka Balkovec Debevec v letu 2017 v primerjavi s predhodnim letom uporabnikom muzejskih storitev posredovala razmeroma veliko podatkov. Od skupaj 351 posredovanih podatkov se jih je največ nanašalo na osnovne šole, ki so bile tudi v preteklosti najbolj zainteresirane za sodelovanje z muzejem, posebej ko je bilo treba o preteklosti posamezne šole pridobiti konkretne zgodovinske podatke. Nekoliko večje zanimanje med uporabniki muzejskih storitev je bilo še za učiteljske biografije ter druga vprašanja iz zgodovine šolstva. Glede na spremembe pri raziskovalnem delu, ki so značilne predvsem pri mlajših raziskovalcih, saj za svoje raziskave uporabljajo predvsem podatke, ki so dostopni na spletu, je delež raznovrstnih informacij, ki jih posreduje dokumentacijski center, še vedno razmeroma velik.

Arhivska zbirka

Kustos arhivske zbirke dr. Branko Šuštar je v letu 2017 »sodeloval pri posredovanju gradiva, informacij iz gradiva in prevzemanju arhivskega gradiva«. Pregledal in dopolnjeval je pregledne sezname gradiva po arhivskih škatlah in popise arhivske zbirke.

Fototeka

Za fototečno muzejsko gradivo je skrbela, ga zbirala in urejala ter o njem posredovala podatke kustosinja Mateja Ribarič. Fototeko sestavljajo tri zbirke muzejskih predmetov: zbirka fotografij, zbirka razglednic in avdiovizualna zbirka. V začetku marca je ob napovedanem prihodu Službe za premično dediščino izvedla evalvacijo stanja dokumentacije. Izdelan je bil natančen pregled dokumentacije in digitalizacije. Tiskana je bila inventarna knjiga za vse tri zbirke. V zbirki fotografij je kustosinja v letu 2017 v muzejski sistem Galis

inventarizirala 31 fotografij (od inv. št. ZF 4059 do inv. št. ZF 4084) iz skupine fotografij šolskih stavb, med katerimi je bilo 25 podarjenih, 6 pa odkupljenih. Fotografije so zaščitene v brez kislinškem papirju in so fizično shranjene v kovinskih predalnikih depoja št. 12.

V zbirki starih razglednic s šolskimi motivi, ki je ena redkih tovrstnih zbirk v Republiki Sloveniji, so tudi litografije šolskih motivov v Ljubljani in Kranju, ki so izredno dragocene in na kartofilskem trgu zelo iskane. Zbirka je nastala v zadnjih desetih letih, evidentirani sta 702 razglednici. Muzej zbirko dopolnjuje v glavnem z odkupi in sodeluje z zasebnimi zbiralci in antikvariati. Kustosinja je v letu 2017 v Galis inventarizirala 24 razglednic (od inv. št. ZR 367 do inv. št. ZR 390), ki so bile odkupljene in evidentirane v letu 2017. Za inventarizacijo je pripravljenih še 312 razglednic. Razglednice so shranjene v štirih albumih (v brez kislinških folijah). V letu 2017 je bil nabavljen nov album za shranjevanje. Največ skenov iz te zbirke se je v letu 2017 uporabilo za zunanje uporabnike.

Avdiovizualna zbirka se glede na nosilce medija deli v več skupin: stereoskopske slike, filmi (16 mm, super 8 mm), dia filmi, diapozitivi, gramofonske plošče, avdiokasete, videokasete, CD, DVD. Zbirka AV-gradiva je še precej neurejena, veliko gradiva je nepopisanega in neinventariziranega, v Wordu pa so narejeni popisi gradiva, ki je bilo muzeju podarjeno. V letu 2017 je kustosinja v inventarno knjigo v Galisu vnesla prvih 11 didaktičnih kompletov.

Tabela: Inventarizacija fotografij, razglednic in AV-predmetov

	Vpis v Galis 2017	Vpis v Galis 2016	Indeks 17/16	Galis 31. 12. 2017
Zbirka fotografij	31	188	0,16	5436
Zbirka razglednic	24	65	0,37	390
AV zbirka	11	0	110	11

Kustosinja Mateja Ribarič je z obiskovalci muzeja in uporabniki fototečnega gradiva opravila več strokovnih razgovorov, odgovarjala na njihova vprašanja, jim svetovala in posredovala podatke o muzejskem fototečnem gradivu in o drugih vsebinah iz zgodovine šolstva, tako npr.: o razglednicah šolske stavbe OŠ Rogaška Slatina, o šolskem stranišču (Neža Trdin), o fotografijah Idrije v 19. stoletju, informacije o učiteljici Franici Vrhunc, o stavbi Plavi vrtec Vič, o najstarejši šolski stavbi na Primorskem – italijanski gimnaziji v Kopru iz 17. stoletja Collegio dei nobili. Med uporabniki fototečnih storitev je bilo največ učiteljev iz osnovnih šol, manj pa posameznih raziskovalcev in študentov. Kustosinja je 12. januarja 2017 fototeko predstavila študentom zgodovine s Filozofske fakultete v Ljubljani. Velik korak pri urejanju fototeke je izvedla zunanja sodelavka Maja Hakl Saje, ki je v prvi polovici leta 2017 digitalizirala 1600 fotografij iz nekdanje razstavne zbirke (glej digitalizacija muzejskih predmetov).

Za zunanje uporabnike je v fototeki izdelala digitalizirane posnetke z raznolikimi vsebinami in motivi: 11 posnetkov uršulinskega samostana (arhitektka Tatjana Adamič), 5 posnetkov podružnične šole Iga vas, 1 posnetek portreta cesarja Franca Jožefa (Božidar Premrl, OŠ Koprivnica), 1 posnetek načrta šolskega vrta Dekliške ljudske šole Ptuj (Neva Malek), 2 posnetka stavbe POŠ Vinski vrh (Lea Bevc), 5 posnetkov šolskega razreda (Anton Arko) in 1 posnetek osnovne šole v Kočevju (Ivan Kordiš, Pokrajinski muzej Kočevje), 15 posnetkov o šolskih vrtovih za članek o zgodovini šolskih vrtov v Biobrazdi (Urška Orešnik), 2 posnetka šolske stavbe OŠ Sodražica s posnetki dokumentov iz dokumentacije (OŠ Sodražica), 1 posnetek OŠ Malvern (Anita Matkovič), 1 posnetek OŠ Štanjel (Teja Zmazek), 1 posnetek OŠ Idrija (Marinka Svetina), 10 posnetkov učilnice (Polona Rigler,

Muzej Ribnica – za razstavo na OŠ Sodražica), 8 posnetkov OŠ Idrija, licejsko poslopje Ljubljana, gimnazija Ljubljana in gimnazija Novo mesto (Marija Velikonja), 5 posnetkov šolske stavbe Gimnazije Kranj (Nika Leban), 2 posnetka šolske stavbe OŠ Tolmin (Denise Štular), 2 posnetka OŠ Stara Cerkev (Ivan Kordiš), 10 posnetkov fotografij primorskih učiteljev (Mirjana Konestabile Rovis – Pokrajinski arhiv Koper) in 4 posnetke fotografij učiteljev čebelarjev (Tita Porenta). Vsega skupaj je zunanjim uporabnikom v letu 2017 po e-pošti posredovala 87 digitalnih posnetkov. Poleg navedenih digitalnih posnetkov fotografij je knjižnici v Vodica posredovala digitalne posnetke gradiva iz dokumentacijske mape OŠ Vodice, Muzeju Velenje pa informacije o Glasbeni šoli Šoštanj.

Proučevanje in interpretacija premične kulturne dediščine ter sodelovanje z znanstveno-izobraževalnimi ustanovami

Anton Arko, višji kustos

a) Ideologizacija v učbenikih v dvajsetem stoletju

Kustos je digitaliziral italijansko začetnico *Il libro della prima classe* iz obdobja fašizma, v kateri je veliko ideoloških vsebin, ki so pomembne za navedeni projekt. Z direktorjem muzeja, mag. Stanetom Okolišem je pripravil osnutek za del stalne razstave Muzeja slovenskega jezika in kulture, ki se nanaša na vlogo slovenskih učbenikov v razvoju slovenskega jezika, in učno uro iz obdobja fašizma na Primorskem in se 15. junija 2017 udeležil pripravljalnega sestanka koordinacije osrednjih kulturnih ustanov v Republiki Sloveniji na gradu Štanjel.

b) Najdbe v starih knjigah

Kustos je pri pregledu in popisu knjig, ki jih muzejski knjižnici podarjajo posamezniki ali pridejo v muzej kot odpis iz splošnih knjižnic, v letu 2017 zbral 7 raznovrstnih najdb. Med temi so rojstnodnevno voščilo za 90. rojstni dan, hčerino pismo materi, rokopis ocen 4. šolskih nalog iz latinščine iz leta 1930, koledarček za leto 1922, drobna kuverta s sporočilom v lepopisni pisavi iz leta 1926, poziv k molitvi in udeležbi pri sv. maši za binkoštni praznik iz obdobja med drugo svetovno vojno in glasovnica po paragrafu 15. volilnega reda za državni zbor v Avstro-Ogrski.

c) Glasba, šola in igra

Kustos je izdelal namizno družabno igro iz kart Podeželska šola, ki se vsebinsko navezuje na področje delovanja Slovenskega šolskega muzeja. Didaktična igra je pripravljena za natis.

d) Pouk klasičnih jezikov

V projektu Pouk klasičnih jezikov je kustos uredil in arhiviral celotno gradivo, ki je bilo zbrano ob pripravi razstave *Lingua Latina* – razstava o pouku latinščine v javni osnovni šoli. Kot urednik muzejske strokovno-znanstvene revije *Šolska kronika* je za objavo v tekoči št. 1–2/2017 na str. 137–204 pripravil drugi del članka soavtorice razstave Aleksandre Slokan Pirkmajer: *Pregled pouka latinščine v slovenski javni osnovni šoli (1958–2016)*. Poleg redne dvojne številke *Šolske kronike*, št. 1–2/2017, 1–284 str. je uredil tudi njeno tretjo številko: št. 3/2017, 285–504 str.

Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica**a) Etnološka in zgodovinska podoba šolstva in vzgoje skozi čas**

Kustosinja mag. M. B. Debevec proučevanje zgodovinske in etnološke podobe šolstva vezala na projekt postavitve nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju. V pogovoru z upokojenimi učiteljicami 30. avgusta 2017 je zbrala spomine na učiteljske in na obletnice mature.

b) Učiteljstvo in njihova društva kot spodbujevalci pedagoškega razvoja

Kustosinja je zbirala podatke o pedagogih: dr. Branku Božiču, dr. Marji Boršnik in Valentinu Burniku. Skupaj z upokojeno bibliotekarko Tatjano Hojan je za zbornik, ki ga bo izdala občina Dolenjske Toplice, pripravila članek o učitelju Dragotinu Gregorcu.

c) Strokovno in društveno muzejsko sodelovanje in mentorsko delo

Kot članica Komisije za Valvasorjeva odličja pri Slovenskem muzejskem društvu je pripravila besedila za priložnostno letno brošuro o nagrajencih in se 15. maja 2017 v Narodni galeriji v Ljubljani udeležila podelitve Valvasorjevih odličij. V Komisiji za delo zgodovinskih krožkov pri ZPMS je sodelovala pri ocenjevanju nalog o šolskih praznikih in praznovanjih in se 24. maja 2017 udeležila predstavitev nalog in zaključnega ocenjevanja na POŠ Vrhpolje. S kustosinjo Matejo Ribarič se je 26. in 27. maja 2017 udeležila 1. strokovnega nacionalnega posveta Šola in muzeji, ki je potekal v organizaciji Skupnosti muzejev Slovenije, Educe in Zavoda RS za šolstvo v City hotelu Maribor. Na posvetu sta pedagoške dejavnosti muzeja predstavili z referatom Slovenski šolski muzej povezuje šole in muzej, ki je bil predhodno objavljen v e-knjigi, pozneje pa tudi v reviji Educa, št. 5/6, 2017, str. 72–80. Sodelovali sta tudi pri pripravi stare učne ure Lepo vedenje, ki jo je na posvetu izvajala zunanja sodelavka Slovenskega šolskega muzeja Taja Gubenšek. Kustosinja mag. M. B. Debevec je sodelovala z Dolenjskim muzejem Novo mesto pri pripravi strokovne ekskurzije v Slovenskem šolskem muzeju. V Slovenskem etnografskem muzeju se je 14. septembra 2017 udeležila okrogle mize $4 \times 7 = 47$ Etnološka desetletja in delo štirih, na kateri se je dr. Ingrid Slavec Gradišnik pogovarjala z zasl. prof. dr. Janezom Bogatajem, dr. Mojco Ravnik, akad. ddr. Marijo Stanonik in izr. prof. dr. Markom Terseglav. S prispevkom in predstavitvijo projekta postavitve stalne razstave Šola je zakon! : na pragu nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju je nastopila na zborovanju Slovenskega muzejskega društva, ki je bilo 29. in 30. septembra 2017 v Beltincih. Povzetek predstavitve je bil objavljen v zborniku zborovanja. Na občnem zboru društva je bila izvoljena v komisijo za podeljevanje Valvasorjevih odličij za naslednje mandatno obdobje. Za predstavitev šolske dediščine na prireditvah za Evropsko leto kulturne dediščine 2018 je izbrala in pripravila fotografije ter napisala besedila za posamezne predmete iz zbirk Slovenskega šolskega muzeja (lesena šolska torbica, šolska klop, šolski zvonec). Na ekskurziji Univerze za tretje življenjsko obdobje v Belo krajino je imela 2. novembra 2017 strokovno vodstvo, s tem pa ji je bila dana tudi priložnost za zbiranje pričevanj o zgodovini šolstva.

Polona Koželj, samostojna bibliotekarka**a) Zgodovina šolstva v Rovtah**

Bibliotekarka je pred odhodom na porodniški dopust nadaljevala raziskovanje zgodovine šolstva v Rovtah nad Logatcem. V Zgodovinskem arhivu Ljubljana, v fondu OŠ Rovte in v OŠ 8 talcev Logatec je pregledala ohranjene šolske kronike, ki so temeljni vir za proučevanje preteklosti posamezne šole in kraja.

b) Muzejsko strokovno in uredniško delo

Leta 2017 je tako kot v preteklih letih sodelovala v uredniškem odboru revije Šolska kronika. V prvem zvezku revije št. 1–2/2017, str. 279–280 je objavila recenzijo treh zbornikov glasbenih šol Viva la musica, ki so jih glasbene šole izdale v letu 2016 ob praznovanju 200. obletnice ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem. V skladu z načrtom je izvedla tudi vnos člankov, objavljenih v Šolski kroniki 25/2016, št. 1–3, v sistem za vzajemno katalogizacijo Cobiss. Bibliotekarka je pisala tudi zapisnik seje uredniškega odbora Šolske kronike, ki je bila v prostorih muzejske čitalnice 16. februarja 2017, in seje sveta Slovenskega šolskega muzeja z dne 27. februarja 2017. Udeležila se je 12. slovenskega bienala ilustracije 17. februarja 2017 in Kulturnega bazarja 30. marca 2017 v Cankarjevem domu.

Marko Ljubič, višji kustos

a) Tehnična dediščina šolstva

S samostojnim konservatorsko-restavratorskim tehnikom Francijem Kadivcem je sodeloval pri zbiranju in evidentiranju muzejskih predmetov in gradiva na Srednji šoli tehniških strok Šiška ob 70-letnici nekdanje litostrojske šole. Na povabilo šole se je 17. novembra 2017 udeležil slavnostne prireditve ob njeni okrogli obletnici. V dogovoru s Šolskim centrom Rogaška Slatina je pripravil prispevek za zbornik ob 70-letnici steklarske šole v Rogaški Slatini, 26. septembra 2017 pa se je udeležil tudi slovesnosti ob obletnici. V Ljubljani (19. maja in 12. oktobra) in v Piranu (13. novembra) se je udeležil treh strokovnih srečanj tehniške sekcije pri Skupnosti muzejev Slovenije, kjer so razpravljali o evidentiranju in katalogizaciji tehniške dediščine pri nas in drugod po Evropi.

b) Proučevanje in promocija pisal in šolskih tabel

Kustos je v sklopu priprave na postavitev nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju proučeval zgodovino pisal in pisalnih podlag (šolskih tabel) ter spremljal dogajanje in nadaljnji razvoj na področju pisal. Oktobra 2017 je podatke o zgodovini šolske table posredoval tudi študentki Mojci Adamlje.

c) Didaktične igre

S sodelavko Ksenijo Guzej je organiziral dokončno izdelavo kart Spomin. Idejno zasnovo za igro sta izdelala pred leti z zunanjo sodelavko Nušo Dolinšek, oblikovala pa sta jo Matjaž Kavar in Ksenija Guzej. S kustosom Antonom Arkom sta izdelala načrt pravil za didaktično igro Podeželska šola.

d) Strokovno sodelovanje in izobraževanje z drugimi institucijami

Kustos je 24. maja 2017 v Arhivu Republike Slovenije uspešno opravil preizkus strokovne usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom. 29. maja 2017 se je v Slovenskem etnografskem muzeju udeležil regijskega izobraževanja na temo Avtorska in sorodne pravice v muzejski dejavnosti, ki ga je pripravilo Slovensko muzejsko društvo. V marcu 2017 je v sodelovanju s Tatjano Pinoza (Ljubljanski grad) izpeljal izposojlo knjižne vitrine za razstavo V pomladi slovenskega knjižnega jezika, ki je bila spomladi postavljena v Peterokrakem stolpu na gradu. Za OŠ Grdec Litija posredoval digitalizirano spričevalo iz 19. stoletja. V Zasavskem muzeju Trbovlje je obiskal kustosinjo Nevenko Hacin, s katero muzej sodeluje pri izvajanju starih učnih ur, v Celju pa podjetje Vivapen, od koder muzej nabavlja sodobna pisala za muzejsko trgovino. Strokovno je pomagal geografu dr. Juriju Kunaverju pri razbiranju stare šolske fotografije in direktorju Pokrajinskega muzeja Kočevje 22. septembra 2017 omogočil dostop do zlatih knjig kočevske šole iz 19. stoletja.

V Knjižnici Medvode je imel 6. septembra 2017 predavanje Pišem, torej sem!. Jeseni je sodeloval in pomagal pri izposojah muzejskih predmetov ob gostovanjih starih učnih ur v Gimnazija Celje - Center, na OŠ Griže in OŠ Hajdina.

Mateja Ribarič, muzejska svetovalka

a) Razvoj pedagoških programov

Kustosinja je na prvem nacionalnem strokovnem posvetu Šola in muzeji 26. in 27. maja 2017 v Mariboru skupaj s sodelavko Marjetko Balkovec Debevec predstavila pedagoško-andragoški program Slovenskega šolskega muzeja – stare učne ure v prispevku in v e-prezentaciji z naslovom Šolski muzej povezuje šole in muzej. Kot članica Sekcije za komunikacijo in izobraževanje (nekdanje pedagoške sekcije) pri Skupnosti muzejev Slovenije se je udeležila sestankov, izobraževanj in promocijskih dogodkov (Kulturni bazar, Z igro do kulturne dediščine, Otroški bazar, Pedagoški programi v slovenskih muzejih 2016–18) ter drugih prireditve, ki so obravnavale pedagoško in muzeološko delo v muzejih. Kot predstavnica Slovenskega šolskega muzeja je sodelovala v projektih sekcije in na njenih prireditvah ter promovirala pedagoško dejavnost v muzeju. Za spletno stran Skupnosti muzejev Slovenije je pregledala, posodobila in posredovala pedagoške programe Slovenskega šolskega muzeja 2016–2018, ki so kot programi za kulturno vzgojo dostopni tudi na spletni strani Kulturnega bazarja. Udeležila se je strokovnih predavanj na Muzeoforumu in izobraževanj v sklopu Pedagoške sekcije, prav tako pa tudi več drugih predavanj in ogledov razstav. Kustosinja je bila urednica muzejske publikacije Pedagoški programi v šolskem letu 2017/18, v kateri je celovito predstavljen pedagoško-andragoški program muzeja (učne ure in delavnice). Publikacija je primerna promocijska brošura tako za šole kot tudi za posameznike.

Objave: Mateja Ribarič, Marjetka Balkovec Debevec: Slovenski šolski muzej povezuje šole in muzej, v: *Educa*, pedagoška revija za predšolsko vzgojo in prvi triletni, november/december 2017, letnik XXVI, str. 72–80. Pedagoški programi v šolskem letu 2017/18. Slovenski šolski muzej, publikacija muzeja št. 134, junij 2017, 32 strani (urednica).

b) Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri

Kustosinja je z razstavo in naknadnim proučevanjem zgodovine šolskih vrtov sodelovala na muzejskih in drugih prireditvah, na katerih je predstavila razstavo in razširjala razstavne vsebine. S predstavitevijo razstave o šolskih vrtovih je nastopila tudi na 17. mednarodnem simpoziju šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk, ki je potekal od 5. do 8. julija 2017 v Dordrechtu na Nizozemskem. Na kulturnem bazarju v Ljubljani je projekt Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri predstavila mnogostransko, na panoju, z delavnico in računalniško projekcijo ter s predavanjem približala dveletno sodelovanje muzeja v tem projektu z Vrtcem Vodmat in Šolskim centrom za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana.

O simpoziju na Nizozemskem je napisala poročilo: 17. Mednarodni simpozij šolskih muzejev na Nizozemskem Onderwijs museum Dordrecht Holland, 5.–8. 7. 2017, obj.: v: *Šolska kronika*, št. 3/2017, str. 429–430.

c) Življenjske zgodbe učiteljev

Za Slovenski biografski leksikon je pisala gesla Budkovič Cvetko in Bergant Zmagog. V sodelovanju z Merjo Puti je uredila članek Društveno povezovanje učiteljic kot del ženskega gibanja na Slovenskem (1898–1948), ki ga je predstavila na 15. simpoziju šolskih muzejev leta 2013 v Ljubljani in čaka na objavo.

d) Strokovno sodelovanje, povezovanje in nastopanje

Kustosinja je sodelovala v več muzejskih strokovnih društvih in z izmenjavo različnih muzejskih praks ter z udeležbo na predavanjih pridobivala novo znanje, s katerim muzej razvija nove pedagoške programe. Kot članica Komisije za delovanje zgodovinskih krožkov pri ZPMS (od l. 1992) je pregledala in ocenila osem nalog mladih zgodovinarjev, ki so v šolskem letu 2016/2017 raziskovali Praznike in praznovanja v šolstvu nekoč in danes. Udeležila se je več sestankov komisije in zaključnega srečanja, ki je bilo 24. maja 2017 na podružnični šoli Vrhpolje pri Moravčah. V OŠ Kamnica je imela 2. oktobra 2017 predavanje o šolah po svetu, ki se ga je v dveh skupinah udeležilo 140 otrok in 8 odraslih. Udeležila se je pripovedovalskega simpozija 13. marca 2017 v Cankarjevem domu. V začetku junija 2017 je sodelovala v oddaji RTV SLO Polnočni klub o maturi, za katero je pripravila in izbrala dokumentarno gradivo, ki je bilo v oddaji objavljeno: fotografije o maturi, dokumentarni video posnetki, spričevala, matematične naloge, letna poročila in naslovi pisnih matematičnih in drugih nalog.

Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik

a) Učiteljska društva in šolski muzeji

Kustos dr. Branko Šuštar je v prvi polovici leta 2017 dopolnil in razširil razstavo Poti izobraževanja pri Slovanih (2016) s predstavitvijo razvoja izobraževanja tudi v državah, v katerih ni osrednjih šolskih muzejev in si je moral zato pri zbiranju gradiva pomagati s posameznimi raziskovalci in muzealci. Mednarodno sodelovanje šolskih muzejev na primeru postavitve razstave Poti izobraževanja pri Slovanih je predstavil na 17. simpoziju šolskih muzejev in šolsko zgodovinskih zbirk v začetku julija v Dordrechtu na Nizozemskem. Obj.: Museums of education and international collaboration with exhibition : experiences of Slavic speaking Europe. V: Looking back to the future, presenting school history for a new era : Wednesday July 5 to Saturday July 8, 2017, Dordrecht, the Netherlands : welcome participants programme presentations. Dordrecht: Onderwijsmuseum. 2017, str. 31–32. [COBISS.SI-ID 513909612] Izkušnje slovanskih šolskih muzejev pri povezovanju in postavitvi razstave Poti izobraževanja pri Slovanih je predstavil tudi na predkonferenčnem srečanju muzejev in arhivov ISCHE 2017, ki so ga v sklopu konference avgusta 2017 pripravile sodelavke treh pedagoških muzejev iz Južne Amerike v Buenos Airesu in v Santiagu de Chile. Na konferenci je nastopil s prispevkom How educational & school museums in Europe present the paths of education : experiences of the Slavic speaking countries. V: LINARES, María Cristina (ur.). Archives and museums about the history of education with a view to emancipatory processes : program [and] abstracts = Archivos y museos sobre la historia de la educación con vistas a los procesos emancipatorios : programa [y] resúmenes. [S. l.]: ISCHE. 2017, str. [5–6]. [COBISS.SI-ID 513955692] V zbirki Univerze Castilla-La Mancha je objavil tudi prispevek o Slovenskem šolskem muzeju in njegovi muzejski identiteti v zgodovini izobraževanja. Museum Identities through the History of Education : Slovenian School Museum in Ljubljana. V: MARTIN-ALBO, Ángel Mateos-Aparacio (ur.), GREGORIO-GODEO, Eduardo de (ur.). Identity and identification : selected proceedings of the 14th international "Culture and power" Conference : [Ciudad Real, 22–24 March 2010], (Colección Estudios, 160). Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha. 2017, str. 197–206. [COBISS.SI-ID 514005868]

b) Vprašanja zgodovine šolstva okoli 1900

Kustos je pripravil informativno predstavitev begunskega šolstva med Slovenci na obeh straneh Soške fronte (Refugee schooling experience during World War I among

Slovenes from both sides of the Isonzo / Soča Front : abstract. V: Education and emancipation. Buenos Aires: Universidad, 2017, 1 str. [COBISS.SI-ID 513952108] Na področju ženskega šolstva je napisal prispevek o izobraževanju kot procesu emancipacije na primeru vstopanja učiteljic v slovensko šolstvo pred prvo svetovno vojno. (Introduction of women teachers to education as orientation to the emancipation and changes in Slovenia 1880-1925 : abstract. V: Education and emancipation. Buenos Aires: Universidad, 2017, 1 str.) [COBISS.SI-ID 513951340] Oba prispevka je predstavil na ISCHE konferenci v Buenos Airesu, katere se je julija 2017 udeležil na lastno pobudo in brez neposrednih stroškov za muzej. V mednarodnih stikih in sodelovanju z raziskovalci šolske preteklosti je za muzejsko knjižnico pridobil publikacijo o 125-letnici župnije Joliet v Illinoisu, ZDA (Saint Joseph Parish, Joliet, Illinois - celebrating 125 years of Faith & Community, 1891-2016), ki je bila še pred leti slovenska. Velik del publikacije je posvečen župnijski šolski dejavnosti. Kustos dr. Šuštar je publikacijo predstavil v muzejski reviji Šolska kronika, 26/2017, št. 3, str. 422-428.

c) Šola v učbenikih

Več slovenskih učbenikov je postavil za ilustracijo poti pri razvoju šolstva pri slovanskih narodih in redakcijsko urejal predstavitve učbenikov pri drugih slovanskih narodih. Področje učbenikov je obravnaval tudi v pripravi postavitve stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju za obdobje protireformacije oz. katoliške obnove (1600-1773).

d) Sodelovanje s strokovnimi društvi

Sodelovanje s strokovnimi društvi (Zvezo zgodovinskih društev Slovenije, Arhivskim društvom Slovenije, Forumom slovanskih kultur, ICOM Slovenija etc.) je potekalo s posredovanjem gradiva, podatkov o gradivu in s predstavitvami muzejske dejavnosti. Pri posvetovanju o težki dediščini je sodeloval z mednarodnim odborom ICOM in njenimi šestimi odbori na severu Evrope. Pripravil je prispevek Museums and presentation of education, wars and the socialist period as problematic memories : experiences in Slovenia : [abstract]. V: Difficult issues : [book of] abstracts. [S. l.]: ICOM. 2017, str. 24-25. [COBISS.SI-ID 513983340]. Na mednarodni konferenci ICOM v Ljubljani, ki je potekala oktobra 2017 pod naslovom Muzeji in zamolčane zgodovine med spominom in pozabo/ Museums and contested histories – between memory and oblivion, je predstavil prispevek Museums and problems with educational heritage between memories and oblivion = Muzeji in problemi z izobraževalno dediščino med spomini in pozabo. Obj. v: Zbornik povzetkov = Book of abstracts. [S. l.: s. n.]. 2017, str. 32-33. [COBISS.SI-ID 513993836] Kustos se je 18. in 19. maja 2017 udeležil mednarodne konference Being a Student in the Habsburg Monarchy na Inštitutu za hrvatsku povjest v Zagrebu, kjer je sodeloval tudi pri delu znanstvenega odbora in med 60 raziskovalci, muzealci in predavatelji iz desetih držav predstavil slovenskega učenca v 19. stoletju: Can "Blaže and Nežica" be Images of Elementary School Pupils in Slovenian Lands in the 19th Century? V: Being a student in the Habsburg monarchy : international conference : programme & book of abstracts. Zagreb: Croatian Institute of History. 2017, str. 8-10. [COBISS.SI-ID 513909868] Ob 100. obletnici smrti J. E. Kreka je sodeloval z Zvezo zgodovinskih društev Slovenije, SAZU in Teološko fakulteto pri pripravi simpozija Janez Evangelist Krek (1865-1917) – sto let pozneje. Na posvetu je nastopil s prispevkom, ki se je osredotočil na Krekovo delo na področju izobraževanja. Mladina čaka. Krekova prizadevanja na področju izobraževanja : prispevek na znanstvenem posvetu Janez Evangelist Krek (1865-1917) – sto let pozneje (1917-2017), SAZU, Ljubljana, 19.-20. okt. 2017. [COBISS.SI-ID 514014828]

Razstavna dejavnost

Načrtovane strokovne in organizacijske naloge za postavitve stalne razstave so bile ob izvedbi rednih vsakoletnih muzejskih dejavnosti prioritete. Ker je postavitve stalne razstave za muzej že tako in tako poseben dogodek, ki kaže na strokovne dosežke in domet muzejske stroke v zavodu, je bilo med vsemi nalogami, še posebej v razstavni dejavnosti, največ pozornosti, skrbi in vloženega dela posvečenega prav temu, najbolj zahtevnemu večletnemu projektu. Drugih razstavnih projektov je bilo zato, posebej v primerjavi s prejšnjimi leti, precej manj. Celotna razstavna dejavnost je bila podrejena glavnemu projektu zadnjega obdobja Postavitve nove stalne razstave, ki se nadaljuje tudi v letu 2018. Poleg del arhitektov, oblikovalke in ilustratorke je bil eden večjih poudarkov na strokovnem prispevku kustosov pri pripravi razstavne vsebine. Gradbenih del pri pripravi prostora v letu 2017 še ni bilo, izvedeno je bilo le sondiranje nosilnih stebrov v razstavni sobi.

Novih postavitve razstav v matičnih muzejskih prostorih v letu 2017 ni bilo. Čez celo leto je bila za ogled na voljo stara stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja, ki je izjemno pomembna za izvajanje celovitega pedagoškega programa za šole. V prvi tretjini leta si je bilo mogoče v muzeju ogledati razstavo ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole Dostopno in plemenito, ki je v preostalem delu leta gostovala na več glasbenih šolah v Sloveniji. Na gostovanju v Muzeju Krško je bila tudi razstava o šolskem vrtu Učilnica v naravi. V muzejski avli je bila od pomladi naprej spet na ogled razstava o pouku latinščine v osnovni šoli, v razstavni sobi pa dopolnjena razstava o šolskih muzejih in zgodovini izobraževanja v slovanskih državah Poti izobraževanja v slovanskem svetu. Muzej je kot eden od partnerjev sodeloval tudi pri postavitvi skupne razstave Muzeji in spregledana preteklost ob mednarodnem dnevu muzejev in razstave Umetnost, šport, kulturna dediščina ob tednu športa in evropske kulturne dediščine.

Postavitve nove stalne razstave

Projekt Postavitve nove stalne razstave je potekal čez celo leto in se nadaljuje tudi v letu 2018. V projekt so bili intenzivno vključeni vsi zaposleni, bodisi pri pripravi njene vsebine, v stikih z arhitekti, oblikovalko in ilustratorko, bodisi organizacijsko ali pri pripravi računovodsko-finančnih in pravnih podlag. Za izvajanje projekta je bilo potrebnega veliko medsebojnega usklajevanja in načrtovanja posameznih nalog. Mag. Marjetka Balkovec Debevec je kot strokovni vodja projekta koordinirala delo med sodelavci, arhitekti in oblikovalko. Pripravila je številna srečanja in sestanke, na katerih se je razpravljalo o vsebinskih vprašanih razstave, skrbela je za pripravo razstavnega gradiva, se dogovarjala o izposoji oz. reprodukciji gradiva in na jesenskem zborovanju muzealcev v Beltincih projekt predstavila muzejski strokovni javnosti.

Delo v drugi fazi projekta, ki je obsegalo vsebinsko pripravo in obdelavo razstavnega gradiva, se je navezovalo na delo pri pripravi postavitve stalne razstave v letu 2016, v katerem je bila postavljena finančna podlaga za izvedbo projekta v letu 2017 in predvsem v letu 2018. Pred začetno konkretizacijo vsebinsko-oblikovnega dela nove stalne razstave so bila intenzivna in zahtevna usklajevanja, ki jih je bilo veliko še v letu 2017. Na začetku leta 2017 je vodja projekta predlagala, da vsak kustos postane nosilec enega od obravnavanih obdobj. Razdelitev obdelave posameznih obdobj je najprej zajela prvo polovico stalne razstave, v drugem delu leta pa še drugo polovico. Obdobja šolske preteklosti so bila razdeljena tako, da je višji kustos Anton Arko postal nosilec postavitve razstave za prazgodovino, antiko, Kraljevino SHS – Jugoslavijo in obdobje med 2. svetovno vojno; višji kustos Marko Ljubič za srednji vek in samostojno Slovenijo; muzejska svetovalka

Mateja Ribarič za reformacijo in obdobje po 2. svetovni vojni; muzejski svetnik dr. Branko Šuštar za protireformacijo, obdobje po marčni revoluciji in Avstro-Ogrsko; direktor mag. Stane Okoliš za lirske province in predmarčno dobo; muzejska svetnica mag. Marjetka Balkovec Debevec za dokončno pripravo vzorčnega obdobja razsvetljeni absolutizem; samostojna bibliotekarka Polona Koželj za knjižno gradivo in glasbo za posamezna obdobja; informatorka/organizatorka Ksenija Guzej za korespondenco in stike z ustanovami pri pridobivanju dovoljenj za uporabo gradiva in druge organizacijske naloge; samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec za restavriranje in konserviranje ter pripravo predmetov ter za druge naloge pri pripravi razstavnega prostora in za sodelovanje pri gradbenih delih. Med nadomeščanjem bibliotekarke Polone Koželj je pri pripravi knjižnega gradiva za stalno razstavo pomagal bibliotekar Miha Mali, prav tako je bil v nekatera manjša pripravljalna dela vključen tudi zunanji sodelavec Marjan Javoršek. Računovodsko in finančno stran projekta je v sodelovanju s finančno službo Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport vodil višji kustos in svetovalec Marko Ljubič, administracijo projekta, kontakte z arhitekti Svet Vmes in oblikovalko/ilustratorko Ireno Gubanc, ki je po odstopu oblikovalke Teje Kleč in ilustratorke Milanke Fabjančič prevzela projekt, pa Ksenija Guzej v tajništvu muzeja.

Mag. M. B. Debevec je kljub polovični bolniški odsotnosti v prvi polovici leta organizirala štiri sestanke za stalno razstavo z arhitekti Svet Vmes (5. 1., 26. 1., 13. 2., 17. 5., 13. 6.), srečanje z oblikovalko Ireno Gubanc (20. 2.) ter sestanek z oblikovalcem zvoka Boštjanom Perovškom (29. 5.). Na njeno pobudo so se sestankov z arhitekti udeleževali tudi strokovnjaki za posamezna ožja muzeološka področja; poleg omenjenega Boštjana Perovška (13. 6.), strokovnjaka za zvok, tudi dr. Aksinja Kermavner, strokovnjakinja za slepe in slabovidne (5. 1.). Z muzejskimi sodelavci je koordinirala 10 sestankov (5. 1., 6. 1., 9. 1., 23. 2., 2. 3., 13. 4., 20. 4., 26. 4., 11. 5., 31. 5.), ki so bili izključno namenjeni vsebinski obravnavi postavitve stalne razstave. Obravnava vprašanj o postavitvi stalne razstave je bila v večji meri vsaj štirikrat (16. 1., 25. 1., 8. 2., 19. 6.) vključena v redne strokovne kolegije. V spodbudo k aktivnemu razmišljanju o sodobnih umestitvah stalnih razstav v muzejski prostor je 14. junija 2017 organizirala voden ogled razstave Naše veliko malo morje z dr. Stašo Tome v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. V zvezi z odprtimi vprašanji razstave in konkretnimi nalogami priprave je bila v pogostih stikih s številnimi kustosi iz različnih muzejev, z lektorji, prevajalci in drugimi muzejskimi strokovnjaki. V sodelovanju z drugimi strokovnjaki na muzejskem področju so postavitve posameznih obdobj stalne razstave pripravljali pristojni kustosi, posamezne naloge na stalni razstavi pa drugi zaposleni.

Delo za stalno razstavo se je v drugi polovici leta intenziviralo in tudi vodja projekta, mag. Marjetka Balkovec Debevec se mu je lahko posvetila v polni meri. Najbolj intenzivna je bila vsebinska obravnava zbranega gradiva, prav tako intenzivno je bilo usklajevanje dela s kustosi in arhitekti. Od začetka septembra do konca leta so bile najmanj na trinajstih rednih strokovnih kolegijih in internih sestankih obravnavane tudi strokovne zadeve v zvezi s stalno razstavo, vsaj šestkrat pa so bili v tem obdobju sklicani interni sestanki samo za vprašanja stalne razstave. Med tem časom je bilo najprej tudi pet intenzivnih delovnih srečanj z arhitektoma Ano Kreč in Ano Križaj (Svet Vmes), na katerih je bil obdelan prvi krog vsebinskih načrtov stalne razstave, nato pa še enajst delovnih sestankov v drugem in tretjem krogu vsebinskega usklajevanja z arhitektko Ano Križaj in posebej dva skupna sestanka z vsemi tremi arhitekti Svet Vmes, ki sodelujejo v projektu. Posebej so proti koncu leta potekali štirje sestanki z oblikovalko Ireno Gubanc, s katero je bila prej po izvedenem javnem razpisu sklenjena ločena pogodba.

Vodja projekta, kustosinja mag. M. Balkovec Debevec je v letu 2017 pri pripravi stalne razstave organizirala in sodelovala pri koordiniranju več kot 60 različnih sestankov in delovnih srečanj, le v nekoliko manjšem obsegu so bili na teh pretežno usklajevalnih

in posvetovalnih sestankih prisotni tudi drugi zaposleni. Poleg organiziranih sestankov je bilo v zvezi s stalno razstavo veliko vsebinskih in organizacijskih zadev obravnavanih po sodobnih e-medijih in po telefonu. Vsi strokovni delavci (kustosi) so čez celo leto intenzivno vsebinsko pripravljali besedila, muzejske predmete, slikovno gradivo in druge razstavne materiale za dodeljena obdobja.

Kustosinja Mateja Ribarič je pri iskanju ustreznega gradiva za obdobje protestantizma in tudi za druga obdobja navezala stike s strokovnimi delavci iz Narodne galerije, Narodnega muzeja, Tehniškega muzeja in drugimi strokovnjaki s področja muzeologije ter se z njimi dogovorila za digitalizacijo, izdelavo replik oz. za izposojanje predmetov (igračke, tiskarske črke ...) za razstavo. Izbor glasbenih dopolnitev za posamezna obdobja šolske preteklosti s pridobitvijo zvočnih posnetkov, notnih zapisov ter organizacijo snemanj je naredila bibliotekarka Polona Koželj, ki je po obdobjih pripravila tudi širši izbor knjig iz muzejske knjižnice, z medknjižnično izposojajo pa tudi iz drugih relevantnih knjižnic (Narodnega muzeja). Kustos dr. Branko Šuštar se je pri zbiranju ustreznega razstavnega gradiva in literature za obdobje protireformacije in katoliške obnove v šolstvu, ki še ni bilo deležno tematske razstave, povezoval s številnimi muzeji in raziskovalci v Sloveniji in po svetu. Obiskal je arhive, muzeje in knjižnice po Sloveniji ter zbiral obsežno, večji del fotografsko razstavno gradivo. Kustos Marko Ljubič, ki v nazivu svetovalec v muzeju ureja finančno poslovanje, se je pri obravnavi in predstavitvi obdobja šolstva v srednjem veku soočil s posebnim izzivom, saj je moral tisočletno obdobje šolstva veliko bolj strniti kot drugi na svojih področjih.

Občasne – tematske razstave

Poti izobraževanja v slovanskem svetu, dopolnitev in razširitev mednarodne razstave, ki je bila 22. decembra 2016 odprta v avli Slovenskega šolskega muzeja in maja 2017 predstavljena v razstavno sobo muzeja, v kateri je bila na ogled do konca leta. Avtor dopolnjenega besedila in razširjene razstave: dr. Branko Šuštar. Avtor je razstavo dopolnil s podatki o vseh sodelujočih muzejih in jo razširil s predstavitvijo razvoja izobraževanja v Makedoniji, na Poljskem in v Belorusiji, kjer ni osrednjih šolskih muzejev in si je moral pri zbiranju gradiva pomagati s posameznimi raziskovalci in muzealci. Razstava je tako zajela predstavitev zgodovine izobraževanja v vseh 13 slovanskih državah. Nastala je v sodelovanju Slovenskega šolskega muzeja z Zvezo zgodovinskih društev Slovenije in Forumom slovanskih kultur. Ogled razstave je bil možen večji del leta na dveh različnih lokacijah vsem obiskovalcem Slovenskega šolskega muzeja.

Razstave v skupnih projektih z drugimi muzeji

Umetnost, šport, kulturna dediščina, skupna razstava organizacij s področja kulturne dediščine športa, odprta 25. septembra 2017 v Domu španskih borcev, kjer je bila na ogled do 14. oktobra 2017. Nastala je v sklopu medresorskega nacionalnega projekta Umetnost, šport in kulturna dediščina, poleg Slovenskega šolskega muzeja so z razstavnimi panoji pri njeni postavitvi sodelovali: Narodni muzej Slovenije, Loški muzej Škofja Loka, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Muzej narodne osvoboditve Maribor, Tehniški muzej Slovenije, Muzej Ribnica, Moderna galerija, Slovenski gledališki inštitut – Gledališki muzej, Zavod Planica (Muzej športa), Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani, Zgodovinski arhiv Celje ter Osrednja knjižnica Celje (spletni portal Kamra). Večji del razstave je bil namenjen zgodovini in razvoju športa na Slovenskem. Slovenski šolski mu-

zej je v projektu zastopala kustosinja Mateja Ribarič, ki se je udeležila več pripravljanih sestankov pri koordinatorici projekta Nataši Bucik na Ministrstvu za kulturo in v Domu španskih borcev. Pripravila je dva večja razstavna panoja Telesna vzgoja v šolstvu, kjer so obiskovalci razstave lahko izvedeli, kakšni so bili začetki telovadbe in telesne vzgoje v šolah na Slovenskem. Sporočilo razstave temelji na ugotovitvi, da so umetnost, šport in kulturna dediščina pomembni gradniki celostnega razvoja posameznika in družbe kot celote, ki jih je treba medsebojno povezovati in med njimi spodbujati kreativna partnerstva. Po zaprtju razstave v Domu španskih borcev je razstava na razstavnih panojih v drugi polovici oktobra 2017 začela gostovati v drugih krajih Slovenije.

Nacionalni muzeji Slovenije, skupna razstava/predstavitev slovenskih državnih muzejev, odprta 18. maja 2017 na muzejski ploščadi pred vhodom v Slovenski etnografski muzej. Na pobudo kolegija direktorjev državnih muzejev je bila razstava v enaki obliki in obsegu postavljena že leta 2016. Z novo razstavno vsebino, ki je sledila posvetitvi ICOM-a za leto 2017, so se državni muzeji drugič skupaj predstavili širši javnosti. Slovenski šolski muzej je za razstavo pod skupnim naslovom Muzeji in spregledana preteklost: nepovedano v muzejih na eni strani panoja, ki si ga je delil s Prirodoslovnim muzejem Slovenije, prispeval povečano in v zadnjem obdobju že večkrat reproducirano fotografijo šolskega razreda v partizanski šoli v Preloki z začetka leta 1945. Nad učenci in učiteljico sta na steni učilnice levo in desno od razpela obešeni sliki Josipa Broza Tita in Josipa Visarionoviča Stalina. Na dnu fotografije je pripeta na roko pisana negativna karakteristika za učitelja matematike iz sedemdesetih let 20. stoletja, ki pojasnjuje, da mu idealistični svetovni nazor onemogoča uresničevati vzgojne cilje sodobne socialistične šole. Izbor fotografije z dodatnim tekstom iz dokumenta in spremnim besedilom je v sodelovanju s Ksenijo Guzej, prof. likov. um., pripravila kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec. Razstavni pano je bil opremljen še z logotipom in nazivom muzeja. Razstavo so si mimoidoči lahko ogledovali večji del leta.

Gostovanja občasnih razstav

Dostopno in plemenito. Občasna razstava, odprta od 10. novembra 2016 do 11. aprila 2017 v razstavni sobi Slovenskega šolskega muzeja, postavljena v sodelovanju z Zvezo slovenskih glasbenih šol ob praznovanju 200-letnice ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem. Po zaprtju razstave v Slovenskem šolskem muzeju so bili za gostovanja namesto velikih in osvetljenih omarnih vitrin izdelani novi nosilci panojev in panoji, na katerih so bila na novo natisnjena besedila statuten prve javne glasbene šole v izvirniku, v nemški transkripciji in v slovenskem prevodu. Za gostovanja razstave v posameznih glasbenih šolah po Sloveniji je bil sklenjen predhoden dogovor med Slovenskim šolskim muzejem in Zvezo slovenskih glasbenih šol. Poleg zamenjave nosilcev panojev, s katero je razstava postala lažje prenosljiva, so iz sestave prvotno postavljene razstave v Slovenskem šolskem muzeju odpadli tudi vsi razstavni predmeti. Vitrine z dokumenti o nastanku prve javne glasbene šole, učbeniki glasbe, notni zapisi in pesmarice iz muzejske knjižnice ter številni glasbeni inštrumenti, ki so krasili razstavo v muzeju, so bili vrnjeni v razstavne zbirke. Razstava za gostovanja je bila pripravljena za enostaven transport, enostavno postavitve in poznejšo odstranitev. Od spomladi 2017 do konca leta 2017 so jo sprejeli na naslednjih lokacijah: 14. aprila 2017 na Glasbeni šoli (GŠ) Ravne na Koroškem, 1. junija na GŠ Slavka Osterca Ljutomer, 20. septembra 2017 na GŠ Fran Korun Koželjski v Velenju, 19. oktobra 2017 na GŠ Nova Gorica in 4. decembra 2017 na GŠ Kamnik v Frančiškanskem samostanu v Kamniku.

Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri. Avtorica razstave je kustosinja Mateja Ribarič, ki je usklajevala tudi gostovanje razstave. Razstava je bila v Slovenskem šolskem muzeju odprta od 20. novembra 2014 do 30. septembra 2016. Kot gostujoča razstava je bila na pobudo muzejske svetovalke dr. Helene Rožman 11. oktobra 2016 odprta v Mestnem muzeju Krško. Najprej je bilo predvideno, da bo v Krškem na ogled do 8. oktobra 2017, vendar se je čas pozneje podaljšal do 8. januarja 2018. Razstavo sta drugačnim prostorskim razmeram v Krškem prilagodili avtorica razstave Mateja Ribarič in oblikovalka Simona Čudovan. Razstava je izražala prizadevanja avtorice pri povezovanju tradicije in sedanjosti, opozorila pa je tudi na prednost šolskega vrta kot pomembnega sodobnega učnega in vzgojnega pripomočka, ki učencem v dobi virtualnega sveta omogoča neposreden stik z naravo. Kustosinja je med zimskimi počitnicami v sklopu spremljevalnega programa ob gostujoči razstavi 22. februarja 2017 v Krškem izvedla delavnico z didaktičnimi kartami Spomin – pripovedi rastlin, ki jih je muzej izdal konec leta 2016. Na delavnici se je zbralo 14 udeležencev. V sklopu gostovanja je avtorica razstave 18. aprila 2017 v Mestnem muzeju Krško sodelovala na predavanju Ire Zorko Govorica prostora.

Pedagoško-andragoški programi ob razstavah

Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri. Kustosinja Mateja Ribarič je ob gostovanju razstave v Mestnem muzeju Krško nadaljevala sodelovanje v projektu Naš vrt z Vrtcem Vodmat. V dogovoru s pedagoško vodjo v vrtcu Darjo Štirn, etnologom v vrtcu Tomažem Simetingerjem in z oblikovalko Simono Čudovan je v vrtcu Vodmat 6. marca 2017 izvedla delavnico Spomin, 3. in 8. maja 2017 delavnico Rastlina v umetnosti, 13. in 15. junija 2017 pa je sodelovala tudi na sklepnih prireditvah projekta Naš vrt. V sklopu projekta vseživljenjskega učenja: Soustvarjanje na Krasu, se je 15. maja 2017 v prostorih Šolskega centra PET v Ljubljani udeležila predavanja Branka Bošnjaka o sodobnem vrtnarjenju na Krasu.

Umetnost, šport, kulturna dediščina. Slovenski šolski muzej je ob odprtju razstave v Domu španskih borcev 25. septembra 2017 v spremljevalnem pedagoško-andragoškem programu premierno pripravil novo učno uro Zdrav duh v zdravem telesu: Učna ura telovadbe v narodni šoli v Kraljevini Jugoslaviji leta 1932, s katero je bil udeležencem posveta in odprtja razstave predstavljen pouk telesne vzgoje v šoli v začetku tridesetih let 20. stoletja. Učno vsebino in učne metode sta na podlagi učnih načrtov iz obdobja Kraljevine Jugoslavije, ki so temeljili na sokolskem telovadnem sistemu, izbrala kustosinja Mateja Ribarič in animator starih učni ur Matej Prevc. Skupaj sta določila koncept in oblikovala potek ter scenarij učne ure. Poskusna učna ura je bila 20. septembra 2017 v Slovenskem šolskem muzeju. V vlogi telovadnega učitelja je nastopil Matevž Močnik (Matej Prevc), ki je ob odprtju razstave v Domu španskih borcev za pouk telovadbe zbral vsega trinajst prostovoljcev. Na učni uri telovadbe se udeleženci naučijo pravilno stati, nastopati v vrstah – po eden, dva, tri in po štiri, hoditi in tekati v vrsti, okretati na levo in desno in prosto vaditi na mestu. Na koncu so tudi različne družabne igre. Poleg telesne spretnosti, razvijanja odločnosti, samozavednosti ter vzdrževanja duševnega in telesnega zdravja je med pomembnimi smotri telovadbe v šoli tudi navajanje na dostojno in lepo vedenje. Kustosinja Mateja Ribarič je ob odprtju razstave v Domu španskih borcev izvedla tudi dve vodstvi po razstavi za obiskovalce.

Poti izobraževanja v slovanskem svetu. Kustos dr. Branko Šuštar, avtor razstave, je po dopolnitvi in razširitvi razstave 15. junija 2017 v čitalnici muzeja pripravil Srečanje s sestrskimi jeziki, ki se ga je udeležilo 22 povabljenih obiskovalcev muzeja in razstave.

Pedagoško-andragoška dejavnost

Izrazito poudarjena pedagoško-andragoška naravnost muzeja je vtkana v opravljanje javne službe na področju premične kulturne dediščine šolstva. Muzej je v zadnjem obdobju svojega delovanja naredil pomemben korak v smeri neposrednih metod muzejskega dela z obiskovalci. Neprekinjeno izvajanje samostojnih pedagoško-andragoških programov je postalo stalnica delovanja muzeja. Stare učne ure so, kot najuspešnejši muzejski projekt, utečen način predstavljanja šolske preteklosti. Na podlagi evalvacij programa so vsako leto izvedene nekatere spremembe in dopolnitve, s katerimi muzej sledi tako muzejski stroki kot tudi potrebam okolja, za katere se programi pripravljajo. Z razvejanostjo in obsegom izvajanja programov sta se okrepila vloga in pomen pedagoško-andragoške dejavnosti, ki je v muzeju zavzela izjemno mesto in je nosilec njegovega razvoja ter pospeševalec novih projektov. Kot stičišče muzejskega dela je pedagoško-andragoško področje postalo strateško in razvojno. Muzej zato namenja pedagoško-andragoški dejavnosti primerno večjo skrb in več pozornosti, v dejavnost samo pa so tako ali drugače vključeni vsi zaposleni. Izpeljavo pedagoških programov so večinoma opravili zunanji sodelavci, med katerimi je leta 2017 prišlo do menjave generacij. Muzej je večino prejetih sredstev iz dejavnosti namenil za njen nadaljnji razvoj. Kakor prejšnja leta je ob koncu šolskega leta 2016/2017 izšla vsakoletna publikacija muzeja *Pedagoški programi v šolskem letu 2017/18*, v kateri je sistematično, pregledno in oblikovno privlačno predstavljena vsa pedagoško-andragoška dejavnost, ki je v prvi vrsti namenjena šolskim skupinam. Do začetka novega šolskega leta je bila po navadni in po e-pošti posredovana vsem osnovnim in srednjim šolam v RS. Publikacija je informativne in promocijske narave s poudarkom na predstavitvi novosti.

Muzejska sprejemnica. Za izvajanje pedagoško-andragoških programov je izredno pomembno uspešno delovanje muzejske sprejemnice, za katero pa muzeju zaradi omejitve zaposlovanja v javnem sektorju še ni uspelo pridobiti stalne zaposlitve. Od začetkov podrobne statistične obdelave podatkov leta 2004 je delo na tem mestu opravljala zunanja sodelavka Natalija Žižić, ki je vodila celotno organizacijo obiskov, sprejemala prijave šolskih in drugih organiziranih skupin, usklajevala termine in razpored dela vodičev ter animatorjev učnih ur. Bila je tudi animatorka učnih ur Računstvo in Lepopis, zadnje leto pa po potrebi tudi Lepo vedenje. Prav tako je opravljala vodenje obiskovalcev po stalni in občasni razstavi v slovenskem in angleškem jeziku, pomagala je pri izvajanju muzejskih delavnic med šolskim letom in med počitnicami ter ob posebnih priložnostih, tako pri organizaciji in izvedbi različnih prireditev v muzeju, ob dnevih odprtih vrat ter ob drugih muzejskih projektih. Med obiskovalci muzeja je izvajala tudi evalvacijo programa in zadovoljstva z obiskom muzeja. Ker je z začetkom šolskega leta 2017/18 dobila stalno zaposlitev v drugem zavodu, jo je dne 1. avgusta 2017 nadomestila Maja Hakl Saje, ki je v muzeju že prej opravljala večino nalog na pedagoško-andragoškem področju.

Stare učne ure. Zanimanje za stare učne ure in udeležba na njih sta se v letu 2017, glede na predhodno leto, povečala. V rednem programu z izdanimi vstopnicami je bilo izvedenih 539 raznovrstnih učnih ur, kar je 52 ur ali skoraj 10 odstotkov več kot leta 2016. S tem se je občutno povečala že sicer visoka raven obiska tako učnih ur kot tudi muzeja, na kar najbolj vplivajo stare učne ure. V istem obsegu kakor leta 2016 so bile v prvi polovici leta izvedene učne ure Lepopisa v muzejski zbirki Zasavskega muzeja Trbovlje v Hrastniku, v drugi polovici leta pa je bilo več gostovanj z učnimi urami na posameznih šolah na Štajerskem. Več učnih ur je bilo izpeljanih tudi ob dnevih odprtih vrat v muzejski učilnici. Učne ure so kot zunanji sodelavci izvajali predvsem nekdanji muzejski vodiči, ki so si v pedagoško-andragoškem delu v muzeju z leti pridobili največ strokovnega znanja

in izkušenj pri delu z obiskovalci. V izjemnih primerih sta določene učne ure izvedla tudi višji kustos Anton Arko, 21-krat Nedeljsko šolo in 4-krat Vodnikovo šolo, ter samostojna bibliotekarka Polona Koželj (Lepopis in Ročna dela), ki sta jih osvojila še v obdobju, ko sta bila muzejska vodiča in animatorja učnih ur. Zunanji sodelavki na muzejski sprejemnici sta po potrebi in v določenih časovnih obdobjih prav tako izvajali posamezne učne ure, povsem pa je bilo v njunem delokrogu izvajanje učnih ur v muzejski zbirki v Hrastniku. V pedagoško-andragoškem programu muzeja je bilo v ponudbi deset različnih vsebin starih učnih ur iz prejšnjega leta, med letom 2017 pa sta bili uvedeni dve novi učni uri: Stara šola za najmlajše in Telovadba. Pred uvedbo novih vsebin učnih ur v muzejski program in pred vsakim prvim nastopom novega izvajalca/animatorja je bila v navzočnosti zaposlenih strokovnih delavcev in drugih voditeljev učnih ur izvedena poskusna učna ura, po kateri sta bili opravljeni tudi analiza in ocena nastopa s podanimi priporočili.

Nove stare učne ure v letu 2017:

- Stara šola za najmlajše: prilagojena učna ura/delavnica za vrtce, 1. in 2. r. OŠ;
- učna ura Telovadbe iz 1932 ob razstavi Umetnost, šport in kulturna dediščina.

Animatorji starih učnih ur 2017. Po programu izvajanja učnih ur so med letom izvajali 12 vsebinsko raznovrstnih učnih ur. Prav tako so na podlagi istih vsebin z delavnicami, igrami in predstavitvami nastopali na drugih pedagoško-andragoških prireditvah, na katerih je sodeloval muzej.

1. Taja J. Gubenšek (Lepo vedenje, Prirodopis: Domača mačka);
2. Natalija Žižič (Lepopis, Računstvo, Lepo vedenje) – prva polovica 2017;
3. Maja Hakl Saje (Ročna dela, Lepopis, Učna ura za tujce, Lepo vedenje, Stara šola za najmlajše);
4. Polona Koželj (Ročna dela, Lepopis) – do sredine maja 2017;
5. Anton Arko (Nedeljska šola; Vodnikova šola);
6. Matej Hrstar (Fizika, Nedeljska šola, Vodnikova šola);
7. Matej Prevc (Učna ura v antični Emoni, Učna ura za tujce, Stara šola za najmlajše, Telovadba);
8. Rok Kastelic (Nedeljska šola) – do maja 2017;
9. Mateja Pušnik (Lepopis, Stara šola za najmlajše, Računstvo).

Novi animatorji starih učnih ur v letu 2017:

1. Maja Hakl Saje in Matej Prevc, 14. aprila 2017, ter Mateja Pušnik, 24. aprila 2017, poskusna učna ura/delavnica Stara šola za najmlajše,
2. Matej Prevc, 12. junija 2017, poskusna učna ura Nedeljska šola,
3. Matej Prevc, 20. septembra 2017, poskusna učna ura Telovadba.

Vsebinsko in scenarij prilagojene učne ure/delavnice Stara šola za najmlajše so spomladi 2017 pripravile kustosinja Mateja Ribarič, bibliotekarka Polona Koželj in zunanja sodelavka Natalija Žižič na muzejski sprejemnici. Uvedba nove prilagojene učne ure za najmlajše se je izkazala za zelo uspešno, saj je nova učna ura napol muzejska delavnica, ki je po eni strani za učence 1. in 2. razreda OŠ bolj dojemljiva, po drugi strani pa je pritegnila tudi več starejših skupin iz vrtcev. Po uspešno opravljenih poskusnih učnih urah/delavnicah Stare šole za najmlajše, ki sta jih najprej prevzela izkušena animatorja starih učnih ur Matej Prevc in Maja Hakl Saje, je muzej staro učno uro Nedeljska šola izvajal samo še za šolske skupine, starejše od 3. razreda OŠ, medtem ko je bila za vse mlajše skupine po naravi stvari na voljo zgolj Stara šola za najmlajše.

Muzejske delavnice. Muzejskih delavnic v letu 2017 tako kot leto prej, zlasti v rednem programu, ni bilo veliko in so še naprej ostale v senci starih učnih ur. Več jih je bilo v sklopu pedagoško-andragoških programov ob dnevih odprtih vrat, na vzgojno-izobraževalnih in sejemskih prireditvah ter ob pedagoško-andragoških projektih v muzeju, tako npr. za zimske in jesenske počitnice. Ker posebnega zanimanja za muzejske delavnice tudi zaradi majhne promocije ni bilo, so nekatere iz široke ponudbe ostale sploh neizvedene. Med obiskovalci sta bili še najbolj priljubljeni Izdelovanje šolskih zvončkov in Izdelovanje ptičjih hišic pod vodstvom zunanjega sodelavca Marjana Javorška. Nekaj več aktivnosti je bilo z delavnico Vezenje ter v Summerski delavnici pisanja. Ob razstavi Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri v Mestnem muzeju v Krškem je bila izvedena delavnica Mandala – zahvala zemlji. Izvedba muzejskih delavnic je zaradi osredotočenja muzejskega dela na drugih projektih v glavnem ostala na ravni leta 2016. Zaradi slabega obiska nekatere v muzejskem programu že napovedane delavnice niso bile izvedene. Na 9. Znanstivalu oz. na prireditvah za promocijo znanosti so bili izvedeni kemijski in fizikalni poskusi iz bogate zakladnice šolskih učnih programov. Vodenja posameznih delavnic so bila večinoma zaupana animatorjem vsebinsko povezanih starih učnih ur in avtorjem posameznih razstav, ob katerih so delavnice nastale.

Vodenje po razstavah. Vodstva po stalni razstavi Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja in menjajočih se občasni oz. tematski razstavi so po izdelanem pedagoškem programu večinoma opravili muzejski vodiči. Zelo pomembno je, da so razlago znali prilagoditi različnim starostnim skupinam obiskovalcev. Pri nekaterih bolj zahtevnih oz. posebnih obiskovalcih so pri vodenju sodelovali tudi muzejski kustosi. Zaradi pripravljanja nove postavitev stalne razstave v letu 2017 ni bilo novih razstav, vodenje obiskovalcev v muzeju pa je bilo osredotočeno na staro postavitev stalne razstave in na občasne razstave, ki so na voljo za ogled še iz prejšnjih let. Ker je bilo v prvi polovici leta občasno precejšnje pomanjkanje muzejskih vodičev, sta šolske skupine po stalni razstavi poleg Natalije Žižić iz muzejske sprejemnice po potrebi vodila tudi kustos Anton Arko in bibliotekarka Polona Koželj, če se ni izšlo drugače, pa tudi kustosinja Mateja Ribarič, ki je občasno vodila tudi po razstavi Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec je imela 11. januarja 2017 vodstvo po stalni razstavi s ppt-predstavitvijo in predavanjem o zgodovini šolstva na Slovenskem za študente z Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Podobno sta imeli skupaj s kustosinjo Matejo Ribarič 14. decembra 2017 vodstvo po stalni razstavi in predavanje s ppt-predstavitvijo za študente z Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL pri predmetu Muzeologija.

Nova generacija muzejskih vodičev. Muzej je leta 2017 izpeljal izbor novih muzejskih vodičev in vodičk ter zapolnil vrzel, ki je nastala po odhodu vrste preizkušenih muzejskih vodičev in animatorjev učnih ur v drugi polovici leta 2016 in v prvi polovici leta 2017. Za vodenje v Slovenskem šolskem muzeju je značilno, da poleg samih vodstev obiskovalcev, ki v veliki večini prihajajo v skupinah, vključuje tudi uvajanje obiskovalcev v zgodovinsko obdobje, v katerem poteka vsaka izmed izbranih starih učnih ur. Povabilo novi generaciji študentov za muzejske vodiče, ki je zajelo tudi tiste, ki so kadarkoli prej izkazali zanimanje za to delo v muzeju, je bilo posredovano v začetku maja 2017. Uvodno srečanje s prijavljenimi kandidati je bilo 25. maja 2017. Organizacijo uvodnega srečanja in ves nadaljnji postopek izbora sta vodili Ksenija Guzej v tajništvu muzeja in mag. Marjetka Balkovec Debevec, ki je za kandidate za vodiče na uvodnem srečanju pripravila potrebno literaturo. V postopek izbora so bili poleg direktorja muzeja bodisi pri izobraževanju ali pri ocenjevanju vključeni tudi drugi strokovni delavci, ki delujejo na pedagoško-andragoškem področju muzejskega dela. Na uvodnem srečanju sta bila kandidatom predstavljena

potek in obseg izobraževanja in razpored hospitiranja pri starejših muzejskih vodičih, potrebna literatura in način preizkusa znanja ter nastopanja oz. vodenja. Po opravljenem junijskem hospitiranju sta bili 12. julija 2017 za vse kandidate predavanji kustosinje mag. Marjetke Balkovec Debevec in direktorja mag. Staneta Okoliša. Preizkus preverjanja kandidatov za muzejske vodiče je 17. in 20. julija ter 22. septembra 2017 opravila komisija v sestavi: višji kustos Anton Arko, muzejska svetnica mag. M. Balkovec Debevec in direktor mag. Stane Okoliš. Preizkus je od prvotno prijavljenih desetih kandidatk opravilo sedem kandidatk: Klara Keršič, Mia Hočevar, Hana Čosić, Neža Vrtovec, Anja Bregar, Meta Košir in Taja Gubenšek, ki je v muzeju že tako in tako od vsega začetka animatorka učnih ur. Po letnih počitnicah in še pred prihodom večjih šolskih skupin je bilo za izbrane kandidatke organizirano nadaljnje izobraževanje. Dr. Branko Šuštar, mag. M. Balkovec Debevec, Mateja Ribarič, Anton Arko, Marko Ljubič in mag. Stane Okoliš so imeli z njimi 19., 20. in 21. septembra 2017 strokovno vodenje po stalni razstavi, pogovore o delu in nalogah muzejskih vodičev in jim svetovali, kako nastopati v določenih primerih. Z organizacijskimi podatki o delu muzejskih vodičev je izbrane kandidatke seznanila Maja Hakl Saje na muzejski sprejemnici, saj se je morala z njimi za vsako vodenje terminsko usklajevati. Nove muzejske vodičke so zaradi velikih potreb že v septembru postopoma imele prva vodenja šolskih in drugih skupin obiskovalcev.

Muzejski vodiči. Večinoma vodijo organizirane in predhodno najavljene skupine obiskovalcev, predvsem šolske skupine, skupine odraslih ter druge skupine otrok po stalni in občasni razstavi v slovenskem, po potrebi pa tudi v drugih jezikih ter jih uvajajo v stare učne ure, v neprimerno manjši meri pa občasno po muzeju vodijo tudi individualne obiskovalce. V prvi polovici leta se je od uspešnega sodelovanja z muzejem postopoma poslovilo več vodičev in animatorjev starih učnih ur prejšnje generacije vodičev. Zaradi opaznega pomanjkanja vodičev so vodenje izvajali tudi zaposleni, med njimi zlasti animatorja starih učnih ur višji kustos Anton Arko in samostojna bibliotekarka Polona Koželj. Več učnih ur in vodenja skupin po muzeju je izvedla tudi Natalija Žižič, ki je v sprejemnici usklajevala termine za delo vodičev. Z izborom novih vodičev se je praznina za manjkajočimi vodiči v drugi polovici leta zapolnila. Poleg že omenjenih novih vodičev, ki so v jeseni opravili preizkus, so delo muzejskih vodičev v letu 2017 opravljali: Mateja Pušnik, Matej Prevc, Matej Hrastar, Neža Trdin (do 1. polovice aprila 2017), Rok Kastelic (do maja 2017), Natalija Žižič (po potrebi do avgusta 2017) in Maja Hakl Saje (od avgusta 2017 naprej po potrebi).

Srečanja in delo z vodiči in animatorji starih učnih ur. Vodstvo muzeja je za muzejske vodiče in animatorje starih učnih ur v letu 2017 pripravilo posebni srečanja 8. marca in 14. decembra 2017. Na njima so v polnem številu sodelovali vsi zaposleni in zunanji sodelavci, ki v muzeju spremljajo in skrbijo za nemoten potek pedagoško-andragoškega programa, obravnava in pogovor o vseh vidikih izvajanja programa pa je potekala v obliki izmenjav izkušenj in podanih predlogov med vsemi navzočimi. Stiki z vodiči in animatorji starih učnih ur so bili med letom po potrebi pogostejši. Za spremljanje dela muzejskih vodičev in animatorjev starih učnih ur sta bili po vsebinski strani pristojni kustosinji mag. Marjetka Balkovec Debevec in Mateja Ribarič, za njihovo tekoče obveščanje pa Ksenija Guzej na službenem mestu informator/organizator in Natalija Žižič do 1. avgusta ter Maja Hakl Saje od 1. avgusta 2017 do konca leta na muzejski sprejemnici. Strokovni nadzor in svetovanje vodičem in animatorjem učnih ur pri delu z obiskovalci je v sodelovanju s kustosinjo Matejo Ribarič prvi polovici leta izvedel lutkar in predavatelj na AGRFT Brane Vižintin. Na srečanju 14. decembra 2017 so bile novim vodičem, ki so jeseni uspešno opravili preizkus nastopanja in vodenja v muzeju ter se nato uspešno vključili v delo muzejskih vodičev, prvič z zgodovini muzeja oz. izvajanja pedagoško-andragoške dejavnosti podeljene diplome.

Učna ura Telovadba, Odprtje razstave Umetnost, šport, dediščina v Španskih borcih, 25. september 2017 (hrani SŠM, fototeka, foto M. Javoršek)

Gradiva in materiali za izvedbo starih učnih ur. Za animatorje starih učnih ur so bile v začetku leta nabavljene nove učiteljske obleke, sešite in oblikovane po takratni oblačilni kulturi. Potrebne stike in dela pri pripravi krojev ter izdelavi ustreznih učiteljskih oblačil je z animatorji učnih ur Matejo Pušnik, Natalijo Žižič in Matejem Hrastarjem ter s šiviljo Marijo Srebot iz Podkrajja koordinirala kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec. Z nasveti o učiteljski kulturi oblačenja je svetovala tudi šivilji Marjeti Vidic, ki je izdelala novo učiteljsko obleko za animatorko starih učnih ur Tajo Gubenšek. Ob uvedbi nove učne ure Telovadba je za telovadnega učitelja Mateja Prevca priskrbelo ustrezno telovadno (sokolsko) obleko. Najprej si je obleko za izvajanje nove učne ure v sodelovanju z Belokranjskim muzejem Metlika in Sokolskim društvom Metlika izposodila, nato pa sta s sodelavko Ksenijo Guzej poskrbeli za nabavo ustreznih majic in izbiri blaga, da je šivilja Marjeta Vidic lahko izdelala repliko in je muzej dokončno prišel do ustreznega oblačila za telovadnega učitelja. Stara učiteljska oblačila so bila oprana dvakrat v letu ob menjavi letnih časov, oblačila za obiskovalce učnih ur pa po delih med šolskimi počitnicami in ob vsaki večji prekinitvi šolskega leta. Za nemoteno izvajanje pedagoško-andragoškega programa je bilo aprila in oktobra ponatisnjenih 16 tisoč izvodov učnih listov za stare učne ure Lepopisa, Lepega vedenja in Nedeljske ter Vodnikove šole.

Pedagoško-andragoški projekti odprtega muzeja. Muzej se je s svojim pedagoško-andragoškim programom ob utečenem medinstitucionalnem sodelovanju odzval tudi na druge zunanje pobude, ki so se nanašale na področje delovanja in poslanstva muzeja. Muzej se je ob različnih priložnostih vključil v projekte, ki razširjajo kulturno in izobraževalno vlogo muzejev med različnimi skupinami prebivalstva. Poleg zunanjih

sodelavcev so pri njihovi izvedbi in zlasti pripravi in oblikovanju sodelovali predvsem strokovni muzejski delavci, ki so bolj pritegnjeni k delu na področju pedagoško-andragoških programov: mag. Marjetka Balkovec Debevec, Mateja Ribarič, Polona Koželj, Anton Arko in Ksenija Guzej. Med zimskimi šolskimi počitnicami od 28. februarja do 2. marca 2017 so bile v muzejskih prostorih delavnice Izdelovanje pustnih mask in Izdelovanje ptičjih hišic, ki jih je izvedel zunanji sodelavec Marjan Javoršek, ter Vezenje v izvedbi Maje Hakl Saje. Za Teden študentske kulture med 6. in 12. marcem 2017 je bil vstop v muzej za študente brezplačen. To priložnost je v tistem času izkoristilo vsega šest študentov. Med jesenskimi počitnicami od 30. oktobra do 3. novembra 2017 pa je podobno ugodnost izkoristilo 8 mlajših obiskovalcev, ki so se udeležili stare učne ure Nedeljska šola.

Sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami. Sodelovanje šolskega muzeja s šolami je ena od prednostnih nalog muzeja. Po svoji naravi je muzejsko delo v šolskem muzeju neposredno povezano s šolo, vzgojo, izobraževanjem in predvsem šolsko preteklostjo. Kadar in kakor koli se šole srečujejo in ukvarjajo s svojo preteklostjo, stopijo v območje delovanja šolskega muzeja. Sodelovanje muzeja s šolami je bilo tudi v letu 2017 večplastno in stiki so bili vsakodnevni. Poleg obiskov šolskih skupin v muzeju, posredovanja podatkov o zgodovini šolstva, izposoji ali poklonitvi predmetov šolske dediščine itd. so iz sodelovanja in vsakodnevnih stikov nastali tudi posamični večji projekti. Ob visokih šolskih jubilejih so se zgodili z gostovanji muzeja na posameznih šolah s priljubljenim pedagoškim programom izvajanja starih učnih ur. Precejšnje logistične probleme je pri tem predstavljala že prestavitev opreme učilnice iz muzejskih depojev na konkretno šolo, druge vrste problem pa je bila zagotovitev primernih prostorov zanj na šoli. Slovenski šolski muzej je na vztrajne prošnje najprej ob 105. obletnici ustanovitve Gimnazije Celje - Center 15. septembra 2017 tako gostoval z učno uro Lepo vedenje in Prirodopis: domača mačka. Ob 180-letnici šole je z učno uro Lepo vedenje 12. oktobra 2017 gostoval na osnovni šoli Griže. Nazadnje je 26. oktobra 2017 ob 120-letnici šolske stavbe z učno uro Lepo vedenje in Nedeljska šola gostoval na Osnovni šoli Hajdina. Za prevoze opreme in sodelujočih je bil odgovoren samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec, učne ure sta izvedla zunanja sodelavca Taja Gubenšek in Matej Prevc, kot strokovna sodelavka pa je pri izvedbah pomagala tudi kustosinja Mateja Ribarič. Med muzejem in šolami se je več projektov spletlo spontano. Muzej je bil pri tem tako kadrovsko kot tudi finančno precej omejen, vendar je po svojih zmožnostih opravljal svoje poslanstvo. Z Zavodom za slepo in slabovidno mladino Ljubljana je muzej ostal še vedno v dogovarjanju za popis predmetov šolske dediščine na šoli, za ureditev in prevzem zbirke v muzejski depo v Zalogu ter za postavitve razstave ob 100-letnici delovanja zavoda. Na Srednji šoli tehniških strok Šiška, s katero muzej vsestransko sodeluje in kjer deluje muzejska konservatorsko-restavratorska delavnica, so leta 2017 zaznamovali 70-letnico delovanja, razstavo, ki so jo v sodelovanju z muzejem načrtovali postaviti, pa so preložili na poznejši čas, saj želijo ob postavitvi razstave izkoristiti vse svoje potenciale in pretekle izkušnje izrabiti za prihodnost. S postavitvijo skupne razstave Dostopno in plemenito ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem in z izidom istoimenskega kataloga sta Slovenski šolski muzej in Zveza slovenskih glasbenih šol že leta 2016 prišla do enega največjih dosežkov v zgodovini sodelovanja med muzejem in šolami, ki sta ga leta 2017 z zaporednim gostovanjem po glasbenih šolah še nadgradila. V prizadevanju za krepitev nadaljnjega sodelovanja muzeja s podružničnimi šolami se je direktor muzeja, mag. Stane Okoliš 21. aprila 2017 udeležil 17. strokovnega posveta Društva učiteljev podružničnih šol v Svibnem. Poleg uvodnega nagovora, ki ga je imel v strokovnem delu posveta, je v zborniku, ki je izšel ob posvetu, objavil priložnostno razmišljanje o prispevku obrobja k celovitosti šolstva v Sloveniji.

Ta veseli dan kulture, 3. december 2017 (hrani SŠM, fototeka, foto U. Boljkovac)

Promocija pedagoško-andragoškega programa

Slovenski šolski muzej se je s svojim raznolikim in celostnim pedagoško-andragoškim programom, ki zajema muzejske učne ure, muzejske delavnice, igre, predstavitve, vodenja po razstavah, predavanja itd., vključil tudi v večje projekte slovenskih muzejev, ki promovirajo njihovo delo in poslanstvo, ter v sejemske-razstavne projekte različnih organizacij pri širjenju kulturne in izobraževalne vloge muzejev, drugih ustanov in samih prirediteljev. Kot koordinatorka pri pripravi sodelovanja na prireditvah, pri usklajevanju z njihovimi animatorji oz. izvajalci in pri njihovi promociji v e-medijih, na različnih socialnih omrežjih, spletnih straneh in po e-pošti je v tajništvu na službenem mestu organizator/informator prizadevno in uspešno delovala Ksenija Guzej, prof. likovne umetnosti, ki bila tudi iniciator idejnih zasnov pri oblikovanju letakov, plakatov, bannerjev in brošur ter drugih e-sporočil. Slovenski šolski muzej je ob dnevih odprtih vrat, ki jih štirikrat na leto v promocijske namene organizirajo muzejska strokovna združenja, na široko odprla vrata. Obiskovalci so si lahko brez vstopnine ogledovali razstave in sodelovali na izbranih starih učnih urah in delavnicah na slovenski kulturni praznik (8. februar), na mednarodni dan muzejev (18. maj), v Poletni muzejski noči (17. junij) in na Ta veseli dan kulture (3. december). Zunaj matičnih muzejskih prostorov je muzej nastopal na že tradicionalnih prireditvah, ki promovirajo vzgojno-izobraževalne, kulturne in znanstvene cilje med mladimi. Ker pri večini teh prirediteljev sodeluje tudi pedagoška sekcija pri SMS, je večino koordinacijskih nalog in izvedenih projektov kot predstavnica muzeja v sekciji opravila kustosinja Mateja Ribarič. Kustosinja je bila na prireditvi s pedagoško-andragoškim programom muzeja najbolj vpeta in je na njih tudi najbolj aktivno sodelovala.

Kulturni bazar, Cankarjev dom v Ljubljani, 30. marca 2017. Kustosinja Mateja Ribarič je v projektu Dober tek, Slovenija, pripravila razstavni pano in delavnico o zeliščih,

Pikin festival, Velenje, 22. september 2017 (hrani SŠM, fototeka, foto M. Ribarič)

predstavila je didaktično igro Spomin in sodelovala na okrogli mizi s prispevkom o sodelovanju muzeja z vrtcem Vodmat in šolskim centrom PET pri dejavnostih ob razstavi Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri.

11. mednarodni festival Igraj se z mano, Park Zvezda Ljubljana, 23.–26. maja 2017. Organizatorja festivala sta bila Center Janeza Levca Ljubljana in Društvo za kulturo inkluzije. Namen festivala je z igro spodbuditi socialno integracijo/inkluzijo med osebami s posebnimi potrebami in drugimi. Slovenski šolski muzej je v sklopu festivala na Kongresnem trgu pripravil dva dogodka. Kustosinja Mateja Ribarič je 23. maja 2017 predstavila didaktično igro Spomin – pripovedi rastlin, zunanji sodelavec Marjan Javoršek pa je izvedel delavnico Izdelovanje šolskih zvončkov, ki se je udeležilo okrog 50 otrok.

9. Znanstival dogodiščin, Stritarjeva ulica v Ljubljani, 3.–4. junija 2017. Dvodnevni dogodek za promocijo znanosti in izobraževanja je organizirala Hiša eksperimentov. Slovenski šolski muzej je svoje dejavnosti predstavil v obeh dnevih na stojnici s promocijskim materialom. V vlogi učenika fizike se je s fizikalnimi in kemijskimi poskusi predstavil animator starih učnih ur Matej Hrastar, pri organizaciji sodelovanja, obveščanju in promociji muzeja so sodelovali Ksenija Guzej, Maja Hakl Saje, Mateja Pušnik in Marjan Javoršek.

12. Otroški bazar, Gospodarsko razstavišče Ljubljana, od 8. do 10. septembra 2017. Slovenski šolski muzej je na prireditvi sodeloval v sklopu Sekcije za izobraževanje in komuniciranje SMS. Za koordinacijo je skrbela kustosinja Mateja Ribarič. Muzej je 8. septembra 2017 predstavil prilagojeno novo učno uro Stara šola za najmlajše. Pri izvedbi sta bila animator Matej Prevc in Marjan Javoršek.

28. Pikin festival, Pika odkriva podeželje, Velenje, 22. septembra 2017. Slovenski šolski muzej se je prestavil z delavnico Mandala – zahvala Zemlji, ki je nastala ob razstavi

Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri in s predstavitev didaktične igre s kartami Spomin – pripovedi rastlin, ki ju je izvedla avtorica, kustosinja Mateja Ribarič.

23. slovenski festival znanosti, Biotehniška fakulteta, 27. septembra 2017. Za koordinacijo pri sodelovanju Slovenskega šolskega muzeja na festivalu je višji kustos Anton Arko v sklopu Antičnega kotička pripravil staro učno uro v antični Emoni, ki jo je izvedel Matej Prevc, na njej pa je bilo 16 udeležencev.

Statistika obiska v muzeju

Število obiskovalcev v muzeju se je v letu 2017 spet rahlo povečalo in je na ravni obiska zadnjih let. V primerjavi z letom 2016 se je število obiskovalcev povečalo za 327, kar predstavlja povečanje za 1,97 odstotka. Obisk muzeja sam po sebi sicer ni glavno merilo uspešnosti, saj se ta izkazuje tudi po drugih kazalnikih in je odvisna od številnih dejavnikov, je pa zelo nazoren kazalnik uspešnosti prizadevanja vseh, ki sodelujejo pri muzejskih dejavnostih, in je najbolj merljiv. Glede na LDN 2017 je obisk nad pričakovanji in zelo pozitivno vpliva na zadovoljstvo zaposlenih in na poslovanje muzeja v celoti. Struktura obiskovalcev se spreminja nekoliko bolj kot samo število, so pa razmerja bolj ali manj enaka že vrsto let. Pozitiven vpliv na obisk in na prepoznavnost muzeja imajo dnevi odprtih vrat štirikrat na leto. Stabilen obisk na zavidljivi ravni pozitivno vpliva na delovanja muzeja in še posebej na razvoj pedagoško-andragoških programov. Ob rahlem povečanju števila obiskovalcev na letni ravni so bila, tako kot prejšnja leta, večja odstopanja po posameznih mesecih. Ker so bili obiskovalci v obeh poletnih mesecih izključno posamezniki, v večji meri predvsem tujci in med njimi ni bilo večje skupine, je bil obisk julija in avgusta še manjši kot prejšnje leto in so bile razlike do drugih mesecev v letu še večje kot prej. V primerjavi z letom 2016 se je obisk povečal februarja, marca, maja, oktobra in decembra, poleg v obeh počitniških mesecih se je opazno zmanjšal še januarja, aprila in junija, precej manj obiskovalcev pa je bilo še septembra in novembra. Največji obisk je bil prvič zabeležen februarja, najmanjši pa julija. Poleg sprememb v šolskem koledarju na obisk muzeja vpliva obisk ob dnevih odprtih vrat, v manjši meri pa tudi različni razstavnici in drugi projekti.

Tabela: Obisk muzeja 2017 po mesecih, glede na starost obiskovalcev, in primerjava z letom 2016

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	Skupaj
Vrtec	2	22	0	0	0	11	2	18	3	1	58	31	148
OŠ	618	1738	1243	990	1894	1699	7	9	755	1494	1056	737	12240
SŠ	25	77	101	61	156	12	0	0	0	14	0	30	476
Študenti	22	44	97	44	35	84	5	3	2	43	38	135	552
Odrasli	127	977	212	181	284	635	53	60	156	281	183	362	3511
2017	794	2858	1653	1276	2369	2441	67	90	916	1833	1335	1295	16927
2016	1159	2157	1455	1566	2036	3055	121	401	953	1385	1360	952	16600
INDEKS	69	132	114	81,5	116	80	55	22	96	132	98	136	101,97

Učenci osnovnih šol imajo v starostni strukturi obiskovalcev daleč največji delež. Kot ciljni skupini jim muzej z raznovrstnimi promocijskimi akcijami in samim delovanjem namenja največ pozornosti. V letu 2017 je bil njihov delež 72,3-odstoten in je v primerjavi s predhodnim letom malenkostno narastel (za 0,6 odstotka). Delež drugih starostnih skupin v strukturi celokupnega obiska je bil precej manjši. Delež odraslih se je z 20,7 odstotka rahlo zmanjšal, za 1,2 odstotka se je zmanjšal tudi delež srednješolcev,

medtem ko sta se deleža študentov in predšolskih otrok povečala za 0,2 in 0,4 odstotka. Opazno je bilo zlasti povečanje števila predšolskih otrok.

Tabela: Primerjava števila obiskovalcev v letu 2017 in 2016

a) Po starostnih skupinah obiskovalcev

	Predšolski	Osnovnošolci	Srednješolci	Študenti	Odrasli	Skupaj
2016	71	11.900	664	510	3.455	16.600
2017	148	12.240	476	552	3.511	16.927
Indeks	208,5	102,9	71,7	108,2	101,6	101,9

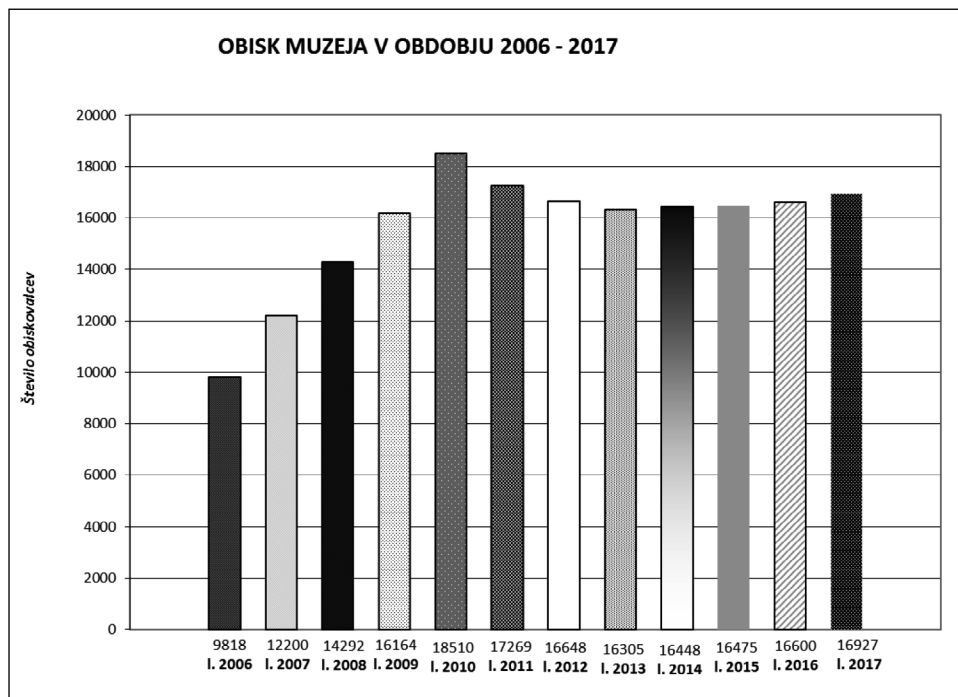
Po starosti se je število obiskovalcev v letu 2017 v primerjavi z letom 2016 povečalo med vsemi starostnimi skupinami, razen pri srednješolcih. Povečanje je po odstotkih največje pri predšolskih, po številu pa pri osnovnošolcih. Starostna struktura v določenih obrisih predstavlja izbrane muzejske projekte, ki so pretežno vezane na starost sodelujočih. Ker je povečanje zajelo večino starostnih skupin, pomeni, da je muzej s svojimi programi primerljivo nagovarjal in povečal zanimanje med obiskovalci vseh starostnih skupin.

b) Po namenu

	Razstave posebej	Učne ure posebej	Razstave in učne ure	Prireditve	Knjižnica	Obisk SKUPAJ
2016	11.703	12.909	13.381	2593	626	16.600
2017	11.250	13.479	14.052	2455	420	16.927
Indeks	96,13	104,42	105,01	94,68	67,09	101,97

Primerjava podatkov o namenu obiska kaže, da se je razkorak med pedagoško-andragoški in drugimi programi povečal. Obiskovalcev razstav in starih učnih ur je bilo dobrih 5 odstotkov več kot leta 2016, obiskovalcev na prireditvah in v knjižnici pa se je v istem obdobju zmanjšalo za 5,3 odstotka in za 32,9 odstotka. Delež obiskovalcev razstav in starih učnih ur v celokupnem številu obiskovalcev se je z 80,6 odstotka v letu 2016 povečal na 83 odstotkov, delež obiskovalcev prireditev pa zmanjšal s 15,6 odstotka na 14,5 odstotka ter uporabnikov knjižnice s 3,8 odstotka na 2,5 odstotka. V obratni smeri je potekal obisk razstav na eni in starih učnih ur na drugi strani. Razlika med obiskom razstav in udeležbo na starih učnih urah se je zato povečala. Obisk razstav se je v primerjavi z letom 2016 zmanjšal, obisk starih učnih ur pa povečal. Čeprav je program obiska za skupine v muzeju zasnovan na udeležbi na stari učni uri skupaj z ogledom razstav, statistika izkazuje prakso, da je vse več skupin obiskovalcev, ki v muzej prihajajo le zaradi starih učnih ur. Obiskovalcev razstav je v muzeju sorazmerno precej manj. Pedagoško-andragoški programi muzeja, med katerimi so stare učne ure z aktivnimi metodami muzejskega dela najbolj učinkovite, nagovarjajo zelo širok krog ljudi in zajemajo vse starostne skupine. Vzrok za upadanje števila obiskovalcev na prireditvah je v tem, da se je muzej v letu 2017 v večji meri posvetil vsebinski in organizacijski pripravi in strokovnemu delu na stalni razstavi Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja. Prireditve zaradi osredotočenja muzejskega strokovnega dela na stalno postavitev ni bilo. Za zmanjšanje števila uporabnikov v knjižnici so vzroki bolj raznovrstni. Ugotavljamo, da se z večjo dostopnostjo knjižničnih storitev po e-medijih število uporabnikov zmanjšuje.

Graf: Obisk muzeja v obdobju 2006–2017

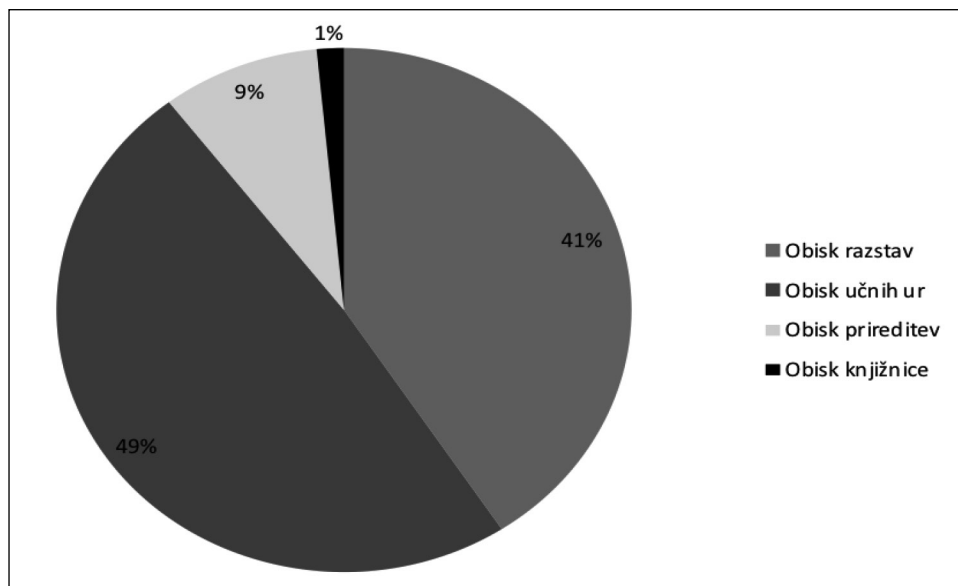
Z vidika enajstletnega vpogleda v obisk muzeja se po naglem povečanju obiska v letih od 2006 do 2010, kar opaznem upadanju do leta 2013, nadaljuje večletno zaporedno rahlo večanje obiska, s katerim se je muzej v letu 2017 zelo približal meji 17 tisoč. Rast obiska v zadnjih letih je sicer precej omejena, vendar je stabilna. Do večjih nihanj v obdobju enega ali dveh let ne prihaja. Uveljavljajo se določeni trendi, ki jih je mogoče, glede na izvajanje dejavnosti, v vsakem trenutku pojasniti. V muzeju se bomo trudili, da se bo povečevanje obiska z razvojem novih muzejskih programov v naslednjih letih nadaljevalo. Muzejski prostori v matični stavbi muzeja na Plečnikovem trgu 1, med njimi predvsem učilnica, so zelo dobro izkoriščeni in lahko sprejmejo le omejeno število obiskovalcev. Ker bi večji prostori za razstave in več kot samo ena učilnica muzeju omogočali sprejem večjih in številnejših skupin dnevno, si muzej že dalj časa prizadeva pridobiti nove in večje prostore za razvoj dejavnosti. Učna ura iz antične Emone je potekala v delu razstavne sobe in je omogočala, da sta bili v muzeju ob istem času dve različni stari učni uri. Starih učnih ur zunaj matične stavbe je bilo v letu 2017 opazno več kot prejšnja leta (glej v nadaljevanju), saj si vse več šol, posebej ob šolskih jubilejih, prizadeva, da bi z našimi pedagoško-andragoški programi povečali pomen jubileja in promovirali svoje prireditve. Muzej je v okviru svojih fizičnih zmožnosti sledil željam šol povsod tam, kjer so bili tudi razlogi upravičeni. Poslanstvo muzeja je, da svoje dejavnosti približa ljudem, v prvi vrsti učencem in učiteljem, da na podlagi primerjave med sedanjostjo in nekdanjo šolo razložijo tako med pozitivnimi kot tudi negativnimi stvarmi v šoli nekoč in danes. Čeprav je naravna želja zaposlenih, da čim več obiskovalcev pride v matične muzejske prostore, bo muzej tudi v prihodnje v skladu s svojimi možnostmi iskal različne poti do šol, ki so njegovi najbolj pogosti in zvesti obiskovalci.

Tabela: Število obiskovalcev glede na namen obiska 2009–2017

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Obisk razstav	12.547	13.475	13.539	12.971	12.889	11.425	12.317	11.703	11.250
Obisk učnih ur	12.825	14.316	13.736	13.296	13.492	12.785	13.119	12.909	13.479
Obisk prireditev	1532	2383	1931	2086	1767	2233	1724	2593	2455
Obisk knjižnice	1284	1297	712	554	432	729	606	626	420

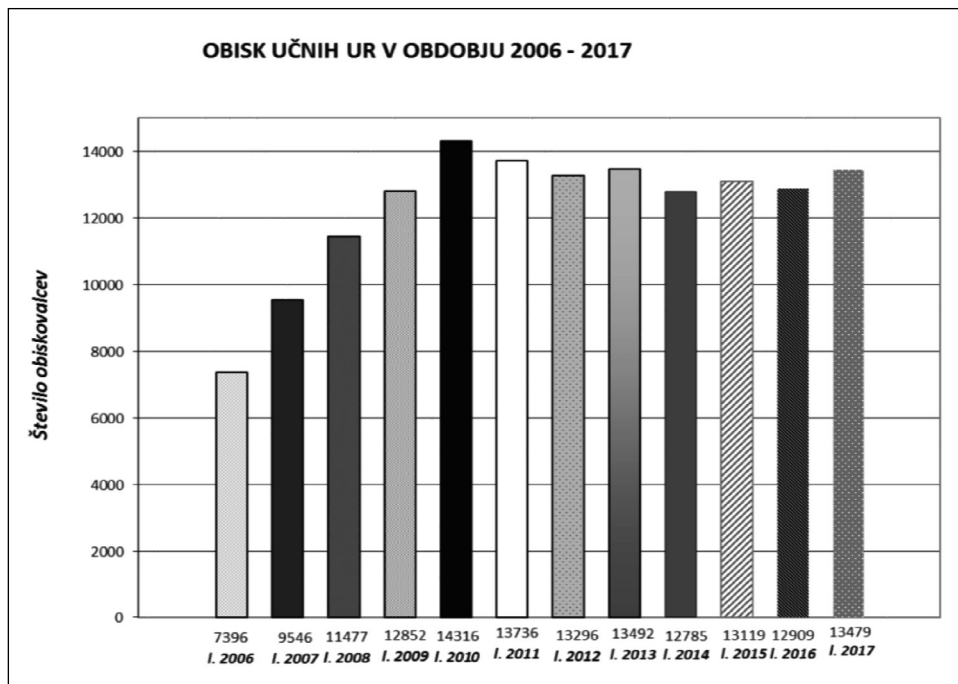
Z vidika predstavitve obiskovalcev po namenu obiska v obdobju zadnjih osmih let ugotavljamo, da se je število uporabnikov knjižnice kljub povečanju števila obiskovalcev muzeja močno zmanjšalo in se še zmanjšuje. Delež obiskovalcev v knjižnici je v strukturi obiska muzeja sploh močno upadel. Večja nihanja so med obiskovalci prireditev. Najmanjše je bilo prav v zadnjih dveh letih. Poleg števila uporabnikov v muzejski knjižnici se je v obravnavanem obdobju nekoliko zmanjšalo tudi število obiskovalcev na razstavah, medtem ko se je povečalo pri udeležbi na starih učnih urah.

Graf: Delež obiskovalcev glede na namen obiska v letu 2017

Stare učne ure so od prvih izvedb naprej najuspešnejši muzejski projekt, ki ob vseh pozitivnih učinkih na muzejsko delo v muzej privabi tudi največ obiskovalcev v vseh starostnih skupinah.

Graf: Obisk starih učnih ur v obdobju 2006 –2017

Graf obiska v muzeju in graf starih učnih ur v izbranem obdobju zadnjih dvanajstih letih kažeta sorazmerno zelo podobno sliko/krivuljo, kar dokazuje, da obisk starih učnih ur najbolj vpliva na celokupen obisk muzeja v posameznem letu. Vse druge muzejske dejavnosti so z vidika obiska predvsem dopolnilo starim učnim uram. Ker je bilo delo vseh strokovnih delavcev muzeja v letu 2017 usmerjeno v pripravo postavitve nove stalne razstave, novih občasnih razstav ni bilo in so bile stare učne ure v tem letu še toliko bolj v ospredju. V izvajanje in promocijo starih učnih ur ter v razvoj novih vsebin muzej vseskozi veliko vlaga in je nasploh temu delu muzejskega dela do zdaj namenil veliko pozornosti. S starimi učnimi urami je postal v muzejskem prostoru in posebej med šolami ter sploh navzven najbolj prepoznaven. V slovenskem prostoru je na tem področju vodilen in velja kot zgled dobre prakse pri uvajanju aktivnih metod muzejskega dela za spoznavanje šolske preteklosti. Zanimanje za obisk muzeja in udeležbo na starih učnih urah je bilo tudi v letu 2017 zelo veliko. Prav od obiska na starih učnih urah je letni obisk muzeja najbolj odvisen. Leta 2017 je bil v primerjavi z letom 2016 precej višji in je najbolj pripomogel k povečanemu obisku muzeja v letu 2017. Muzej je svoje pedagoško-andragoške programe tako kot prejšnja leta zlasti šolam predstavil v brošuri Pedagoški programi Slovenskega šolskega muzeja v šolskem letu 2017/2018, kjer stare učne ure s svojo mnogovrstno vsebinsko ponudbo najbolj pridejo do izraza in bralce najbolj prepričajo. Muzej je poleg tega stare učne ure še bolj kot prejšnja leta promoviral na vse številnejših socialnih omrežjih in v elektronskih medijih.

Tabela: Stare učne ure 2017 (po izd. vstopnicah – brez prireditev in gostovanj) in primerjava z letom 2016

Učna ura	Izv. 2017	Izv. 2016	Obisk 2017	Obisk 2016	O/UU 2017	O/UU 2016
Lepopis, 1930	231	189	5817	4716	25,2	25,0
Nedeljska šola, 1865	129	121	3378	3565	26,2	29,5
Lepo vedenje, 1907	86	83	2182	2212	25,4	26,7
Stara šola za najmlajše, 1900	19	/	445	/	23,4	/
Računstvo, 1905	13	20	294	591	22,6	30,0
Ročna dela, 1926	12	19	295	498	24,6	26,2
Fizika, 1900	12	12	316	345	26,3	28,8
UU v antični Emoni, 1. stol.	12	28	279	627	23,3	22,4
Vodnikova šola, 1810	10	8	195	195	19,5	24,4
Prirodopis, 1907	9	3	152	48	16,9	16,0
Učna ura za tujce, 1906	6	4	126	112	21,0	28,0
Telovadba, 1932	0	/	0	/	0	/
Učne ure skupaj	539	487	13.479	12.909	25,0	26,5

V matični muzejski stavbi na Plečnikovem trgu 1 je bilo v letu 2017 vsega skupaj izvedenih 539 starih pedagoško-andragoških učnih ur. To v primerjavi z letom 2016 pomeni povečanje za 52 izvedb oz. za 570 obiskovalcev, čeprav je bila udeležba na posamezni učni uri leta 2016 v povprečju večja za 1,5 obiskovalca. Povečanje števila izvedb starih učnih ur, glede na leto 2016, je 10,7-odstotno. Število izvedb je močno preseglo načrt v LDN 2016, v katerem je muzej predvideval nadaljevanje visoke ravni izvedb na mejni ravni zadnjih let. Najbolj obiskane so bile tako kot leta 2016 učne ure: Lepopis, Nedeljska šola in Lepo vedenje. Izbira vsebin se je glede na leto 2016 povečala za dve učni uri. Za najmlajšo starostno skupino otrok: predšolski in prvi ter drugi razred osnovne šole je muzej, glede na izkušnje z najmlajšimi pri učni uri Nedeljska šola, sredi leta pripravil zanje prirejeno staro učno uro Stara šola za najmlajše, ki je deloma učna ura in deloma delavnica. Predstavlja nekakšen starostni prehod od igre k pouku, kakšen je bil okrog leta 1900. Te učne ure/delavnice se je udeležilo več skupin otrok iz vrtcev, kar je zaznavno v povečanem številu najmlajših v tem letu v muzeju. Druga nova učna ura v letu 2017 je Telovadba iz obdobja med obema svetovnima vojnoma, ki jo je muzej pripravil ob medmuzejski razstavi Umetnost, šport in dediščina dne 25. septembra 2017 v Domu španskih borcev v Ljubljani. V matični muzejski stavbi je bila izpeljana samo poskusna učna ura, več izvedb se načrtuje v prihodnjih letih. Število najbolj obiskanih učnih ur se je v primerjavi z letom 2016 še povečalo, nekoliko pa se je zmanjšalo število izvedb Učne ure iz antične Emone, Ročnih del in Računstva v srednji skupini po številu obiskanih učnih ur. Število izvedb učnih ur, ki so bile leta 2016 najmanj obiskane: Prirodopis, Učna ura za tujce in Vodnikova šola se je v letu 2017 nekoliko povečalo. V primerjavi z letom 2016 se je najbolj povečalo število izvedb učne ure Lepopis (42), tej pa sledi nova učna ura za najmlajše (19), ki bi se sicer udeležili učne ure Nedeljska šola.

Tabela: Delavnice 2017 (po izd. vstopnicah brez prireditev in gostovanj) – primerjava z letom 2016

Delavnice	Izvedbe 2017	Izvedbe 2016	Obisk 2017	Obisk 2016	O/D 2017	O/D 2016
Sumerska delavnica	1	1	17	14	17	14
Izdelovanje ptičjih hišic	1	0	6	0	6	0
Delavnice skupaj	2	1	23	14	11,5	14

Muzejske delavnice so po številu izvedb v primerjavi s starimi učnimi urami bolj ali manj zanemarljive. V rednem pedagoško-andragoškem programu muzeja, ki se kaže v izdanih vstopnicah, je bilo število izvedb zanemarljivo. Več jih je muzej izvedel v sklopu prireditev ob dnevih odprtih vrat in v sodelovanju v posebnih muzejskih projektih. Njihov vpliv na obisk muzeja je bil neznaten. V primerjavi z letom 2016 se stanje ni veliko spremenilo. Muzejske delavnice so bolj dopolnile raznovrstne muzejske ponudbe. V nasprotju s številnimi izvedbami starih učnih ur in široko ponudbo muzejskih delavnic od Zvončkov, Lepopisanja, Sumerske delavnice, Rimske delavnice, Vezenja, Lutkovne igrice, Likovnih delavnic do izdelovanja ptičjih hišic in Sveta antike, ki jih je muzej v zadnjih letih razvil ob postavitvi občasnih razstav, sta bili v rednem pedagoškem programu izpeljani Sumerska delavnica in Izdelovanje ptičjih hišic. Stara šola za najmlajše, ki je le napol delavnica, je statistično vodena med učnimi urami. Njena podlaga je bila učna ura in je kot taka nastala s prilagoditvijo za najmlajše obiskovalce. Za delavnice v Slovenskem šolskem muzeju še velja, da so v senci starih učnih ur. Za razvoj muzejske dejavnosti na tem področju bo v prihodnje s postavitvijo nove stalne razstave več možnosti.

Tabela: Regionalni izvor osnovnošolskih skupin 2017

Regija	Obisk šol 2017	Obisk šol 2016	Vse šole v regiji	Delež šol iz regije 2017	Delež šol v muzeju 2017
OSREDNJE SLOVENSKA	62	59	96	64,6 %	33,2 %
GORENJSKA	24	26	37	64,9 %	12,8 %
SAVINJSKA	24	15	59	40,7 %	12,8 %
PODRAVSKA	21	26	76	27,6 %	11,2 %
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	13	14	37	35,1 %	7,0 %
GORIŠKA	12	12	28	42,9 %	6,4 %
POMURSKA	10	6	38	26,3 %	5,4 %
SPODNJEPOSavska	6	5	22	27,3 %	3,2 %
OBALNO-KRAŠKA	6	10	24	25,0 %	3,2 %
NOTRANJSKO-KRAŠKA	5	7	16	31,3 %	2,7 %
KOROŠKA	3	4	17	17,7 %	1,6 %
ZASAVSKA	1	0	7	14,3 %	0,5 %
SKUPAJ	187	185	457	40,9 %	100,0 %

Osnovnošolci so bili z več kot 80-odstotnim deležem daleč najštevilnejša starostna skupina. Skupine osnovnošolcev so prihajale čez celo leto pretežno iz vseh slovenskih

regij, v manjši meri pa tudi iz sosredstva oz. iz tujine. Posamezne šolske skupine so se med 457 matičnimi šolami, ki delujejo v RS, starih učnih ur v muzeju udeležile iz 187 šol. Pokritost matičnih šol z obiski starih učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju se je v primerjavi z letom 2016 povečala za dve šoli in znaša 40,9 odstotka. Glede na število šol iz posamezne statistične regije, je bilo največ šolskih skupin iz osrednjeslovenske regije. Od 96 matičnih šol v tej regiji jih je bilo z udeležbo na učnih urah v muzeju zastopanih 62, kar predstavlja tretjino vseh šol iz RS, ki so ga obiskale v letu 2017. Osrednjeslovenski regiji po številu šol sledita gorenjska in savinjska regija s po 24 šolami, tema dvema pa podravska regija z 21 šolami. Precej manj šolskih skupin je prišlo iz jugovzhodne Slovenije, goriške in pomurske regije, še manj pa iz spodnjeposavske, obalno-kraške in primorsko-notranjske. Najmanj šolskih skupin je bilo iz Koroške, medtem ko je za šole iz Zasavja sklenjen poseben dogovor z Zasavskim muzejem Trbovlje o izvajanju starih učnih ur v nekdanjih šolskih prostorih muzejske zbirke v Hrastniku. Po deležu pokritosti šol v posameznih regijah je Gorenjska s 64,9-odstotno pokritostjo tik pred osrednjeslovensko regijo (64,6 odstotkov), ki imata kot edini regiji pokritost na 50 odstotkov. Najbližje polovični pokritosti sta goriška (42,9 odstotkov) in savinjska regija (40,7 odstotkov), za njima pa jugovzhodna Slovenija (35,1 odstotkov) in notranjsko-kraška regija (31,3 odstotkov). Med slabše pokritimi regijami so podravska (27,6 odstotkov), posavska (27,3 odstotkov), obalno-kraška (25 odstotkov) in čisto na koncu koroška regija (17,7 odstotkov). Na obisk vpliva več dejavnikov, zelo opazna pa je že oddaljenost šol od muzeja v Ljubljani. Največ novih šol je bilo v primerjavi z letom 2016 iz savinjske regije (9), nekoliko manj pa iz pomurske (4) in osrednjeslovenske regije (3). Največje zmanjšanje obiska po isti primerjavi pa je bilo iz podravske (5) in iz obalno-kraške regije (4).

Osnovnošolske skupine z območij zunaj RS. Starih učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju so se udeležile tudi šolske skupine iz štirih osnovnih šol v slovenskem zamejstvu v Italiji: iz OŠ Albin Bubnič iz Milj pri Trstu, OŠ Otona Župančiča iz Trsta, COŠ Stanislava Grudna iz Šempolaja in iz OŠ Josip Jurčič iz Devina. Poleg šolskih skupin iz slovenskih zamejskih šol sta se učnih ur in ogleda muzeja udeležili šolski skupini iz OŠ Pavao Belas (predmestje Zagreba) in OŠ Čavle (okolica Reke) iz Republike Hrvaške. Med posebnimi osnovnošolskimi skupinami je treba omeniti tudi šolsko skupino otrok iz Mednarodne francoske šole in vrtca v Ljubljani (Ecole Française internationale de Ljubljana).

Srednješolske skupine. Glede na leto 2017, je muzej obiskalo 188 dijakov manj, kar je za skoraj tretjino manjši obisk v edini starostni skupini, kjer se je obisk, glede na predhodno leto, zmanjšal. Starih učnih ur v muzeju se je zato v primerjavi s predhodnim letom posledično udeležilo tudi precej manj srednješolskih skupin. Šolske skupine v letu 2017 so bile iz: Ekonomske šole Murska Sobota, Ekonomske šole Ljubljana, BIC – Biotehniškega izobraževalnega centra: Srednje živilske šole Ljubljana, Gimnazije Bežigrad Ljubljana, Gimnazije Celje – Center, Srednje trgoveške šole Ljubljana, Gimnazije Poljane Ljubljana, Ekonomske šole Celje, Gimnazije Velenje in Srednje vzgojiteljske šole ter Gimnazije Ljubljana.

Višje in visoke šole ter fakultete. Število študentov v muzeju se je v letu 2017, glede na predhodno leto, zmerno povečalo. Starih učnih ur in drugih pedagoško-andragoških programov so se udeležili študenti s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani (smer biologija, kemija in gospodinjstvo, razredni pouk), Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (oddelek za geografijo, oddelek za pedagogiko in andragogiko, oddelek za slavistiko, oddelek za zgodovino), BIC – Biotehniškega izobraževalnega centra, Šolskega centra Velenje in iz SŠFKZ – Srednje šole za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo.

Otroški vrtci. Z uvedbo prilagojene učne ure za najmlajše Stara šola za najmlajše so večje zanimanje izkazali tudi vrtci in večkrat obiskali muzej. Obisk vrtčevskih skupin na

starih učnih urah se je takoj pokazal v povečanju števila in deleža obiskovalcev v primerjavi s predhodnim letom v starostni skupini predšolskih otrok. V drugi polovici leta so tako pedagoški program muzeja za najmlajše obiskale tri skupine otrok iz Vrtca Jamova (58 otrok) in ena skupina iz Vrtca Galjevica (18 otrok) iz Ljubljane.

Druge skupine obiskovalcev. Pedagoško-andragoške programe Slovenskega šolskega muzeja, med katerimi izstopajo stare učne ure, je leta 2017 obiskala še vrsta drugih skupin, ki pa jih je težko opredeliti v zgoraj omenjene kategorije. Same po sebi kažejo na pestrost in raznolikost skupin, ki so se jih programi starih učnih ur dotaknili. Pedagoško-andragoških programov v muzeju so se udeležili: Turizem Ljubljana (zaposleni), Zveza prijateljev mladine Maribor, dve zaključeni skupini odraslih, Društvo gluhih in naglušnih, skupina upokojencev, Center starejših Trnovo, Oratorij Ljubljana Fužine, dve skupini ob obletnici mature, Mestna knjižnica Idrija (zaposleni), dve mešani skupini, skupina študentov iz Minnesote (ZDA), Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Zavod Cene Štupar Ljubljana, Veleposlanik Republike Italije v Sloveniji g. Paolo Trichilo, Univerza za 3. življenjsko obdobje Ljubljana, Akademija za glasbo Ljubljana, Center za usposabljanje, vzgojo in izobraževanje Janeza Levca Ljubljana, VDC Želva, Avrigo agencija (32 profesorjev), Center za socialno delo Koper, učitelji in starši Waldorfske šole Ljubljana, Center aktivnosti (upokojenci) Ljubljana, zaključena skupina otrok – praznovanje rojstnega dne, Družinski center Mirenski Grad.

Pedagoško-andragoški programi zunaj matične stavbe. Muzej je poleg pedagoško-andragoških programov, ki so potekali v matičnih prostorih na Plečnikovem trgu 1, precejšel del svojega programa v sodelovanju s šolami in z drugimi organizacijami izvedel tudi zunaj njih. Na gostovanjih zunaj matične stavbe je muzej tako izpeljal 26 pedagoško-andragoških nastopov. V projektih z nosilno vlogo Slovenskega šolskega muzeja so bili udeleženci, predvsem pri izvedbah starih učnih ur, ugotovljeni in popisani, v sklopu drugih prireditev, na katerih je bil muzej samo eden od sodelujočih partnerjev in je bila narava dogodka in nastopa takšna, da so si obiskovalci dejavnosti in postavitve muzeja zgolj mimogrede ogledovali, pa udeležencev ni bilo mogoče prešteti oz. ugotoviti njihovega števila.

Tabela: Stare učne ure/ugotovljeno število obiskovalcev

Kraj	Dejavnost	Datum	Izv.	Ud.
Muzejska zbirka Hrastnik	Učna ura Lepopis	1. pol. 2017	10	376
Mestni muzej Krško	Delavnica Zeliščni spomin	22. 2. 2017	1	14
Španski borci, Ljubljana	Učna ura Telovadba	25. 9. 2017	1	13
Biot. fakulteta, Ljubljana	Učna ura v antični Emoni	27. 9. 2017	1	16
Gimnazija Celje Center	Učna ura Prirodopis, Lepo vedenje	15. 9. 2017	2	60
Osnovna šola Griže	Učna ura Lepo vedenje	12. 10. 2017	1	19
Osnovna šola Hajdina	Učna ura Nedeljska šola, Lepo vedenje	26. 10. 2017	2	134
Skupaj 2017			18	632
Skupaj 2016			11	378

Iz najrazličnejših vzrokov je muzej na prošnje posameznih šol in drugih organizacij svoje pedagoško-andragoške projekte (stare učne ure in delavnice) izvedel tudi na gostovanjih, ki so od muzeja in sodelujoče šole (organizacije), predvsem zaradi zagotavljanja ustreznih prostorskih pogojev in stare šolske opreme, zahtevale dodatne organizacijske napore. Število udeležencev se je na vsakem nastopu skrbno popisalo. Muzej je kot nosilec dogodka na gostovanjih izvedel 18 nastopov, ki se jih je udeležilo 632 učencev, dijakov in drugih odraslih. To v primerjavi s predhodnim letom 2016 predstavlja povečanje za 7 nastopov oz. 67,2 odstotka več udeležencev na programih Slovenskega šolskega muzeja na gostovanjih. Izvajanje učnih ur v muzejski zbirki Hrastnik je potekalo po sklenjenem dogovoru z Zasavskim muzejem Trbovlje, delavnica Zeliščni spomin je bila izpeljana v sklopu dejavnosti ob gostujoči razstavi Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri, novo učno uro Telovadba pa je muzej pripravil ob odprtju medmuzejske razstave Umetnost, šport in dediščina. Na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, kjer je pod okriljem Slovenske znanstvene fundacije, Univerze v Ljubljani in Kemijskega inštituta potekal 23. slovenski festival znanosti, je muzej izvedel Učno uro v antični Emoni, učne ure Lepo vedenje, Nedeljsko šolo in Prirodopis pa na šolah v Celju, Grižah in v Hajdini, ki so praznovale pomembne jubileje.

Vzgojno-izobraževalne prireditve, na katerih število udeležencev na pedagoško-andragoških programih muzeja ni bilo ugotovljeno, so bile pretežno sejemskega značaja. V prvi vrsti so bile aktivnosti muzeja pretežno usmerjene v predstavitev in promocijo muzejske dejavnosti. Slovenski šolski muzej se je udeležil že tradicionalnih vsakoletnih prireditev Kulturni bazar v Cankarjevem domu v Ljubljani s predstavitvijo nove didaktične igre Zeliščni spomin; mednarodnega kulturno likovnega dogodka Igraj se z mano v Parku Zvezda v Ljubljani, ki poteka v sklopu Centra Janeza Levca in Društva za kulturno inkluzijo Ljubljana, z delavnicama Zeliščni spomin in izdelovanjem šolskih zvončkov; Znanstivala, ki ga na Stritarjevi ulici v Ljubljani in njeni okolici kot tridnevno promocijo znanosti organizira Hiša eksperimentov, s fizikalnimi eksperimenti; Pikin festival v Velenju z delavnicama Mandala – zahvala zemlji in Zeliščni spomin ter 23. otroškega bazarja na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani s prilagojeno učno uro – delavnico Stara šola za najmlajše.

Tabela: Sodelovanje v sklopu vzgojno-izobraževalnih prireditev

Kraj/prireditev	Dejavnost	Datum	Izv.
Cank. dom Lj., Kulturni bazar	Didaktična igra Zeliščni spomin	30. 3. 2017	1
P. Zvezda Lj., Igraj se z mano	Delavnica Zeliščni spomin, š. zvončki	23.–26. 5. 2017	2
Stritarjeva ul. Lj., Znanstival	Fizikalni eksperimenti	3.–4. 6. 2017	2
Velenje, Pikin festival	Delavnica Mandala, Zeliščni spomin	22. 9. 2017	2
G. razstavišče Lj., Otr. bazar	Stara šola za najmlajše	8.–10. 9. 2017	1

Stare učne ure v muzejski zbirki Hrastnik 2017. Največji delež izvajanja pedagoških programov zunaj matične stavbe že več let poteka v muzejski zbirki v Hrastniku. Izvedbe stare učne ure Lepopis, ki je bila v muzejskih matičnih prostorih tudi v letu 2017

najpogosteje izbrana učna ura, so za zasavske šole del vsakoletnega dogovora z Zasavskim muzejem Trbovlje. V letu 2017 sta zunanji sodelavki Slovenskega šolskega muzeja Natalija Žižič in Maja Hakl Saje izvedli 10 učnih ur, ki se jih je udeležilo 376 učencev. V primerjavi s predhodnim letom 2016 se je učnih ur v Hrastniku udeležilo 18 učencev več. Poleg šolskih skupin iz petih osnovnih šol iz Zasavja se je učnih ur v Hrastniku udeležila tudi šolska skupina iz savinjske regije, medtem ko je učno uro v muzeju v Ljubljani obiskala tudi ena zasavska šola. Projekt izvajanja učnih ur v Hrastniku obsega izvedbo učnih ur Lepopisa za učence 4. razredov zasavskih osnovnih šol.

Obisk razstav 2017. Poleg starih učnih ur so obiski razstav, tako občasnih tematskih kot predvsem stalne razstave, temeljne sestavine organiziranega oz. vođenega muzejskega programa. Z učnimi urami se dopolnjujejo. Na razstavah se obiskovalci v prvi vrsti na starosti primeren način seznanijo z glavnimi dogodki v šolski in pedagoški preteklosti, z udeležbo na učni uri pa šolo nekoč, tako učne vsebine kot tudi vzgojne in učne metode, doživijo neposredno kot lastno izkušnjo. Stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja je bila obiskovalcem za ogled na razpolago čez celo leto. Prav tako čez celo leto si je bilo mogoče v muzejskih prostorih ogledati občasno razstavo Šolske stavbe na Slovenskem v objemu stoletja, v začetku leta še v muzejski knjižnici, od 13. januarja 2017 pa na stopnišču ob muzejskem vhodu, kjer je bila za vse obiskovalce muzeja zelo opazna. Občasna razstava Dostopno in plemenito – razstava ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani je bila v muzejskih prostorih na ogled do 11. aprila 2017, ko je v dogovoru z Zvezo slovenskih glasbenih šol začela gostovati po glasbenih šolah v Republiki Sloveniji. Občasna razstava Lingua latina – razstava o pouku latinščine v javni osnovni šoli je bila s predstavitvijo razstave Poti izobraževanja v slovanskem svetu v razstavno sobo spet na ogled v muzejski avli od 14. aprila 2017 do konca leta. Z odhodom razstave Dostopno in plemenito na gostovanje je bila razstava Poti izobraževanja v slovanskem svetu, ki jo je avtor sprti še dopolnjeval, iz muzejske avle prestavljena v razstavno sobo in med 11. aprilom in 9. majem 2017 ni bila na ogled. Manjša razstava Vse za slovanski kulturni razvoj! – kulturno in šolsko delovanje dr. Antona Bezenška na slovanskem jugu je bila na ogled v spodnjem razstavnem hodniku do 28. novembra 2017.

Tabela: Obisk razstav v Slovenskem šolskem muzeju 2017

RAZSTAVA	Št. obisk.
Stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja	11.250
Šolske stavbe na Slovenskem v objemu stoletja	11.158
Dostopno in plemenito – razstava ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani	3314
Lingua latina – razstava o pouku latinščine v javni osnovni šoli	5318
Poti izobraževanja v slovanskem svetu	9394
Vse za kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu	10.391

Razstave na gostovanju. Muzej je v letu 2017 gostoval z dvema razstavama: z razstavo Dostopno in plemenito in z razstavo Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri.

Razstava Dostopno in plemenito, ki je nastala v sodelovanju z Zvezo slovenskih glasbenih šol, je gostovala:

- med 14. aprilom in 31. majem 2017 v Glasbeni šoli Ravne na Koroškem,
- med 1. in 24. junijem 2017 v GŠ Slavka Osterca v Ljutomeru,
- med 1. in 30. septembrom 2017 v GŠ Fran Korun Koželjski v Velenju,
- med 1. in 31. oktobrom 2017 v GŠ Nova Gorica in
- med 1. novembrom in 31. decembrom 2017 v GŠ Domžale.

Razstava Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes jutri je gostovala v Mestnem muzeju Krško od jeseni 2016 in čez celo leto 2017.

Dnevi odprtih vrat

Slovenski šolski muzej je med letom, tako kot je zadnjih nekaj let že navada, štirikrat na široko odprl muzejska vrata in vsem zainteresiranim omogočil brezplačen ogled razstav in aktivno udeležbo na starih učnih urah in muzejskih delavnicah. Namen vključevanja v medmuzejske projekte z dnevi odprtih vrat je dvojen. Po eni strani muzej popularizira svoje dejavnosti in zanimanje za šolsko preteklost, po drugi pa daje obiskovalcem priložnost, da kot posamezniki sodelujejo na starih učnih urah, ki jih je mogoče izpeljati samo v večjih skupinah. Z dnevi odprtih vrat se je muzej predstavil svojemu občinstvu z vso svojo razvejano muzejsko dejavnostjo in projekti. Odziv obiskovalcev je bil še večji in boljši kot leta 2016. Indeks povečanja znaša 112,3. Muzej je bil spet najbolj obiskan 8. februarja, na kulturni praznik, kot najslabše obiskan pa že od vsega začetka velja mednarodni dan muzejev, ki ga muzeji z dnevi odprtih vrat promoviramo 18. maja. Občutno se je v zadnjih dveh letih povečal obisk muzeja na Ta veseli dan kulture; tudi zato, ker je bil na soboto oz. nedeljo. Dela prosti dnevi, posebej za kulturni praznik, v muzej privabijo precej več ljudi kot navadni delavniki. Tako je tudi na Poletno muzejsko noč, ki jo muzeji organizirajo vsako tretjo soboto v juniju.

Tabela: Dnevi odprtih vrat – primerjava obiska 2017 in 2016

		2017	2016	Indeks
8. februar	kulturni praznik	1492	1105	135,0
18. maj	mednarodni dan muzejev	7	21	33,3
20. junij	Poletna muzejska noč	648	741	87,4
3. december	Ta veseli dan kulture	265	281	94,3
	Skupaj	2412	2148	112,3

Poleg prostega ogleda razstav, stalne razstave Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja in občasnih tematskih razstav je muzej za vsak dan odprtih vrat izdelal poseben pedagoško-andragoški program, da so si ga obiskovalci lahko predhodno ogledali in izbrali udeležbo na tej ali drugi učni uri ali delavnici. Izbor starih učnih ur v sklopu prireditev ob dnevih odprtih vrat sledi raznovrstnosti ponudbe in želi zajeti vse starostne skupine: v dopoldanskem času najmlajše, popoldne ali zvečer starejše. V vlogi učiteljev, to je izvajalcev oz. animatorjev posameznih učnih ur je nastopila večina tistih, ki kot zunanji sodelavci z muzejem že dolgo sodelujejo. Muzej je v sklopu prireditev ob dnevih odprtih vrat pripravil in izvedel 18 raznolikih učnih ur in delavnic, na katerih je aktivno sodelovalo 772 obiskovalcev. Največja udeležba je bila na učni uri Nedeljska šola, na kateri je bilo kar 98 prisotnih, najmanjša pa na učni uri Lepopis s 7 udeleženci na mednarodni dan muzejev. Povprečna udeležba na posamezni učni uri oz. delavnici je v tem letu tako znašala 42,9 obiskovalca.

Tabela: **Muzejske delavnice oz. učne ure 2017 v sklopu prireditev**

D/UU	Datum	Prireditev	animator	obisk
Nedeljska šola	8. 2. 2017	kulturni praznik	Matej Hrastar	98
Delavnica vezenja	8. 2. 2017	kulturni praznik	Maja Hakl Saje	28
UU v antični Emoni	8. 2. 2017	kulturni praznik	Matej Prevc	75
Lepo vedenje	8. 2. 2017	kulturni praznik	Taja Gubenšek	66
Lepopis	8. 2. 2017	kulturni praznik	Maja Hakl Saje	70
Cesarska pesem	8. 2. 2017	kulturni praznik	Taja Gubenšek	68
Lepopis	18. 5. 2017	medn. dan muzejev	Maja Hakl Saje	7
Nedeljska šola	17. 6. 2017	Poletna muzejska noč	Matej Prevc	59
Lepopis	17. 6. 2017	Poletna muzejska noč	Maja Hakl Saje	53
Emona	17. 6. 2017	Poletna muzejska noč	Matej Prevc	55
Lepo vedenje	17. 6. 2017	Poletna muzejska noč	Taja Gubenšek	45
Vodnikova šola	17. 6. 2017	Poletna muzejska noč	Anton Arko	38
Nedeljska šola	3. 12. 2017	Ta veseli dan kulture	Matej Hrastar	18
Izdel. ptičjih hišic	3. 12. 2017	Ta veseli dan kulture	Marj. Javoršek	20
UU v antični Emoni	3. 12. 2017	Ta veseli dan kulture	Matej Prevc	22
Lepo vedenje	3. 12. 2017	Ta veseli dan kulture	Taja Gubenšek	28
Lepopis	3. 12. 2017	Ta veseli dan kulture	Maja Hakl Saje	14
Fizika	3. 12. 2017	Ta veseli dan kulture	Matej Hrastar	8
Skupaj				772

Evidenca obiskovalcev 2017

Domačih obiskovalcev z izdanimi vstopnicami je bilo 13.613, iz tujine pa 439. Brez vstopnic je bilo v muzeju 2.875 obiskovalcev, med njimi največ udeležencev muzejskih dejavnosti ob dnevih odprtih vrat, drugih brezplačnih prireditev in uporabniki muzejske knjižnice. Z vidika delovanja in vodenja muzeja je zelo pozitivna ugotovitev, da se je v primerjavi s predhodnim letom občutno povečalo število obiskovalcev z izdanimi (večinoma plačanimi) vstopnicami, tako domačih kot tudi tujih, in da se je v strukturi vseh obiskovalcev zmanjšal delež obiskovalcev brez izdanih vstopnic. Pri povečanju števila tujih obiskovalcev je treba dodati, da so bile za leto 2017 med tujce prvič štete tudi šolske skupine iz slovenskih zamejskih šol iz Trsta in okolice. Do izrednega povečanja števila obiskovalcev iz tujine je v letu 2017 prišlo v prvi vrsti zaradi obiska osnovnošolskih skupin iz Hrvaške, študentov iz ZDA, dijakov na izmenjavi v RS in že omenjenih osnovnošolskih skupin iz zamejstva.

Obiskovalci muzeja	2017	2016	Indeks 17/16
Domači z izdanimi vstopnicami	13.613	13.187	103,2
Tujci z izdanimi vstopnicam	439	194	226,3
Brez izdanih vstopnic	2.875	3.219	89,3
Skupaj	16.927	16.600	101,9

Promocija in oglaševanje

Oglaševanje in promocija muzejskih dejavnosti v elektronskih medijih sta za muzej z vidika prizadevanja za povečanje obiska in zanimanja za šolsko preteklost vse bolj pomembni. Objave dogodkov in število obiskov na spletnih straneh in drugih socialnih omrežjih smo zato v zadnjih letih začeli načrtno spremljati, statistično obdelovati ter ugotavljati, kako oglaševanje v medijih vpliva na obisk muzeja. Za celotno področje oglaševanja in promocije, ki se je v zadnjih letih z razvojem računalniške tehnologije in interneta izjemno razširilo, je od prihoda v muzej pred dvajsetimi leti v muzejskem tajništvu, nazadnje na sistemiziranem delovnem mestu informator/organizator, skrbela Ksenija Guzej, prof. likovne vzgoje. Po njenem prizadevanju je muzej hitro sledil novim tehnološkim možnostim oglaševanja v e-medijih, na spletnih straneh in po socialnih omrežjih. V zadnjem času je posebej zanimivo, da je precej socialnih omrežij prenehalo delovati, ob tem pa jih je še več na novo nastalo.

Ksenija Guzej je muzejske dejavnosti oglaševala na spletni strani Slovenskega šolskega muzeja, na kateri je obisk zaradi prenove stalne razstave in posledično manj dogodkov rahlo upadel, in na socialnih omrežjih Instagram, Facebook, Facebook Šolska kronika, Facebook Sovica Zofi, Twitter, Twitter Culture.si, Google+ profile, Google+ Šolska kronika, Google+ Učne ure, Google+ Sovica Zofi, Google My Business verified, LinkedIn, spletnih brezplačnih oglaševalskih portalih Napovednik, MMC Prireditve Info, Kulturnik in Museums.si ter na mobilni aplikaciji YU-GO, na katerih se je v primerjavi z letom 2016 večinoma povečal. Muzej je za objavo podatkov poleg navedenih spletnih strani in orodij brezplačno uporabljal še spletne strani na Bizi.si poslovni imenik, Planet Siol.net, Turizem Ljubljana, Najdi.si, TripAdvisor, Trip Advisor Business, EYCA kartica, Google Maps, spletna izdaja POI in portal Kongres. Plačane objave muzejskih podatkov so bile na: TIS Telefonski imenik RS, na Rumelih straneh, POI – Point of Interest – zemljevid, Središče d.o.o. – zemljevid Ljubljane, Ambasade in konzulati in Google Business Street View, Napovednik PRO spletna in tiskana izdaja ter spletna in tiskana izdaja InYourPocket Slovenija. Muzej so v uredništvu tujih mestnih vodičev InYourPocket uvrstili na glasovalno listo Best of Ljubljana – Best Cultural in Ljubljana 2017: Museums, Art Galleries, Commercial Galleries in Theaters, kjer je v kategoriji muzejev zasedel zavidljivo 4. mesto.

Vsebinska, obseg in zahtevnost dela v muzejskem tajništvu so se v zadnjih dvajsetih letih izredno povečale. Ksenija Guzej je ob oglaševanju in promociji muzejskih dogodkov, opravljanju vrste tipično tajniških in piarovskih nalog izvedla tudi mnoge visoko strokovne, posebej oblikovalske naloge. Za uspešnost muzejskega dela in organizacijo dogodkov je bilo izjemno pomembno uglašeno sodelovanje z zaposlenimi na muzejski sprejemnici. Zbirala in pripravljala je prijave muzeja na razpise. V Arhivu RS se je udeležila usposabljanja in 24. maja 2017 opravila preizkus strokovne usposobljenosti za delo z dokumentarnim in arhivskim gradivom. Udeležila se je sestankov sekcije za izobraževanje in komuniciranje Skupnosti muzejev Slovenije v Narodnem muzeju (12. 6. 2017), Prirodoslovnem muzeju (4. 9. 2017) in v Narodni galeriji (16. 10. 2017) ter delavnice Fotografiranje muzejskih predmetov za identifikacijo oz. dokumentacijo (15. 6. 2017) in predavanja Avtorska in sorodne pravice v muzejski dejavnosti (29. 5. 2017) v Slovenskem etnografskem muzeju. Opravljala je marketing, korespondenco s kupci in distribucijo koledarja muzeja za leto 2018. Za objave na spletu in socialnih omrežjih je fotografirala muzejske dogodke. Zagotavljala je administrativno podporo vrsti muzejskih dejavnosti. Sodelovala je tudi pri izboru novih vodičev, pri nabavi artiklov za muzejsko trgovino in za stare učne ure, pri pripravi programa za Znanstival, za Poletno muzejsko noč, za mednarodni dan muzejev, za jesenske počitnice in za Ta veseli dan kulture. Koordinirala je izposajo muzejskih predmetov in gostovanja starih učnih ur. Poleg blagajne je vodila vrsto muzejskih evidenc in izvajala

naloge, vezane na administrativno poslovanje muzeja. Pomembnejši del strokovnih nalog je opravljala v stikih z javnostjo. Redno je spremljala dogajanje na spletnih straneh in na socialnih omrežjih. O muzejskih dogodkih je obveščala z rednimi vpisi na muzejsko spletno stran in na druge sodobne elektronske medije in spletna omrežja. Oblikovno znanje in občutek za oblikovanje sporočil v e-medijih je uporabila tudi pri oblikovanju razstavnih panojev, publikacij in letakov.

Tabela: Objave muzejskih dogodkov na svetovnem spletu 2017

Zap. št.	Medij	Dogodki 2017	Dogodki 2016	Indeks 17/16
1.	Spletna stran SŠM	27	39	0,69
2.	e-pošta	28	44	0,64
3.	Zgodovinska lista	28	39	0,74
4.	Facebook	252	220	1,15
5.	Facebook – Šolska kronika	21	16	1,31
6.	Facebook – Sovica Zofi	5	16	0,31
7.	Twitter	60	64	0,94
8.	Twitter Culture.si	60	64	0,94
9.	Google+ Profile	27	34	0,79
10.	Google+ Business page	19	14	1,36
11.	Google+ Šolska kronika Brand	12	12	1,00
12.	Google+ Sovica Zofi Brand	27	12	2,25
13.	Google+ Učne ure Brand	7	12	0,58
14.	Museums.si	18	30	0,60
15.	Napovednik PRO	14	11	1,27
16.	Napovednik tiskana izdaja	6	4	1,50
17.	Kam? v Ljubljani	12	12	1,00
18.	MMC Prireditve info	28	39	0,72
19.	YU-GO APP	28	44	0,64
20.	LinkedIn	28	39	0,72
21.	Kulturnik	28	26	1,08
22.	Instagram (NOVO od 1. 12. 2016)	52	4	13,00
23.	InYourPocket tiskana izdaja	6	1	6,00
	Skupaj	793	796	0,99

Ksenija Guzej je v tajništvu muzeja na službenem mestu informator/organizator je letu 2017 na zgoraj omenjenih spletnih straneh in omrežjih objavila skupno 793 muzejskih dogodkov ali 3 dogodke manj kot leta 2016. Tabela nazorno dokazuje, da je Facebook trenutno najbolj uporabljen in najbolj učinkovit spletni medij, po katerem muzej uspešno komunicira z ljudmi, ki jih dejavnosti muzeja zanimajo. Zaradi priprave stalne razstave bo bolj realna slika delovanja muzeja na tem področju izkazana leta 2019, ko bo po postavitvi stalne razstave muzejsko delovanje spet steklo v utečenih okvirih.

Promocija in oglaševanje muzejskega dela je tudi neposredno delo z obiskovalci. Njihovo zadovoljstvo je dobra podlaga za širjenje pozitivnih informacij o delovanju muzeja. Obiskovalci se v muzej radi vračajo. Šolski otroci s seboj pripeljejo tudi starše. Za vse muzejske sodelavce je bilo pomembno, da je bila izkušnja vsakega obiskovalca v muzeju

pozitivna, kajti le tako je lahko vsak obiskovalec širil dober glas o muzeju in o koristnosti obiska v njem. Aktivne metode dela z obiskovalci, ki jih je muzej uvedel z izvajanjem pedagoško-andragoškega programa starih učnih ur, so izdatno prispevale k poglobljenemu odnosu z obiskovalci. Poleg predstavljanja muzejskih vsebin z oglaševanjem in promocijo v sodobnih medijih je enako pomemben tudi odnos, ki ga do obiskovalcev v muzeju izkazujejo zaposleni na sprejemnici, v tajništvu, v muzejski knjižnici, v zbirkah in sploh muzej v celoti. Za vse muzejske sodelavce je veljalo pravilo, naj se vsak obiskovalec v muzeju počuti, da je v njem dobrodošel in zaželen.

Tabela: Obiskovalci spletnih strani

Zap. št.	Medij	Obiskovalci 2017	Obiskovalci 2016	Indeks 17/16
1.	Spletna stran: www.solski-muzej.si	135.613	138.288	0,98
2.	Facebook	75.780	46.554	1,63
3.	Twitter	1505	1155	1,30
4.	Google My Business	124.007	27.561	4,50
5.	Napovednik	7.955.088	1.492.906	5,33

Tabela: Ogledi na spletnih straneh

Zap. št.	Medij	Ogledi 2017	Ogledi 2016	Indeks 17/16
1.	Spletna stran: www.solski-muzej.si	673.830	822.839	0,82
2.	Facebook	75.780	46.554	1,63
3.	Twitter	50.736	38.090	1,33
4.	Google My Business	124.007	27.561	4,50

Indeks obiskovalcev na spletnih straneh in indeks ogledov na njih kažeta na izjemno povečanje zanimanja uporabnikov omrežij za muzejske vsebine v letu 2017, glede na predhodno leto. Iz zgoraj omenjenih razlogov v zvezi s pripravo stalne razstave se samo število obiskovalcev in ogledov na spletni strani muzeja ni povečalo. To tudi pomeni, da so vse bolj priljubljeni novi mediji.

Muzejske publikacije in tiski

Predstavitev muzejskih tiskov za leto 2016. Predstavitev muzejske znanstveno-strokovne revije Šolske kronika in drugih muzejskih tiskov za leto 2016 je bila 16. februarja 2017 v čitalnici muzeja. Istega dne je bila pred tem tudi seja uredniškega odbora muzejske revije, v katerem poleg uglednih zunanjih strokovnjakov s področja zgodovine šolstva in pedagogike z različnimi nalogami sodelujejo tudi vsi muzejski strokovni delavci. Prireditve je bila v prvi vrsti namenjena medijem in zainteresirani javnosti. Muzej je na njej predstavil rezultate dela v letu 2016 in načrte za leto 2017. Scenarij prireditve, vezno besedilo in izbor glasbenih točk je pripravila bibliotekarka Polona Koželj, ki je prireditve vodila in povezovala ter sodelovala tako pri predstavitvi posameznih tiskov kot tudi pri izvedbi glasbenih točk. V vlogi urednice je predstavila promocijsko brošuro Pedagoški programi v Slovenskem šolskem muzeju v šolskem letu 2016/2017 in kot avtorica razstave

ter urednica kataloga tudi razstavni katalog Šolske stavbe v objemu stoletja. Kustos Anton Arko je kot urednik predstavil tematski zvezek revije Šolska kronika 25/2016, št. 1–2, ki obravnava vsebine, vezane na razstavo *Lingua Latina* – pouk latinščine v javni osnovni šoli 1958–2015. Na seji uredniškega odbora revije je predstavil tudi uredniški načrt revije v letu 2017. Prav tako je predstavil muzejski koledar za leto 2017, ki se je vsebinsko in oblikovno navezoval na razstavo *Lingua Latina*. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec je kot sourednica predstavila drugi redni zvezek revije Šolska kronika 25/2016, št. 3, kustosinja Mateja Ribarič pa prvo didaktično igro iz kart *Spomin* – pripovedi rastlin, ki sta jo izdelali z akad. slikarko Simono Čudovan ob sklepu razstave o šolskem vrtu.

ŠOLSKA KRONIKA – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, 26/2017, št. 1–2, št. 3. (1–504 str.), urednik Anton Arko. V letu 2017 je izšel 26. letnik revije, s predhodnim Zbornikom za zgodovino šolstva in prosvete je že jubilejni, 50. letnik, v treh številkah in dveh zvezkih. Prvi zvezek je bil izdan kot dvojna številka na 284 straneh, drugi pa kot enojna številka revije na 220 straneh. Po več zaporednih letnikih v letu 2017 ni tematske številke in sta oba zvezka redna z uveljavljenimi rubrikami. V vsakem zvezku je po 13 znanstveno-strokovnih člankov, 5 prispevkov ob šolskih jubilejih, 3 prispevki o spominih na šolo, poročilo o delu muzeja 2016, več knjižnih ocen ter bibliografija revije. V rubriki članki in prispevki so razprave o prvih matematičnih učbenikih in zapisih števil v slovenskem jeziku, Erazmu Rotterdamskem in humanistični vzgoji, rokopisnem priročniku *Patrologia*, slovenskem uradovnem pismenstvu, feminizaciji učiteljskega poklica, pouku latinščine v javni osnovni šoli, zgodovini osnovne šole v Mirni in Radljah ob Dravi, uršulinski šoli v Ljubljani, o učnih urah v Slovenskem šolskem muzeju ter o petdesetih letih izhajanja revije.

Z recenzijami člankov je pri izhajanju revije sodelovala večina zunanjih in notranjih članov uredniškega odbora. Notranji člani so uredniku pomagali tudi pri korekturah besedila pred tiskom. Bibliotekar Miha Mali je v uredniškem odboru revije nadomestil odsotno bibliotekarko Polono Koželj. Poleg korigiranja besedil je pomagal tudi pri recenzentskih delih. Vse objavljene prispevke v reviji je klasificiral po univerzalni decimalni klasifikaciji (UDK).

Naročnino na revijo je v letu 2017 odjavilo sedem naročnikov, ohranilo pa jo je še 142 naročnikov. Muzej je revijo z drugimi publikacijami izmenjal za druge publikacije predvsem z muzeji in arhivi v Republiki Sloveniji ter z izbranimi institucijami v tujini. Revija je v prosti prodaji v muzejski trgovini. Bazo naročnikov je sproti posodabljala Ksenija Guzej, ki je organizirala tudi izmenjavo in razpošiljanje revije naročnikom ter članom uredniškega odbora. Pripravila je razpisno dokumentacijo in zaključna poročila za prijavo revije na Javno agencijo RS za raziskovalno dejavnost. Z urednikom revije Antonom Arkom sta vložila prijavo revije v mednarodno bazo Scopus. Posredovala je obvezne izvode revije v Službo za pridobivanje knjižničnega gradiva v NUK-u. Z digitalnim portalom Dlib v NUK-u je pripravila pisni dogovor o vključitvi revije v digitalno knjižnico Slovenije za letnik 2016 in 2017 ter za nalaganje PDF-jev revije Šolska kronika za leta 2006, 2007, 2011, 2013, 2014 in 2015.

Drugi muzejski tiski. Poleg revije Šolska kronika, za katero si muzej z novim urednikom prizadeva še bolj izboljšati svoje mesto med znanstveno periodiko, je muzej zaradi priprave stalne razstave izdal nekoliko manj drugih publikacij kot prejšnja leta. Ker ni bilo novih razstav, ni izšel noben nov razstavni katalog. Muzej je sredi leta izdal le ponatis kataloga občasne razstave *Dostopno in plemenito*, ki sta ga leta 2016 ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem izdala skupaj z Zvezo slovenskih glasbenih šol in je

bil v nakladi petsto izvodov v nekaj mesecih po odprtju razstave razprodan. Med drugimi muzejskimi tiski sta izšla vsakoletni muzejski koledar in brošura o muzejskih pedagoških programih. Koledar muzeja za leto 2018 je uredila in oblikovala Ksenija Guzej, prof. likovne um., ob pomoči zunanjega sodelavca Marjana Javorška, ki vsako leto pripravi koledarski del in izbor dodatnega slikovnega gradiva. Računalniško ga je obdelal in pripravil za tisk Matjaž Kavar, Raora, d. o. o. Vsebinsko in slikovno se veže na razstavo o zgodovini glasbenega šolstva Dostopno in plemenito, ki je bila ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem do 11. aprila 2017 na ogled v razstavnih prostorih Slovenskega šolskega muzeja. Brošuro Pedagoški programi v Slovenskem šolskem muzeju v šolskem letu 2017/2018 je uredila kustosinja Mateja Ribarič. Sestavila je nova besedila, pripravila novo slikovno gradivo in dodala manjkajoče podatke ter jo oblikovno prenovila. Prenovljeno publikacijo je idejno zasnoval in oblikoval zunanji sodelavec Marjan Javoršek. Za nemoteno izvajanje pedagoških programov in za promocijo posameznih projektov so bili v letu 2017 ponatisnjeni tudi promocijski letaki in zgibanke ter raznoliko učno gradivo. Promocijski materiali so pri nekaterih skupnih projektih izšli skupaj z drugimi inštitucijami. Pri pripravi izida večine muzejskih publikacij je sodelovalo več muzejskih sodelavcev.

Didaktična igra s kartami Spomin. Muzej je še pred koncem leta 2017 pripravil in v tiskarno oddal potrebna gradiva za natis druge iz vrste didaktičnih iger, s katerimi obiskovalci na prijeten način spoznavajo posamezne muzejske predmete, razstave, dejavnosti muzeja in sploh šolsko preteklost. Idejo igre sta zasnovala Marko Ljubič in Nuša Dolinšek, ilustracije so iz arhivske zbirke in fototeke SŠM, fotografije pa sta izdelali Ana Petek in Ksenija Guzej.

Publikacije muzeja 2017

1. Pedagoški programi v Slovenskem šolskem muzeju v šolskem letu 2017/2018. Publikacija muzeja (brošura) št. 134, 32. str., junija 2017, (urednica Mateja Ribarič)
2. Katalog razstave Dostopno in plemenito – razstava ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani, izdala in založila: Zveza slovenskih glasbenih šol in Slovenski šolski muzej, 1. ponatis publikacije muzeja – razstavnega kataloga, št. 133, 112 str., junija 2017 (urednika: Stane Okoliš in Neža Gruden)
3. Koledar SŠM 2018. Koledar ob razstavi Dostopno in plemenito ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani 2016, Publikacija muzeja (koledar) št. 135, novembra 2017 (urednica Ksenija Guzej, prof. lik. umetnosti)
4. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, 26/2017, št. 1–2, 1–284 str., junija 2017 (urednik Anton Arko)
5. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, 26/2017, št. 3, 285–504 str., novembra 2017 (urednik Anton Arko)

Didaktična igra:

1. SPOMIN. Didaktična igra s kartami. Idejna zasnova: Marko Ljubič in Nuša Dolinšek; ilustracije: arhivska zbirka in fototeka; fotografije: Anja Petek in Ksenija Guzej; oblikovanje: Anja Petek, Raora d.o.o., in Ksenija Guzej. Didaktične igre Slovenskega šolskega muzeja št. 2, Ljubljana 2017

Ponatis učnega gradiva

1. Učni listi Lepopis, junija 2017, 3000 izvodov
2. Učni listi Lepo vedenje, junija 2017, 3000 izvodov
3. Učni listi Lepopis, oktobra 2017, 3000 izvodov
4. Učni listi Lepo vedenje, oktobra 2017, 3000 izvodov
5. Učni listi Nedeljska šola, oktobra 2017, 3000 izvodov
6. Učni listi Vodnikova šola, oktobra 2017, 1000 izvodov

Letaki, brošure, zgibanke, katalogi, vabila – promocijski material

1. 8. februar – kulturni praznik, 8. 2. 2017, plakat, FB banner, e-vabilo
2. Ob stoti obletnici smrti Franca Jožefa – Cesarska pesem, 7. 2. 2017, letak
3. Vabilo na predstavitev Šolske kronike in tiskov, izdanih v letu 2016, 16. 2. 2017, vabilo in e-vabilo
4. Juhuhu, počitnice so tu!, 28. 2. 2017, letak, FB Banner, e-vabilo
5. Nacionalni muzeji Slovenije, razstava 12 slovenskih državnih muzejev, 18. 5. 2017, 1 plakat/pano (finančna soudeležba)
6. Znanstival, 2.–4. 6. 2017, plakat, e-vabilo, kartice, časopis
7. Vabilo na srečanje Ob razstavi Poti izobraževanja, 15. 6. 2017, vabilo, e-vabilo
8. Poletna muzejska noč, 17. 6. 2017, letak, nalepke, katalog, plakat, TV oglas (finančna soudeležba)
9. Naročilnica Didaktična igra Spomin – pripovedi rastlin, junija 2017, naročilnica, e-naročilnica
10. Kazalka ob obletnici izhajanja revije Šolska kronika, junija 2017
11. Napovednik, užitek prostega časa, šestkrat: januar-februar 2017, marec-april 2017, maj-junij 2017, julij-avgust 2017, september-oktober 2017, november-december 2017, plačana objava
12. Ambasade in konzulati v Sloveniji, Ljubljana, zemljevid, enkrat, januar 2017
13. POI – Points of interest Ljubljana, 12. izdaja, zemljevid, dvakrat, pomlad, jesen 2017
14. InYourPocket, mestni vodič, trikrat, december-februar 2017, marec-april 2017, maj-julij 2017, plačana promocija
15. Funtrip City Guide, Scan & Discover, Ljubljana, zemljevid, enkrat, novembra 2017
16. Potrdilo za vodiče o opravljenem preizkusu znanja, decembra 2017
17. Slovenski šolski muzej 120 let, e-voščilnica + voščilnica, decembra 2017

Promocijski materiali skupaj z drugimi institucijami

1. Vabilo na delavnice v času zimskih počitnic, Spomin na šolski vrt, Mestni muzej Krško, 21. 2. 2017, vabilo, e-vabilo
2. Vabilo na predavanje, projekt Naš vrt, Vrtec Vodmat, 6. 3. 2017, e-vabilo
3. Teden odprtih vrat muzejev in galerij, Mesec Kulture ŠOU v Ljubljani, 6.–12. 3. 2017, ŠOU in Skupnost muzejev Slovenije, letak, banner, e-vabilo
4. Kulturni bazar, 30. 3. 2017, SMS, e-katalog
5. Teden družin, Z igro do dediščine, 15.–22. 5. 2017, Skupnost muzejev Slovenije, brošura, e-brošura
6. Mednarodni muzejski dan, 18. 5. 2017, MK, FB-banner, e-vabilo, e-plakat, e-letak
7. 11. Mednarodni festival Igraj se z mano, 23.–26. 5. 2017, e-katalog

8. Znanstival, 2.–4. 6. 2017, Hiša eksperimentov, plakat, e-vabilo, kartice, časopis
9. 12. otroški bazar, 8.–20. 9. 2017, letak
10. Umetnost, šport in dediščina, Zavod RS za šolstvo, 25. 9. 2017, e-vabilo, spletna stran
11. KAM? Mesečni program Turizma Ljubljana, brošura, e-brošura
12. Katalog ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje za šolsko leto 2017/2018, SMS, e-katalog <http://kulturnibazar.cd-cc.si/page/Ustanova.aspx?IdU=220>
13. Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah 2016–2018, SMS, e-katalog <http://www.pedagoskiprogrami.si/>
14. ICOM News Slovenia, International Museums Day 2017, novembra 2017
15. International Meeting Review, Portal Kongres, Who dares to sit in the Austro-Hungarian classroom? <http://kongres-magazine.eu/2017/12/dares-sit-austro-hungarian-classroom/>, decembra 2017

Objave o muzeju v tiskanih medijih

1. Ksenija Guzej, Šolske stavbe na Slovenske v objemu stoletja, v: Napovednik januar-februar 2017, str. 19
2. Dr. Branko Šuštar, Touring exhibition »Paths of Education in the Slavic world«, v: RPI 13, januar 2017, str. 20, 21
3. Katarina Fidermuc, Z davki je hranila državo, s krompirjem podanike, v: Nedelo, leto XXIII, št. 8, 19. 2. 2017, str. 16, 17
4. Ksenija Guzej, Dostopno in plemenito, v: Napovednik marec-april 2017, str. 18
5. Šolska kronika 2017/1–2, v: Šolski razgledi, Beremo, letnik LXVII, št. 8, 14. 4. 2017, str. 12
6. Tatjana Hojan, Začetek šolskega leta, v: Šolski razgledi, Iz starih učiteljskih listov, letnik LXVII, št. 8, 14. 4. 2017, str. 15
7. Urška Orešnik, Sprehod skozi zgodovino šolskih vrtov, v: Biobrazda, letnik 5, št. 18, april–junij 2017, str. 43
8. Ksenija Guzej, Poti izobraževanja v slovanskem svetu, v: Napovednik maj–junij 2017, str. 20
9. Zahvala ob koncu šolskega leta, v: Šolski razgledi, letnik LXVII, št. 12, 16. 7. 2017, str. 10
10. Ksenija Guzej, Lingua latina: razstava o latinščini v javni OŠ, v: Napovednik julij–avgust 2017, str. 15
11. Maja Sučur, Spoštuj učitelje in bodi jim pokoren!, v: Dnevnik, D2 – Kultura, 28. 8. 2017, str. 24
12. (ta) Gimnazija Celje Center je praznovala 105. rojstni dan, v: NeDeljski, Lokalni objektiv, 20. 9. 2017, str. 35
13. Tatjana Hojan, Šolski red, Telovadba šolskega naraščaja, Vpliv nedelje, v: Šolski razgledi, Iz starih učiteljskih listov, letnik LXVII, št. 14, 15. 9. 2017, str. 15
14. Andreja Žibret, Skozi šolske klopi toliko dijakov, kot je Trboveljčanov, Sto petdeset let Gimnazije Ledina, v: Delo, Ljubljana, 12. 10. 2017, str. 12
15. Ksenija Guzej, Hranimo kulturne zaklade in oživljamo preteklost, v: Napovednik september-oktober 2017, str. 18
16. mag. Marjetka Balkovec Debevec, Slovenski šolski muzej povezuje šole in muzeje, v: Educa, Muzejska pedagogika, november-december 2017, letnik XXVI, str. 72–79
17. Taja J. Gubenšek, Fenomen učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju v: Educa, Muzejska pedagogika, november-december 2017, letnik XXVI, str. 81–86

18. Ksenija Guzej, Učne ure naših babic in dedkov, v: Napovednik november-december 2017, str. 19
19. Voščilo ob koncu leta, v: Šolski razgledi, letnik LXVII, št. 20, 15. 12. 2017, str. 14

Oddaje na radiu in TV

1. RTV SLO, TV SLO 1, oddaja Polnočni klub: Matura nekoč in danes, 16. 6. 2017, Mateja Ribarič
2. RTV SLO, Radio Prvi, Kulturni fokus, Marija Terezija, novinarka Magda Tušar, Peter Vodopivec, Luka Vidmar, Dragica Čeč, Stane Okoliš, 16. 6. 2017, <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/kulturni-fokus/174477437>
3. RTV SLO, Radio Prvi, Torkov kviz, 207 let slovenščine v šoli, novinarka Nataša Rašl, Stane Okoliš, 4. 7. 2017, <http://radioprvi.rtvsllo.si/2017/07/torkov-kviz-17/>
4. RTV SLO, Radio Prvi, Oddaja Intelakta, Postmilenijske generacije: zaščitniški starši in zahtevni otroci, 29. 8. 2017, novinarka Špela Šebenik, Marjetka Balkovec Debevec, <http://radioprvi.rtvsllo.si/2017/08/inteleakta-82/>
5. RTV SLO, Radio Prvi, oddaja Prvi na obisku: V šoli naših babic, 31. 8. 2017, novinarki Andreja Čokl, Darja Pograjc, M. Balkovec Debevec, Mateja Ribarič, Stane Okoliš, Maja Hakl Saje, <https://radioprvi.rtvsllo.si/2017/08/prvi-na-obisku-104/>
6. RTV SLO, TV SLO 1, Odmevi, dnevno-informativna oddaja, 1. šolski dan, novinar Seku Conde, Stane Okoliš
7. RTV SLO Radio Prvi, oddaja Osvežilna fronta, 10 neugodnih vprašanj – Miha Pohar, 16. 10. 2017, novinarka Neža Prah Seničar
8. Planet TV, oddaja Dan (magazin), O oblačilnem videzu deklic, 20. 12. 2017, novinarka Suzana Kozel, Marjetka Balkovec Debevec

Spletne ankete in vprašalniki

1. Raziskava o prilagoditev slovenskih muzejev in galerij za obiskovalce, 2. del, Fakulteta za turizem, Maja Gorenc, 3. 1. 2017 (K. Guzej)
2. Vprašalnik o dokumentaciji in digitalizaciji v slovenskih muzejih, Narodni muzej Slovenije, Služba za premično dediščino in muzeje, dr. Marjeta Mikuž, 7. 2. 2017 (vsi zaposleni)
3. ENUMERATE Core Survey 4, projekt Europeana, Center za razvoj knjižnic, Narodna in univerzitetna knjižnica, Mija Božič, 29. 6. 2017 (izpolnil Stane Okoliš)
4. Upravi R Slovenije za javna plačila, anketa PU, 9. 11. 2017 (K. Guzej)

Projekti Evropskih strukturnih skladov

Slovenski šolski muzej v letu 2017 ni bil v projektih, ki bi se financirali iz Evropskih strukturnih skladov. Ob intenzivnem delu s pripravo nove stalne razstave, v katero so usmerjeni vsi razpoložljivi muzejski viri, je še toliko bolj jasno, da sta finančni in kadrovski potencial javnega zavoda z devetimi redno zaposlenimi zelo omejena. Muzeju je onemogočeno, da bi bil nosilec ne le večjega, ampak tudi manjšega projekta. Muzej je kljub temu naredil več poskusov v iskanju primernih partnerjev za razpis Erasmus+ Strateška partnerstva na področju šolskega izobraževanja (KA2). Načrtovano sodelovanje z Biotehniškim centrom Naklo na področju šolskih vrtov je zaradi neodzivnosti šolskega centra zastalo. Na drugi strani je muzej v pogostih stikih z grškim šolskim muzejem

School Life and Education Museum iz Aten, ki je pobudo za sodelovanje v projektu Voices School Life Intercultural Stories posredoval že pred letom. Korespondenco za sodelovanje v evropskih projektih z navedenim grškim muzejem je po e-pošti najprej vodil kustos in svetovalac Marko Ljubič, v drugi polovici leta 2017 pa se mu je pridružil bibliotekar Miha Mali, ki je v zvezi z vključevanjem Slovenskega šolskega muzeja v projekte ESS prevzel širše naloge. V prizadevanju za vključevanje muzeja v projekte ESS se je 21. novembra 2017 udeležil enodnevne delavnice Pridobivanje evropskih nepovratnih sredstev iz strukturnih skladov (Akademije za management in projektno vodenje), 11. decembra 2017 pa še enodnevne delavnice Oblikovanje evropskega razvojnega načrta (CMEPIUS). Ker sta bibliotekar Mali in kustos Ljubič še pred koncem leta pripravila več osnutkov za prijave v posamezne projekte evropskih strukturnih skladov in vodila več raznovrstnih stikov s potencialnimi partnerji iz tujine, so možnosti za vključitev v katerega od njih v prihodnje precej večja. V tej zvezi je treba opozoriti tudi na obisk dr. Tomaža Amona in njegove skupine raziskovalcev iz evro-azijskih univerz, ki sodeluje v projektu TEMPUS: Establishment of Innovative Multidisciplinary Centres for the Development of Virtual Laboratories in Biology and Medicine (EMICVL – Start date – December 1st 2013. Proj. No.: 54428-TEMPUS-1-2013-1-UK-TEMPUS-JPCR), v Slovenskem šolskem muzeju, 22. septembra 2017. Izrazili so velik interes za sodelovanje v projektu Učilnice prihodnosti, ki jim ga je kot zaključek stalne razstave Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja predstavil direktor muzeja, mag. Stane Okoliš.

Investicije

Po načrtu razvojnih programov za investicijske transferje za leto 2017 je muzej razpolagal s sredstvi v višini 16.095,00 EUR, ki so bila na razpolago na PP 863210 pri Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport. Poleg tega zneska je muzej za investicije iz lastnih prihodkov namenil še znesek v višini 168,45 EUR. Vsa sredstva, namenjena za investicije, so bila v celoti realizirana. Največji del razpoložljivih sredstev za investicije je muzej v skladu z investicijskim načrtom v letu 2017 namenil urejanju depoja muzejskih predmetov v Zalogu. Za nemoteno delo z muzejskimi predmeti na oddaljeni lokaciji je bil nabavljen poseben pisarniški boks – kontejner z varovalno ograjo in podest za depojske regale v skupni vrednosti 9.400,34 EUR. Za delo z muzejskimi predmeti v depoju v Zalogu in na terenu sta bila nabavljena tudi prenosnik Dell Inspiron 5559 in digitalni fotoaparat Panasonic TZ70 v skupni vrednosti 989,69 EUR. Za delovanje Dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike je bila nabavljena odprta viseča omarica, omara (80 x 50 x 110) s policami in računalnik PCPlus School 17 v skupni vrednosti 1.150,72 EUR. Prav tako je bila v tajništvu nabavljena manjša omara (331,43 EUR), za nemoteno poslovanje muzeja pa osebni računalnik Anni PF7G v vrednosti 1.096,35 EUR. Z investicijskimi sredstvi je muzej pridobil tudi program Poslovanje, ver. 5, ki je nameščen v upravnem delu muzeja in na sprejemnici. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je muzeju v letu 2017 predalo v upravljanje programsko opremo Microsoft in licence F-secure (Programska zbirka F-Secure Business Suite). Inventurni popis novih osnovnih sredstev v letu 2017 obsega 12 enot drobnega materiala, med katerim je predvsem več ampul gasilnih aparatov, optivisorja Kopflupe, Vasco modul arhiv PS za e-hrambo prejetih e-računov, pametni telefon Asus Zenfone Go, računalniški monitor Iiyama Prolite XB2483HSU B3 in orodje za konservatorsko-restavratorsko delavnico, vsega skupaj 13 enot. Skupna vrednost rednih investicij je bila 16.263,45 EUR. S projektom postavitve nove stalne razstave je muzej v letu 2017 za investicijska vlaganja v prostor porabil še 28.688,00 EUR.

Muzejska trgovina

Muzejska trgovina deluje od uvedbe prodaje replik muzejskih predmetov (2008) v sklopu nalog, ki jih opravlja zunanja sodelavka na muzejski sprejemnici. Prodaja replik muzejskih predmetov oz. spominkov, didaktičnih iger in raznovrstnih muzejskih tiskov sicer spada v tržno dejavnost javnega zavoda, vendar je ta predvsem v funkciji dopolnitve ponudbe muzejskih dejavnosti. Finančni prihodki niso edini motiv njenega delovanja, saj prihodki od prodaje komaj pokrivajo stroške. Cene produktov niso visoke in so zato dosegljive vsakemu obiskovalcu. S celovito muzejsko ponudbo, v katero se šteje tudi prodaja replik muzejskih predmetov, muzej obiskovalcem omogoča, da srečanje s šolsko preteklostjo v muzeju opredmetijo in podoživijo tudi zunaj njega. Po vzpostavitvi širokega izbora prodajnih artiklov je bilo, tako v letu 2017 kakor v zadnjih nekaj letih, na prvem mestu prizadevanje za dopolnjevanje ponudbe z replikami novih muzejskih predmetov in za vzdrževanje obstoječe ponudbe z novimi nabavami prodajanih artiklov. Do avgusta 2017 je delo na muzejski sprejemnici in s tem tudi v muzejski trgovini opravljala zunanja sodelavka Natalija Žižič, po 1. avgustu 2017 pa Maja Hakl Saje, prav tako zunanja sodelavka. V primeru njune odsotnosti sta ju čez celo leto nadomeščali vodička in animatorka starih učnih ur Mateja Pušnik kot zunanja sodelavka ali pa iz tajništva Ksenija Guzej na službenem mestu organizator/informator. Vse tri zunanje sodelavke so poleg dela v muzejski trgovini opravljale tudi naloge muzejske sprejemnice in izvajale pedagoško-andragoške programe od vodenja po muzeju do izvajanja delavnic in starih učnih ur. Maja Hakl Saje je v prvi polovici leta opravljala tudi tehnična dela v fototeki in v dokumentacijskem centru, kjer je digitalizirala fotografije in mape srednjih šol. Delo v muzejski trgovini zajema v prvi vrsti prodajo in nabavo muzejskih artiklov, vodenje blagajne in urejanje zaloge. Druga dela, vezana na muzejsko sprejemnico, so popisovanje prejetega gradiva in muzejskih predmetov ter vodenje mesečne in letne statistike. V prvi polovici leta 2017 je bilo na zalogi še precej prodajnih artiklov iz prejšnjega leta. V začetku leta je muzej v nakladi petsto izvodov iz Tiskarne Oman pridobil že leta 2016 izgotovljeno didaktično igro Pripovedi rastlin oz. Zeliščni spomin. Januarja je bila v novi oblikovni podobi nabavljena nova mala vrečka muzeja v nakladi tri tisoč izvodov. Junija je bil ponatisnjen Spomin pridnosti v nakladi tisoč kosov, oktobra pa velike rdeče vrečke v nakladi dvesto kosov. Januarja 2017 je bilo tiskanih tudi 20.000 muzejskih vstopnic. Obeski za ključke Sovica so bili pri Urški Satler, s. p., nabavljeni dvakrat, februarja in septembra v skupnem številu 60 kosov. Januarja je bilo pri Raora, d. o. o., nabavljenih deset plakatov Abeceda, septembra 2017, ob 50-letnem jubileju Šolske kronike pa 20 knjižnih kazalk Sova. V prodajo so po izidu prišle nove muzejske publikacije: revija Šolska kronika št. 1–2/2017 in ponatis kataloga Dostopno in plemenito v nakladi 300 izvodov v prvi polovici, muzejski koledar 2018 v nakladi 1850 izvodov in Šolska kronika št. 3/2017 v nakladi 650 izvodov pa v drugi polovici leta. Poleg replik muzejskih predmetov so bile naprodaj tudi druge publikacije, ki jih je muzej do zdaj izdal in založil. Muzejska trgovina je obiskovalcem v prvi vrsti omogočila nakup replik muzejskih predmetov, med katerimi je bilo v prodajni ponudbi največ šolskih pripomočkov. Na voljo so bile tudi muzejske publikacije; več izvodov Šolske kronike v prosti prodaji, razstavni katalog in druge publikacije ter tiski s področja zgodovine šolstva in vzgoje.

Tabela: Prosta prodaja replik muzejskih predmetov in tiskov 2017

REPLIKE MUZEJSKIH PREDMETOV	2017	2016	Indeks
Šolska tablica (mala)	226	229	99
Pero – kovinsko z lesenim držalom	269	266	101
Ring-Pen	16	25	64
Roler pisalo (staro)	/	69	/
Vrtavka	24	21	114
Svinčnik	9	11	82
Svinčnik z radirko	16	30	53
Lesena peresnica	9	4	225
Magnet »Abeceda«	86	79	109
Magnet »Spomin pridnosti«	17	9	189
Magnet »Slovenski šolski muzej«	40	33	121
Leseno nalivno pero	7	12	58
Notesnik »Sovica«	201	359	56
Notesnik »SŠM«	54	55	98
Radirka	5	9	56
Šilček	5	0	500
Črnilo	187	190	98
Barvice (v svinčniku)	21	4	525
Barvice (v peresnici)	4	2	200
Voščenke	10	13	77
Obesek za ključ	18	14	129
Ovratni trak	10	5	200
Zvezek A5 črti	110	143	77
Mali pisalni komplet	5	4	125
Veliki pisalni komplet	4	13	31
Lepopisni komplet (Lepopisne vaje, držalo s peresom, črnilo)	16	23	70
Nalivno pero Vivapen	66	34	194
Kemični svinčnik	71	7	1014
Roler Transparent pisalo	37	6	617
Plakat Abeceda	2	0	200
Knjižna kazalka	1	2	50
Didaktična igra Spomin – pripovedi rastlin	45	/	/

KOLEDARJI SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA MUZEJA

Koledar 2018	352	/	/
Koledar 2017	3	308	1
Koledar 2016	0	1	0

KATALOGI RAZSTAV

Šolstvo na Slovenskem I. (1988)	1	3	33
Šolstvo na Slovenskem II. (1999) – razprodano	/	/	/
Šolstvo na Slovenskem III. (2002)	1	2	50
Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja (Vovko, Ciperle, 1988)	3	34	9
Hiše učenosti na Slov. na starih razglednicah (Ribarič, 2006)	0	1	0
Šola iz zemlje – učenje visokih Andov (Ribarič, 2012)	0	2	0
Pišem, torej sem! (Ljubič, 2013)	2	0	200
Slikanica, moja prva knjiga (Arko, Koželj 2013)	0	3	0
Učilnica v naravi (Ribarič, 2014)	5	22	23
Lingua latina (Slokan Pirkmajer, Arko 2015)	0	16	0
Dostopno in plemenito (Gruden, Okoliš 2016)	66	227	29
Šolske stavbe na Slov. v objemu stoletja (Velkovrh, Koželj, 2016)	30	7	43
Vzgojni zavodi (Ciperle, Skalar, 1987)	1	0	100
Šolska spričevala (Ciperle, 1991)	1	0	100

**ŠOLSKA KRONIKA – REVIJA ZA ZGODOVINO
ŠOLSTVA IN VZGOJE**

ŠK 2012/1–2	0	2	0
ŠK 2013/1–2	0	1	0
ŠK 2013/3	0	1	0
ŠK 2014/3	1	0	100
ŠK 2015/3	1	8	12
ŠK 2016/1–2	3	4	75
ŠK 2016/3	1	0	100
ŠK 2017/1–2	1	/	/
ŠK 2017/3	/	/	/

DRUGE KNJIGE / PUBLIKACIJE MUZEJA

Lepopisne vaje (Žižič, 2010)	16	6	266
Obleka v šoli (Balkovec Debevec, 2014)	2	9	22
Zgodovina šolstva na Slovenskem (Okoliš, 2009)	6	5	120
The History of Education in Slovenia (Okoliš, 2008)	1	2	50
Osnovna šola na Slovenskem 1869–1969 (Zbornik, 1970)	1	0	100

Med replikami muzejskih predmetov je bilo kovinsko pero z lesenim držalom v letu 2017 najbolj priljubljen prodajni artikel. Čez celo leto je bilo prodanih 269 primerkov. V primerjavi z letom 2016 se je prodaja povečala za 3 kose. Obiskovalci muzeja kovinsko pero z držalom uporabljajo kot pisalo na stari učni uri Lepopisa, ki je med ponudbo raznolikih vsebin učnih ur najbolj obiskana. Drugi po številu prodanih replik muzejskih predmetov je mala šolska tablica z gobico in kredo, ki se prav tako uporablja na starih učnih urah in je nekakšen simbol stare šole. V večjem številu primerkov sta bila prodana

notesnik Sovica in črnilo, ki se uporablja za pisanje s kovinskim peresom in lesenim držalom in se prodaja tudi v lepopsnem kompletu. Med nadpovprečno prodane artikle sodi tudi Zvezek A5 s črtami, magnet Abeceda in kemični svinčnik z graviranim imenom Slovenski šolski muzej ter nalivno pero Vivapen. Vsi najbolj prodani artikli sodijo med šolske pripomočke: pisala in pisalne predloge. V primerjavi z letom 2016 se je najbolj povečala prodaja kemičnih svinčnikov, pisala transparent roler in nalivnih peres Vivapen, najbolj pa je upadla prodaja velikega pisalnega kompleta, notesnika Sovica in svinčnika z radirko. Najbolj prodajani artikli so tudi cenovno zelo dostopni vsem obiskovalcem muzeja. V letu 2017 se je začela prodaja didaktične igre Spomin – pripovedi rastlin, ki je s 45 prodanimi izvodi med obiskovalci muzeja doživela zelo lep sprejem.

Koledar Slovenskega šolskega muzeja za leto 2018 je izšel v začetku novembra, njegova prodaja v letu 2017 pa se je v primerjavi s prodajo primerljivega koledarja muzeja v letu 2016 povečala za 44 primerkov ali za 12,5 odstotka. Poleg prodaje je namen izdajanja muzejskega koledarja tudi promocija muzeja in muzejskih dejavnosti. Ker v letu 2017 ni bilo novih razstav, so bili v prodaji samo katalogi razstav iz prejšnjih let. Najbolje prodajan je bil katalog razstave Dostopno in plemenito, ki je izšel novembra 2016 ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole na Slovenskem, in je bil že leta 2016 najbolj prodajana muzejska publikacija. Zelo dobro se je prodajal tudi katalog razstave Šolske stavbe na Slovenskem v objemu stoletja, ki je bila odprta decembra 2016, prodaja kataloga pa se je zato v letu 2017 v primerjavi s prodajo v predhodnem letu celo povečala. Prodaja revije Šolska kronika je v prosti prodaji majhna, še največ zanimanja je za tematske številke. Leta 2017 je bila najbolj prodajana tematska številka ŠK 25/2016, št. 1–2 ob razstavi Lingua latina. Med drugimi publikacijami muzeja imajo že več let visoko in stabilno prodajo Lepopisne vaje (samostojno in v kompletu). Najbolje prodajana muzejska publikacija v letu 2017 je – ob koledarju SŠM za leto 2018, tako kot leta 2016 – katalog razstave Dostopno in plemenito.

Mednarodno sodelovanje

Osrednji mednarodni dogodek na področju zgodovine šolstva in pedagogike je bil 17. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolskozgodovinskih zbirk, ki je med 5. in 8. julijem 2017 potekal v Onderwijs museum Dordrecht na Nizozemskem. S strokovnimi prispevki so na simpoziju pod geslom Looking back to the future, presenting school history for a new era nastopili tudi trije strokovni delavci iz Slovenskega šolskega muzeja. Kustosinja Mateja Ribarič je predstavila projekt o šolskih vrtovih, kustos Marko Ljubič načrtovani projekt Eudismus o evropskem digitalnem šolskem muzeju, kustos dr. Branko Šuštar pa razstavo Pot izobraževanja pri slovanskih narodih in povezovanje med šolskimi muzeji iz slovanskih držav. Udeležbo na Nizozemskem so izkoristili tudi za navezovanje mednarodnih stikov, predstavitev projektov za mednarodno sodelovanje in za obisk drugih nizozemskih muzejev.

Kustos Marko Ljubič je bil s prispevkom, v katerem razpravlja o postavitvi nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju, spejet v uradni program mednarodne konference ICOM ICEE v Portoriku, ki pa je bila zaradi naravne nesreče v zadnjem trenutku odpovedana. Z bibliotekarjem Miho Malijem sta vzdrževala vzpostavljene stike z grškim šolskim muzejem School Life and Education Museum iz Aten, s katerim potekajo pogovori za morebitno skupno sodelovanje v evropskih projektih.

Kustos dr. Branko Šuštar je ob razstavi Poti izobraževanja pri Slovanih vodil korespondenco z zainteresirano strokovno javnostjo iz Črne gore, Srbije, pa tudi iz Bolgarije, ki v letu 2018 predseduje EU. Izmenjano je bilo knjižno gradivo, ki je na razstavi in bo

uvrščeno v muzejsko knjižnico. Informacije o razstavi je razširjal na mednarodnih srečanjih: na mednarodnem simpoziju v Dordrechtu na Nizozemskem in na konferenci ECER avgusta v Copenhagenu na Danskem, za katero je pripravil prispevek z naslovom *Educational change and development of museums of education: Slavic views on European development*. Povzetek je objavljen in dosegljiv [COBISS.SI-ID 513954924]. Z informacijami iz zgodovine šolstva je sodeloval z Marcom Depaepejem, profesorjem zgodovine šolstva in psihologije na univerzi v Louvenu, in drugimi raziskovalci šolske preteklosti. Na lastne stroške je julija 2017 obiskal pedagoški muzej Gabriela Mistral v Santiagu de Chile in 27. julija 2017 na Univerzi Alberto Hurtado predaval o mladinskih organizacijah totalitarnih režimov pod naslovom: *Dissonant political dimensions of educational heritage : youth organisations of totalitarian regimes in the 20th century in Europe* [COBISS.SI-ID 513955436]. Leta 2017 je pri mednarodni založbi Springer izšlo njegovo delo o učiteljskih nagrobnikih v Sloveniji: *Faded memories carved in stone : teachers' gravestones as a form of collective memory of education in Slovenia in the 19th and early 20th century* na str. 175–187. Na izid knjige je v svojem prispevku v Šolski kroniki št. 3/2017 na str. 432 opozorila Maja Hakl Saje.

V sklopu mednarodnega projekta TEMPUS: Establishment of Innovative Multidisciplinary Centres for the Development of Virtual Laboratories in Biology and Medicine je Slovenski šolski muzej 22. septembra 2017 obiskala skupina raziskovalcev, v kateri so bili: prof. dr. Peter Lydyard in Nino Porikashvili (Univerza Westminster, VB), dr. Nino Amaglobeli in prof. dr. Marina Tevzadze (Univerza Tbilisi, Gruzija), dr. Afag Khalilova in prof. dr. Samira Salayeva (Univerza Baku, Azerbajdžan), prof. dr. Jarina Kolišnik (Univerza Lvov, Ukrajina) in dr. Tomaž Amon, Amnim, d. o. o. Po ogledu muzeja in predstavitvi nove stalne razstave so z vodstvom muzeja spregovorili o možnosti sodelovanja ob načrtovanem projektu Učilnica prihodnosti, s katero bo muzej v prihodnjih letih sklenil projekt Postavitve nove stalne razstave o zgodovini šolstva na Slovenskem.

Intenzivnejših stikov s Hrvaškim šolskim muzejem v Zagrebu v letu 2017 ni bilo, pač pa je med primerljivima muzejema potekalo tekoče obveščanje o dogodkih. Zelo opazno se je povečalo število tujih državljanov, ki so obiskali Slovenski šolski muzej tudi zaradi doslednega razločevanja pri obiskih šolskih skupin. Tako kot vsako leto do zdaj se je pedagoškega programa v muzeju udeležilo več slovensko govorečih osnovnošolskih skupin iz zamejstva v Italiji in pretežno tuje jezike govorečih srednješolskih skupin na izmenjavi s šolami v Republiki Sloveniji, prvič pa sta se starih učnih ur udeležili tudi osnovnošolski skupini iz okolice Reke in Zagreba iz Republike Hrvaške. Med tujimi državljani, ki so muzej obiskali kot posamezniki, prevladujejo osebe, ki so poklicno in strokovno vezane na področje izobraževanja in vzgoje. Večinoma so bili učitelji z vseh koncev sveta. Z velikim zanimanjem si je muzej 12. aprila 2017 ogledal tudi italijanski veleposlanik v Republiki Sloveniji nj. eks. Paolo Trichilo.

Sklep

Celotni prihodki muzeja za leto 2017 so znašali 563.412 EUR in so za 5,91 odstotka višji kot leta 2016. Iz proračuna je muzej prejel 483.200 EUR sredstev, kar je predstavljalo 85,76 odstotka sredstev vseh prihodkov leta 2017. Lastni prihodki so v znesku 80.211 EUR, pri katerih upoštevamo tudi sredstva ZZDS (0,81 % vseh prihodkov), predstavljali 14,24 odstotka vseh prihodkov muzeja v letu 2017. Odhodki za leto 2017 so znašali 561.087 EUR in so bili za 5,53 odstotka višji od odhodkov iz leta 2016. Za bruto osebne dohodke in nadomestila je bilo namenjenih 272.020 EUR (48,48 odstotka), za stroške redne dejavnosti skupaj z redno pedagoško dejavnostjo 195.255 EUR (34,80 odstotka), od tega za redno

dejavnost 156.125,67 EUR (27,83 odstotka) in za redno pedagoško dejavnost 39.130 EUR (6,97 odstotka); za projekte 93.812 EUR (16,72 odstotka), od tega za razstave oz. razstavno dejavnost 37.933 EUR (6,76 odstotka) in za muzejsko trgovino 4.582 EUR (0,82 odstotka). Stroški dela so v letu 2017 predstavljali manj kot 50 odstotkov vseh stroškov. Za redne investicije v osnovna sredstva je bilo namenjenih 16.263 EUR. Od tega je 16.095 EUR prispevalo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, preostalih 168 EUR pa je bilo iz sredstev presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let. Za investicije je bilo v okviru projekta Nova stalna razstava namenjenih še 28.688,00 EUR. Razlika med prihodki in odhodki je izkazovala pozitiven poslovni izid, to je presežek prihodkov nad odhodki v višini 2325 EUR, ki se je zmanjšal za davek od odhodka pravnih oseb v znesku 130 EUR. Končni poslovni izid je bil 2195 EUR.

mag. Stanko Okoliš,
direktor muzeja